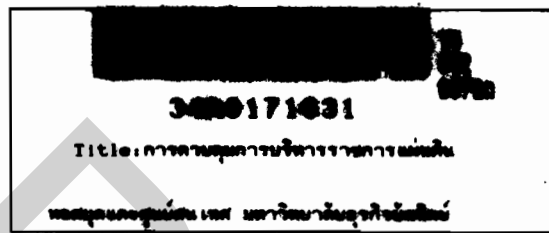

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยกระทู้ถาม

อรวรรณ เชื้อโตหลวง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2547

ISBN 974-9745-09-4

**THE CONTROL OF THE ADMINISTRATION THROUGH
QUESTIONS IN PARLIAMENT**

Orawan Churetoluang

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Graduate School, Dhurakijpundit University

เลขทะเบียน.....	0171631
วันลงทะเบียน.....	11 พ.ย. 2547
เลขเรียกหนังสือ.....	๖๙ ๖๔๖ ๑๓๗๒๗ ๕๕๕๖

2004

ISBN 974-9745-09-4

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ชื่อวิทยานิพนธ์ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยกระทู้ถาม

เสนอโดย น.ส.อรรวรรณ เชื้อโตหลวง

สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชา กฎหมายมหาชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข

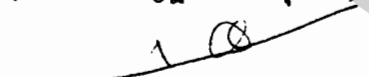
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม น.ส.อภิญญา วงษานุกัตน์

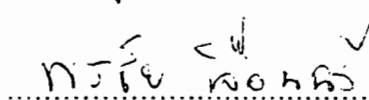
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศ.ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล)

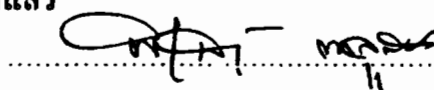
.....กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

.....กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(น.ส.อภิญญา วงษานุกัตน์)

.....กรรมการ
(รท.ดร.กฤเทพ ไสกระจำง)

.....กรรมการ
(ผศ.ดร.พรชัย เลื่อนฉวี)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข)

วันที่ 29 เดือน พ.ย. พ.ศ. 2547

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ดร.พีรพันธุ์ พาลุสุข ที่ได้กรุณาเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้เสียสละเวลาให้คำแนะนำมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียน ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ร้อยโท ดร.กฤเทพ ไสกระจ่าง ที่รับเป็นประธานและกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และนางสาวอภิญญา วงษาทุทัศน์ ที่ให้คำแนะนำปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี ที่ได้กรุณาตรวจสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำปรึกษาอันมีค่าจนการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณท่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้กรุณาเสียเวลาอันมีค่าให้ผู้เขียน ได้สัมภาษณ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ไม่อาจสำเร็จลุล่วงได้หากไม่ได้รับความอนุเคราะห์จาก คุณฉ้ออ่อน เชื้อโตหลวง คุณฉวีวรรณ เชื้อโตหลวง และคุณสุดา บัวทอง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ คุณชัยพร นาวิเสถียร คุณอัศวินท์ นาวิเสถียร ผู้เป็นที่รักอันได้สร้างขวัญและกำลังใจจนสามารถจัดทำวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณเพื่อนร่วมสถาบันที่ได้เป็นกำลังใจมาโดยตลอดระยะเวลาที่เรียน

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษาแล้ว ผู้เขียนขอมอบความดีทั้งหมดให้กับบิดา มารดา และอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทำให้ ส่วนที่มีความผิดพลาดและข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

อรวรรณ เชื้อโตหลวง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญและความเป็นมาปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	4
3. สมมติฐานการวิจัย.....	4
4. วิธีวิจัยและขอบเขตของการวิจัย.....	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
6. นิยามศัพท์.....	5
2 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถาม.....	6
2.1 ความหมายของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน.....	6
2.2 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภา.....	6
แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรัฐสภา.....	7
(1) ทฤษฎีแห่งดุลยภาพ.....	7
(2) ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง.....	8
2.3 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปราย ไม่ไว้วางใจ.....	9
(1) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี.....	10
(2) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล.....	10
2.4 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งคณะกรรมการ.....	11
2.5 การควบคุมการใช้งบประมาณรายจ่ายของฝ่ายบริหาร.....	16
2.6 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม.....	19
2.7 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยตั้งกระทู้ถามในต่างประเทศ.....	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
1. ประเทศฝรั่งเศส.....	20
(ก) สถานิติบัญญัติของฝรั่งเศส.....	21
(ข) อำนาจหน้าที่.....	22
(ค) การตั้งกระทู้ถามของประเทศฝรั่งเศส.....	24
2. ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี.....	25
(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ.....	26
(ข) สถานิติบัญญัติของเยอรมนี.....	27
(ค) การตั้งกระทู้ถามของสหพันธรัฐเยอรมนี.....	29
3. ประเทศญี่ปุ่น.....	31
(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น.....	31
(ข) การตั้งกระทู้ถามในประเทศญี่ปุ่น.....	32
4. ประเทศนอร์เวย์.....	32
(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ.....	32
(ข) สถานิติบัญญัติของประเทศนอร์เวย์.....	33
(ค) การตั้งกระทู้ถามในประเทศนอร์เวย์.....	34
5. ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์.....	35
(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ.....	35
(ข) สถานิติบัญญัติของสาธารณรัฐสิงคโปร์.....	35
(ค) การตั้งกระทู้ถามในสาธารณรัฐสิงคโปร์.....	37
6. ประเทศอังกฤษ.....	37
(ก) สถานิติบัญญัติของประเทศอังกฤษ.....	37
(ข) การตั้งกระทู้ถามในประเทศอังกฤษ.....	39
7. ประเทศอินเดีย.....	40
(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ.....	40
(ข) การตั้งกระทู้ถามในประเทศอินเดีย.....	41
สรุป.....	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม.....	43
3.1 ความหมายของกระทู้ถาม.....	43
3.2 วิวัฒนาการของการตั้งกระทู้ถามภายใต้รัฐธรรมนูญ.....	44
3.3 ความสำคัญของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถาม.....	49
3.4 ลักษณะของกระทู้ถาม.....	53
3.4.1 กระทู้ถามสด.....	55
3.4.2 กระทู้ถามทั่วไป.....	73
3.5 ขั้นตอนการดำเนินงานของฝ่ายกระทู้ถามของสำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร.....	85
สรุป.....	89
4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้ง กระทู้ถาม.....	91
1. ปัญหาเกี่ยวกับการที่ไม่มีสภาพบังคับต่อรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ต้องตอบกระทู้.....	91
2. ปัญหาการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง.....	95
3. แนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้.....	95
3.1 การแก้ไขนโยบาย.....	95
3.2 การแก้ไขสถาบันทางการเมือง.....	96
3.3 การแก้ไขเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในสังคมการเมือง.....	96
3.4 การแก้ไขในทางปฏิบัติ.....	97
สรุป.....	98
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	99
บรรณานุกรม.....	102
ประวัติผู้เขียน.....	105

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยกระทู้ถาม
ชื่อนักศึกษา	อรวรรณ เชื้อโตหลวง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร. พีรพันธุ์ พาลุสุข
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	นางสาวอภิญญา วงษานุกัทสน์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2546

บทคัดย่อ

การตั้งกระทู้ถาม เป็นวิธีควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ของฝ่ายนิติบัญญัติ ที่ใช้ใน ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 182 – 184 อันเป็นสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภา มีผลทำให้การบริหารราชการแผ่นดินของ รัฐมนตรีต้องกระทำอย่างรอบคอบ

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถามของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี นอร์เวย์ อังกฤษ อินเดีย เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในรัฐธรรมนูญและระเบียบข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินได้เช่นเดียวกัน แต่การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกระทู้ถามของรัฐสภาแต่ละประเทศที่กล่าวมานั้นมีประสิทธิภาพมากกว่าของประเทศไทย เนื่องจากมีการบริหารจัดการภายใต้ข้อบังคับการประชุมของสภา กล่าวคือ การตั้งกระทู้ต้องตั้งเป็นคำถามที่สั้นและกระชับ กำหนดเวลาในการถามและตอบกระทู้ภายใน 10-12 นาที และกำหนดให้รัฐมนตรีต้องตอบกระทู้ แต่ในประเทศไทยการตั้งกระทู้มีลักษณะเป็นคำถามขนาดยาวและมีการอภิปรายทำให้การตอบกระทู้ทำได้ไม่มากนัก

วิทยานิพนธ์จึงเสนอให้แก้ไขปรับปรุงข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ.2544 เพื่อให้การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม มีประสิทธิภาพโดยการกำหนดให้การตั้งกระทู้ในลักษณะเป็นคำถามที่สั้นและรัดกุม รวมทั้งกำหนดระยะเวลาในการถามตอบกระทู้ให้รวดเร็ว โดยไม่ต้องให้มีการอภิปราย ทำให้การตอบกระทู้ได้มากขึ้น

Thesis Title	The Control of the Administration through Questions in Parliament
Name	Orawan Churetoluang
Thesis Advisor	Dr. Phiraphan Phalusuk
Co.Thesis Advisor	Miss Apiyada Wongsanutas
Department	Law
Academic Year	2003

ABSTRACT

Questions in Parliament, a means to control the administration by the legislators, are practiced in the democratic system through parliament. Sections 182-184 of the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540 provide Members of Parliament the right to ask questions in parliament. Importantly, questions in parliament by the Members of Parliament affect the administration of Ministers so needs to be done thoughtfully.

From a comparative study of control of administration through questions in parliament with other countries, such as France, Germany, Norway, England and India, it is found that the constitutions and the Meeting's Regulations of Parliament of these countries provide Members of Parliament the right to ask ministers or the Prime Minister questions in parliament about the administration. However, the control of administration of questions in the parliament of each country abovementioned is more effective than the one practiced in Thailand. That is because the administration is subject to the Meeting's Regulation of Parliament. That is to say, in these countries, questions in parliament are short and concise; they are asked and answered within 10-12 minutes; and they are answered by ministers. In contrast, in Thailand, questions in parliament are long, take the form of discussion, allowing time for only a few answers.

Therefore, this study suggests that the Meeting's Regulation of the Members of the House of Representatives, B.E. 2544 and the Meeting's Regulation of the Members of the Senate, B.E. 2544 should be revised in order that the control of administration through questions in parliament is more effective; questions should be short and concise; the length of time in questioning and answering should be concise and without long discussion so that more answers can be given in parliament and are not left pending.

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา (Parliamentary Regime) กล่าวคือ ฝ่ายบริหารประกอบด้วยองค์กรสององค์กร ได้แก่ ประมุขของรัฐและคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้โดยคณะรัฐมนตรีมีความรับผิดชอบทางการเมืองต่อรัฐสภา ซึ่งสมาชิกมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และมีอำนาจแนะนำให้ประมุขแห่งรัฐยุบสภาได้ ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารในระบบรัฐสภานี้ ถูกกำหนดโดยหลักการแบ่งแยกอำนาจอย่างไม่เด็ดขาดโดยรัฐสภาและ ฝ่ายบริหารมีฐานะทางรัฐธรรมนูญเท่าเทียมกัน รวมทั้งกำหนดความสัมพันธ์ที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารต่างตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน¹

ด้วยเหตุนี้ การกำหนดอำนาจให้รัฐสภาหรือฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีจึงเป็นเรื่องสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา หากพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้กำหนดอำนาจให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีได้ 2 ประการ กล่าวคือ²

- 1.1 การเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล³
- 1.2 การตั้งกระทู้ถาม⁴

ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้มีหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีโดยวิธี

¹ สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535, หน้า 101.

² มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2541, หน้า 186.

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 186

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 183

การตั้งกระทู้ถาม ซึ่งเป็นการถ่วงดุลอำนาจฝ่ายบริหารไว้ โดยฝ่ายบริหารจะทำสิ่งใด ๆ เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินนั้น จะต้องกระทำไปด้วยความไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เพราะต้องสำนึกอยู่เสมอว่ามีผู้คอยตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตน

ดังนั้น การตั้งกระทู้ถามเป็นมาตรการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับ ตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475 เป็นฉบับแรก โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 40 ความว่า

“สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับการงานในหน้าที่ได้แต่รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์ร่วมกันของแผ่นดิน ”

จนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้ให้อำนาจแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในการที่จะตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้

ตามบทบัญญัติมาตรา 183 บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี ในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา 184 บัญญัติว่า “การบริหารราชการแผ่นดินเรื่องใดเป็นปัญหาที่สำคัญอยู่ในความสนใจของประชาชน เป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติ หรือประชาชน หรือเป็นเรื่องเร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมในวันนั้นว่าจะถามนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้นได้โดยไม่ต้องระบุคำถาม และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในวาระการประชุมวันนั้น

การถามและการตอบกระทู้ถามวรรคหนึ่งให้กระทำได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นตั้งกระทู้ถามด้วยวาจา เรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้นได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร⁵

หากพิจารณาถึงความสัมฤทธิ์ผลของกระทู้ถามซึ่งสมาชิกรัฐสภาใช้ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินนั้น นายประเสริฐ ปัทมเสสุคนธ์ อดีตเลขาธิการรัฐสภา ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “สำหรับรัฐสภาไทยวิธีการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินใน

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 183 และมาตรา 184

ชั้นต้น ไม่เป็นวิธีการอันเด็ดขาดแต่ประการใด เพราะเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งกระทู้ถามแล้ว รัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย ฉะนั้นการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วยวิธีนี้จึงไม่มีผลศักดิ์สิทธิ์นัก แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ในการควบคุมนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินไม่ให้ฝ่ายบริหารกระทำไปในทางที่ไม่เหมาะสม ไม่ควรกระทู้ถามจึงเป็นการกำกับการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีไม่กระทำการอันใดไป ในทางไม่เหมาะสมไม่สม เพราะสมาชิกรัฐสภาจะนำเอาการกระทำนั้นมาตั้งเป็นกระทู้ถามกลางที่ประชุมได้”⁶

ในบางกรณีกระทู้ถามบางเรื่องอาจมีผลไปสู่การตรวจสอบการทำงานของรัฐมนตรี หรือมีการตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อตรวจสอบในเรื่องที่เป็นปัญหาในที่สุด

อย่างไรก็ตามการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถามของประเทศไทย ยังมีข้อจำกัดในหลายประการซึ่งทำให้ไม่สามารถบรรลุประสงค์ในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรีที่รับผิดชอบได้กล่าวคือ

ก. รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิจะไม่ตอบกระทู้ถามหากคณะรัฐมนตรี เห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน⁷

ข. กระทู้ถามซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาอาจถูกประธานวินิจฉัยให้ตกไปเนื่องจากขัดกับข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 130

ค. แม้ว่าข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 จะได้กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการตอบในราชกิจจานุเบกษาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ส่งไปยังรัฐมนตรี แต่ก็มีได้มีบทบังคับแต่อย่างใด (ข้อ 147)

ง. ในกรณีรัฐมนตรีที่รับผิดชอบได้ตอบในที่ประชุมสภา แต่หากตอบไม่ครบทุกประเด็นแม้ว่าสมาชิกสภาจะขอซักถามแต่ประธานสภาอาจไม่อนุญาตก็ได้

แต่หากพิจารณาการตั้งกระทู้ของรัฐสภาในต่างประเทศ ในฐานะที่เป็นเครื่องมือชั้นต้นในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจะเห็นว่ารัฐมนตรีไม่มีสิทธิในการนิ่งเฉย (the legal right of silence) ที่จะไม่ตอบกระทู้ถามจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร⁸ หรือวุฒิสภา หากแต่มีหน้าที่ที่จะตอบและอธิบายข้อสงสัยในกระทู้ถามนั้น เนื่องจากการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรีจะเป็นการอธิบายในเรื่องที่เป็นปัญหาทำให้สาธารณชนลดความไม่พอใจที่มีต่อรัฐบาลและ

⁶ ประเสริฐ ปัทมาสุคนธ์. “การควบคุมราชการแผ่นดินด้วยวิธีตั้งกระทู้ถาม”. รัฐสภาสาร. ปีที่ 17, ฉบับที่ 11. ตุลาคม 2512, หน้า 13.

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 183.

⁸ Norton, Phillip. **Does Parliament Matter?** New York : Harvester Wheatsheaf, 1993, p.112.

ยังเป็นเครื่องชี้ให้รัฐบาลได้ปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁹ ทั้งนี้ รัฐสภาของแต่ละประเทศต่างก็มีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกระทู้ถาม แตกต่างกันไปโดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษารัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมแต่ละสภาในส่วนที่เกี่ยวกับกระทู้ถามในประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น นอร์เวย์ สิงคโปร์ อังกฤษ และอินเดีย เพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ระเบียบข้อบังคับการประชุมแต่ละสภาในส่วนที่เกี่ยวกับกระทู้ถามของประเทศไทย เพื่อการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับการประชุมแต่ละสภาเกี่ยวกับกระทู้ถามต่อไปในอนาคตอันจะทำให้การควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และระเบียบข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวข้อง

2.2 เพื่อศึกษาวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีตั้งกระทู้ถามของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น นอร์เวย์ สิงคโปร์ อังกฤษ และ อินเดีย

2.3 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกระทู้ถามในฐานะเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในขั้นต้น

2.4 เพื่อทราบแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระทู้ถามให้มีประสิทธิภาพ

3. สมมุติฐานการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และระเบียบข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เอื้ออำนวยให้การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถามอย่างมีประสิทธิภาพจึงสมควรแก้ไขข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินมากขึ้น

⁹ Matti Wiberz. **Parliamentary Question : Control by Communication?** Helsinki : the Finnish Political Science Association, 1994, p.181.

4. วิธีวิจัยและขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการศึกษาจากรัฐธรรมนูญและระเบียบข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รายงานวิจัย บทความทางวิชาการ ตลอดจนรายงานการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในส่วนของรัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมของต่างประเทศนั้น จะศึกษาในประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน ญี่ปุ่น นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ และ อินเดีย

นอกจากนี้ จะได้สัมภาษณ์ในเชิงลึกต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

5.1 ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ของประเทศไทย

5.2 ทำให้ทราบถึงกฎหมายและแนวทางปฏิบัติของต่างประเทศเกี่ยวกับการตั้งกระทู้ถามและการตอบกระทู้ถาม

5.3 ทำให้ทราบถึงทัศนคติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามและผลของกระทู้ถามดังกล่าว

5.4 ทำให้ได้แนวทางในการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการตั้งกระทู้ถามต่อไปในอนาคต

6. นิยามศัพท์

กระทู้ถาม หมายถึง คำถามที่สมาชิกรัฐสภาถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ และคำถามที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐมนตรี ซึ่งแบ่งกระทู้ออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ กระทู้ทั่วไป และกระทู้สด

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง กระบวนการตามรัฐธรรมนูญที่สมาชิกรัฐสภาได้ตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีว่าได้ปฏิบัติไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือไม่ ได้แก่ การตั้งกระทู้ถาม การลงมติไม่ไว้วางใจ เป็นต้น

บทที่ 2

แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ในบทที่ 2 จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรัฐสภา รูปแบบและหลักการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารโดยรัฐสภา ตลอดจนการตั้งกระทู้ถามในรัฐสภาของต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการตั้งกระทู้ถามของประเทศไทยต่อไป

2.1 ความหมายของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม การดำเนินการปกครอง ต้องกระทำภายใต้กฎหมายโดยที่รัฐและองค์กรของรัฐทั้งหลายที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐธรรมนูญและกฎหมาย มีหน้าที่ต้องเคารพกฎหมายที่ตราขึ้นในรัฐนั้นด้วยไม่ว่ากฎหมายนั้นจะเป็นรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในลำดับใดก็ตาม ดังนั้น การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินจึงหมายถึงการควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารหรือฝ่ายปกครองให้ปฏิบัติภารกิจทั้งปวง ให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา หรือกฎหมายและระเบียบที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

2.2 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภา

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเป็นการใช้อำนาจของรัฐสภาอันเป็นตัวแทนของประชาชนในการควบคุมการทำงานของรัฐบาลซึ่ง เป็นการใช้มาตรการทางการเมือง ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการตรวจสอบควบคุมสอดส่องดูแลและเรียกร้องให้รัฐบาลมีความรับผิดชอบ (accountability) หรือแสดงความรับผิดชอบ (responsibility) ได้ ทั้งนี้ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอาจกระทำได้หลายวิธี ตั้งแต่สถานเบาโดยวิธีการตั้งกระทู้ถาม ไปจนถึงสถานหนักโดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล เป็นผลให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องลาออกจากตำแหน่งในที่สุด

แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภา

แนวความคิดในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินมีวิวัฒนาการจากแนวความคิดในการที่จะจำกัดอำนาจอันเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ที่มีในประเศอังกฤษ และโดยที่ประเทศอังกฤษเป็นประเทศแม่แบบของการปกครองระบอบรัฐสภา (Parliamentary System) ซึ่งนักวิชาการได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมอำนาจของฝ่ายบริหารขึ้น 2 ทฤษฎี กล่าวคือ

- (1) ทฤษฎีแห่งดุลยภาพ
- (2) ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง ดังมีสาระสำคัญดังนี้

(1) ทฤษฎีแห่งดุลยภาพ

ทฤษฎีนี้ นักกฎหมายมหาชนชาวฝรั่งเศส คือ ศาสตราจารย์ ดูกี และศาสตราจารย์ เอสเม็ง เป็นผู้คิดค้นขึ้นประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากข้อสังเกตที่ว่าระบอบการปกครองแบบรัฐสภา (Parliamentary System) เป็นระบบที่ได้ดุลในการปกครองอย่างที่สุด โดยมีความคิดหลักอยู่ 2 ประการ คือ ดุลแห่งอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารประการหนึ่งและความร่วมมือถ้อยทีถ้อยอาศัยกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารอีกประการหนึ่ง ดังจะได้พิจารณาโดยลำดับ กล่าวคือ

ดุลแห่งอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร

การที่ฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารต่างก็มีมาตรการที่ใช้อำนาจของตนถ่วงดุลกับอีกฝ่ายหนึ่งอย่างได้ผล เช่น รัฐสภาที่มีอำนาจที่จะตั้งกระทู้ถามเกี่ยวกับนโยบายหรือการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลได้ หรือรัฐสภาอาจยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล อันเป็นเหตุให้ รัฐบาลต้องลาออก เป็นต้น ในทางกลับกันรัฐบาลก็มีสิทธิที่จะแถลงชี้แจงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภาได้ และที่สำคัญก็คือฝ่ายบริหารมีสิทธิเสนอแนะประมุขของรัฐให้ ยุบสภาได้เช่นเดียวกัน จึงเป็นกรณีที่ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะใช้มาตรการใด ๆ ต่อรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกระทำการหรือใช้มาตรการอย่างใดอันจะทำให้เสียดุล อีกฝ่ายหนึ่งก็จะดำเนินการตอบโต้เพื่อทำให้มีการปรับดุลแห่งอำนาจเข้าสู่ดุลยภาพเสมอ¹⁰

¹⁰ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. “การควบคุมฝ่ายบริหาร” พ.ศ. 2520. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แต่อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติอาจไม่เป็นไปตามทฤษฎีคุณแห่งอำนาจก็ได้ เนื่องจากในบางกรณีหากมีข้อขัดแย้งหรือมีความลังเลใจเกี่ยวกับปัญหาของบ้านเมืองที่รัฐบาลไม่อาจตัดสินใจได้ รัฐบาลก็อาจหาทางออกโดยการยุบสภาเพื่อดำเนินการให้มีการเลือกตั้งทั่วไป การที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจเลือกตั้งพรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาลมาก่อนหากเห็นชอบด้วยกับนโยบายเดิม แต่หากประชาชนได้ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายค้านก็ย่อมแสดงว่าไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล นอกจากนี้ในกรณีที่รัฐบาลได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนอย่างมาก รัฐบาลก็อาจตัดสินใจยุบสภาก็ได้เพื่อเป็นการช่วงชิงโอกาสของความสำเร็จในการเมืองในขณะที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงจากประชาชนต่อการที่จะได้รับการเลือกตั้งเพื่อเข้ามาจัดตั้งรัฐบาลทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินอีกสมัยหนึ่งก็ได้

ความร่วมมือถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร

ในระบอบรัฐสภานั้นจะเห็นได้ว่ารัฐบาลและรัฐสภาต่างพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบและเกาะเกี่ยวกันอย่างดียิ่ง เช่น ฝ่ายบริหารเป็นผู้เสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภาเมื่อรัฐสภาได้พิจารณาเห็นชอบแล้วก็จะกลับคืนมายังฝ่ายบริหารเป็นผู้นำทูลเกล้าฯ ถวายให้พระมหากษัตริย์หรือประมุขแห่งรัฐลงนามและนำไปประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

นอกจากนั้น รัฐสภามีได้ผูกขาดในการใช้อำนาจนิติบัญญัติแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะได้มอบอำนาจผ่านทางกฎหมายให้ฝ่ายบริหารตรากฎหมายลำดับรอง (Subordinate Legislation หรือ Delegate Legislation) เช่น พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติในทำนองเดียวกัน รัฐสภาที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการของฝ่ายบริหารด้วยเป็นต้นว่า รัฐสภาเป็นผู้อนุมัติกฎหมายงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายรัฐบาล ที่ใช้ในการบริหารประเทศหรือในการดำเนินการเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลก็ต้องให้รัฐสภาให้การรับรองจึงจะมีผลผูกพันหรือใช้บังคับได้ อันเป็นการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินไปในตัว

(2) ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมือง

ในทางทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบทางการเมืองนักวิชาการกล่าวไว้ว่า เมื่อใดก็ตามที่ฝ่ายบริหารจำเป็นต้องลาออกจากตำแหน่งสืบเนื่องมาจากการที่รัฐสภาไม่ให้ความไว้วางใจ ถือว่าเป็นความรับผิดชอบทางการเมืองของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลจากการทำหน้าที่ควบคุมโดยรัฐสภา ทั้งนี้ ทฤษฎีดังกล่าวมีที่มาจากเหตุการณ์ทางการเมืองเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ กล่าวคือ การลาออกจากตำแหน่งของรัฐบาลอังกฤษจากภายใต้การนำของ Lord North ในปี ค.ศ. 1782 และภายหลัง

สงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นต้นมา ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปที่นำเอาทฤษฎีนี้ไปประยุกต์ใช้ก็จะนำมาบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญของตนเป็นหลักการว่ารัฐบาลจะดำรงอยู่ได้ก็ต่อเมื่อได้รับความไว้วางใจของรัฐสภา จึงเท่ากับรับรองว่าอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินเป็นของรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนของ ประชาชน โดยรัฐธรรมนูญของประเทศไทยฉบับต่าง ๆ ก็ได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้เช่นกัน ได้แก่ พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 มาตรา 9 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 มาตรา 125 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 มาตรา 156 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 182 เป็นต้น¹¹

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีความรับผิดชอบทางการเมืองก็มีข้อบกพร่องบางประการ กล่าวคือ ในระบบรัฐสภานั้นนายกรัฐมนตรีมาจากความเห็นชอบของรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ก็มาจากสมาชิกของพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ไม่ว่ารัฐบาลจะเสนอร่างกฎหมายใดก็ตามที่จะดำเนินการและผ่านไปได้ด้วยดี เพราะรัฐบาลกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมาก ในสภาผู้แทนราษฎรเป็นฝ่ายเดียวกัน

ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติมาตรการในการที่ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถที่จะควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ไว้ดังนี้

2.3 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ

การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเป็นมาตรการขั้นเด็ดขาดที่รัฐสภาใช้ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะถ้าผลของการลงมติแล้วสภาลงมติไม่ไว้วางใจจะมีผลทำให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีไว้ 2 กรณี

- (1) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี
- (2) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ซึ่งมีดังนี้

¹¹ ดูรายละเอียดใน ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เล่ม 1-2. เอกสารสำเนา.

(1) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดเรื่องการลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีไว้ในมาตรา 185 ความว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 2 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรมีสสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ญัตติดังกล่าวต้องเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไปมาด้วย และเมื่อมีการเสนอญัตติแล้วจะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้”¹²

อนึ่ง เมื่อมีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจแล้ว สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องลงมติว่าจะไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี โดยการลงมตินี้มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด มติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ผลเมื่อมีการไม่ไว้วางใจแล้วก็คือนายกรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่ง ประธานสภาผู้แทนราษฎรนำชื่อผู้ที่ได้รับการเสนอให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไปกราบบังคมทูลพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป¹³

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

อย่างไรก็ตาม ถ้าการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกตีส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืน บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย จะต้องมีการเสนอเรื่องให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนนายกรัฐมนตรีต่อไป¹⁴

(2) การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติไว้ในมาตรา 186 ว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

¹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 185

¹³ มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2541, หน้า 191.

¹⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 185

มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล¹⁵ หลักการในเรื่องนี้ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่บัญญัติไว้ในมาตรา 186 นั้นมีหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538

ในกรณีที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมีพฤติกรรมร้ายวผิดปกติต่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ราชการ หรือจงใจฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายแล้วจะต้องมีการยื่นคำร้องต่อประธานวุฒิสภาเสียก่อนจึงจะมีการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจได้

ความแตกต่างระหว่างการเสนอญัตติทั้งสองกรณีนี้อยู่ที่ กรณีไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีต้องใช้เสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนกรณีไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีใช้เสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนั้นเป็นวิธีควบคุมขั้นสุดท้ายในการถ่วงดุลอำนาจของคณะรัฐมนตรี ซึ่งผลของการเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจต่อรัฐบาลจะรุนแรงกว่าการเปิดอภิปรายโดยไม่มีการลงมติ เพราะอาจนำไปสู่การปรับปรุงคณะรัฐมนตรีใหม่หรืออาจจะมีการยุบสภาหรือคณะรัฐมนตรีลาออก การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจจึงมีความสำคัญมากในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแต่อย่างไรก็ตาม วิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยยื่นญัตติเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี เป็นรายบุคคล ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นครั้งแรก ซึ่งมีการประชุมอภิปรายระหว่างวันที่ 22 – 25 พฤษภาคม 2545 ปรากฏว่า รัฐมนตรีที่ถูกยื่นญัตติเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ จำนวน 15 คน ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ เนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยเสียงข้างมากของฝ่ายรัฐบาล ดังนั้น ยื่นญัตติเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ อันเป็นวิธีการควบคุมทางการเมือง จึงไม่ประสบความสำเร็จ หากฝ่ายรัฐบาลมีเสียงข้างมาก

2.4 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งคณะกรรมการ

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งคณะกรรมการถือเป็นการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินรูปแบบหนึ่งในระบบรัฐสภาที่มีความสำคัญ ดังจะได้พิจารณาโดยลำดับ

¹⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 186

ความหมายของคณะกรรมการ

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคณะกรรมการ ดังต่อไปนี้

ดร. วิษณุ เครืองาม ได้ให้ความหมายของ “คณะกรรมการ” หมายถึง คณะบุคคลซึ่งประกอบเข้าด้วยกันเพื่อปฏิบัติหน้าที่สำคัญให้แก่ รัฐสภา อาจเรียกได้ว่า เป็นสภาเล็ก (little legislature) ในสภาใหญ่ การที่ต้องมีคณะกรรมการก็เพื่อต้องการ จะแบ่งเบาภาระของสภานั้นเอง เพราะงานบางอย่างมีขอบเขตกว้างขวางและลึกซึ้งละเอียดอ่อน ยากที่จะสภานิติบัญญัติจะปฏิบัติหน้าที่โดยพร้อมเพรียงกันได้”¹⁶

ประธาน สุวรรณมงคล ให้ความหมายของ “คณะกรรมการ” หมายถึง องค์การที่ประกอบด้วยบุคคลทั้งที่เป็นสมาชิกสภาและหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ไม่เป็นสมาชิกสภาที่สภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ตามที่สภามอบหมายหรือกระทำในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสภา เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วก็รายงานต่อสภา”¹⁷

ในคู่มือการปฏิบัติงานของกรรมการ ได้ให้ความหมายของ “คณะกรรมการ” หมายถึง คณะบุคคลที่สภาตั้งขึ้น เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา”

จากคำอธิบายของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าว อาจสรุปตามความหมายของคณะกรรมการ หมายถึง คณะบุคคลซึ่งประกอบด้วยสมาชิกรัฐสภาและหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีได้เป็นสมาชิกรัฐสภา ซึ่งสภาได้แต่งตั้งขึ้นเพื่อทำการหรือพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา

วัตถุประสงค์ของการตั้งคณะกรรมการ

(1) เพื่อแสวงหาข้อมูลและถ่วงถ่วงงานให้สภา

โดยเหตุที่รัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาก็ดี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นจำนวน 500 คน วุฒิสภา จำนวน 200 คน เป็นต้น ดังนั้นการที่มีจำนวนสมาชิกจำนวนมากนั้นย่อมไม่สะดวกในการที่จะทำกิจกรรมที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ ได้ งานส่วนใหญ่จึงเป็นการตัดสินใจในระดับนโยบายหรือแม้แต่กิจกรรมที่เป็นแบบพิธีเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมที่เป็นการแสวงหาข้อมูลและถ่วงถ่วงเรื่องราวทั้งหลายเพื่อส่งให้สภาตัดสินใจครั้งสุดท้าย

¹⁶ วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2530, หน้า 261.

¹⁷ ประธาน สุวรรณมงคล. รายงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของคณะกรรมการสามัญสภาผู้แทนราษฎร.” กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์, 2540, หน้า 1.

นั้น จำเป็นต้องมีคณะบุคคลขึ้นมาปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะ “คณะกรรมการธิการ” จึงเกิดขึ้นด้วยเหตุผลข้อนี้เป็นสำคัญลำดับต้น

(2) ผสมผสานความจำเป็นทางเทคนิคกับความต้องการของราษฎร

การทำงานของรัฐสภาตามความเป็นจริงนั้นจำเป็นต้องผสมผสานหลักสองเรื่องเข้าด้วยกัน ให้กลมกลืนมากที่สุด หลักการแรกก็คือความจำเป็นทางเทคนิคต่าง ๆ หรือจะเรียกว่า เป็นข้อมูลเหตุผลตามจริงทางวิชาการก็คงจะได้ และหลักประการที่สองก็คือความต้องการหรือความปรารถนาของราษฎร หากสภาจะก้าวเดินไปข้างหน้าโดยยึดเพียงหลักใดหลักหนึ่งไว้แล้วละทิ้งอีกหลักการหนึ่งเสีย กิจกรรมของสภาเองก็จะเสียคุณภาพในระบอบประชาธิปไตยนั้น เสียงประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ก็จริงอยู่แต่เสียงสวรรค์นั้นเองก็มีใช้ว่าจะถูกต้อง ในรายละเอียดทุกขั้นตอนเสมอไป จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติและหลักวิชาการต่าง ๆ ด้วย การผสมผสานสองหลักสองเรื่องเข้าด้วยกันนี้ “คณะกรรมการวิสามัญ” ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่เป็นสมาชิกสภาและผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกสภา หากแต่ได้รับการแต่งตั้งด้วยมติของสภาจะทำหน้าที่ได้ดีพอสมควร เพราะผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสะท้อนความคิด ความต้องการของประชาชนให้ประจักษ์ ขณะเดียวกันกับผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกสภาก็อาจจะมีโอกาสสะท้อนทัศนะทาง “เทคนิค” ให้ปรากฏเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดของประชาชน เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการทำงาน

(3) เพื่อทำงานโดยคำนึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของพรรคการเมือง

โดยทั่วไปเมื่อพรรคการเมืองได้มติดังไรในการประชุมของพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น ๆ ก็ต้องผูกพันตามวินัยของพรรคที่จะต้องลงมติในเวลาประชุมตามมติของพรรคตน โดยจะมี Whip หรือผู้คุมเสียงของแต่ละพรรคคอยตรวจสอบดูแลให้การลงมติในการประชุมรัฐสภาของสมาชิกของพรรคให้เป็นไปตามมติของพรรค

แต่อย่างไรก็ดี ในการทำงานในคณะกรรมการธิการ ไม่ว่าจะ เป็นคณะกรรมการวิสามัญก็ดี คณะกรรมการวิสามัญก็ดี ความเป็นพรรคการเมืองความคิดคำนึงว่าใครสังกัดพรรคใด ใครอยู่พรรครัฐบาล ใครอยู่พรรคฝ่ายค้านมักจะไม่ปรากฏเห็นอย่างเด่นชัดในการทำงานในลักษณะของคณะกรรมการ ทั้งนี้ในทางปฏิบัติมักจะมีบรรยากาศของความปรองดองพยายามสร้างผลงานที่เป็นเอกภาพของ คณะกรรมการที่ตนสังกัดอยู่ เมื่อคณะกรรมการมีมติอย่างไรกรรมการแต่ละคนก็ขวนขวายกลับไปอธิบายหรือโน้มน้าวให้พรรคการเมืองที่ตนสังกัดเข้าใจและเห็นคล้อยตามมติ หรือความเห็นของคณะกรรมการ

โดยนัยนี้ “คณะกรรมการการ” จึงเป็นเวทีกิจกรรมทางการเมืองที่พรรคการเมืองไม่สู้มีบทบาทเด่นชัดมักเป็นเวทีที่สมาชิกสภาต่างพรรคสามารถปรองดองกันได้โดยนัยเอาประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้งสำคัญ ยิ่งกว่าผลประโยชน์ของพรรคการเมืองที่ตนสังกัด

(4) การสอบสวนข้อเท็จจริงและรับเรื่องราวร้องทุกข์

นอกจากภารกิจสามประการดังกล่าวข้างต้นแล้ว สำหรับกรณีคณะกรรมการในประเทศไทย ยังมีข้อสังเกตเพิ่มเติมเป็นพิเศษอีกประการหนึ่งว่าเนื่องจากประชาชนในประเทศก็ยังคงมีปัญหาและความทุกข์ยากอยู่อีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนผู้อยู่อาศัยในต่างจังหวัดที่เป็นชนบทห่างไกล องค์กรคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกรณีที่ประชาชนได้รับความเดือนร้อนอาจเกิดจากการกระทำของทางราชการ เช่น ศาลปกครองผู้ตรวจราชการแผ่นดินของรัฐสภา เป็นต้น เป็นองค์กรที่แบบพิธีในการร้องทุกข์ ทำให้ประชาชนที่เป็นชาวบ้านธรรมดา มักไม่ค่อยเข้าใจ รวมทั้งประชาชนมักมีความผูกพันใกล้ชิดกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตน ดังนั้น คณะกรรมการจึงเป็นเวทีอีกแห่งหนึ่งที่ ประชาชนมักจะคำนึงถึงเมื่อเกิดความเดือดร้อนและนำเรื่องราวมาร้องเรียนกับคณะกรรมการ เรื่องเป็นเช่นนี้ คณะกรรมการก็จะดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงหรือบางคราวอาจทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยปรองดองกับหน่วยราชการและประชาชนให้ร่วมกันยุติข้อขัดแย้ง จนกระทั่งดูเหมือนว่าหน้าที่พิเศษข้อนี้ได้กลายเป็นหน้าที่ประจำตามปกติธรรมดาของคณะกรรมการในประเทศไทยไปเสียแล้ว

ประเภทของคณะกรรมการ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าคณะกรรมการเป็นคณะบุคคลที่ประกอบด้วยบุคคลทั้งที่เป็นสมาชิก รัฐสภาหรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกขึ้นอยู่กับประเภทของคณะกรรมการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท กล่าวคือ

(1) คณะกรรมการสามัญประจำสภา (Standing Committee)

เป็นคณะกรรมการที่สภาจัดตั้งขึ้น ตามข้อบังคับการประชุมสภา คณะกรรมการสามัญเป็นกรรมการประจำสภาประกอบด้วยบุคคลซึ่งสภาตั้งจากสมาชิกของสภาเองเท่านั้น และจะอยู่ในตำแหน่งจนตลอดอายุของสภา

ทั้งนี้ คณะกรรมการสามัญ มีอำนาจกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา ในปัจจุบันตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 กำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร ตั้งคณะกรรมการขึ้น 31 คณะ แต่ละ

คณะประกอบด้วย กรรมการ มีจำนวน 17 คน¹⁸ เป็นคณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการกีฬา คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม เป็นต้น

ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ข้อ 75 กำหนดว่า ให้วุฒิสภาดังคณะ กรรมการสามัญประจำวุฒิสภาขึ้นจำนวน 21 คณะ แต่ละคณะกรรมการ ประกอบด้วยกรรมการ จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน

หากมีความจำเป็นวุฒิสภาดังคณะ กรรมการสามัญประจำวุฒิสภาเพิ่มขึ้นหรือลด จำนวนลงเมื่อใดก็ได้ สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาได้ไม่เกิน 2 คณะ เว้นแต่สมาชิกที่ดำรงตำแหน่งเป็นประธานและเลขานุการคณะกรรมการสามัญประจำ วุฒิสภานั้น ให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาได้ 1 คณะ โดยคณะกรรมการ สามัญประจำวุฒิสภา มีวาระ 2 ปีนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติเลือกตั้ง

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในการทำงานของคณะกรรมการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน ราษฎร ได้จัดบุคลากรตลอดจนเครื่องมือใช้สอยต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการทำงานของกรรมการ เช่น ข้าราชการนักวิชาการที่ปรึกษา ระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น¹⁹

(2) คณะกรรมการวิสามัญ (Ad hoc committee)

เป็นคณะกรรมการที่สภาตั้งขึ้นเพื่อมอบหมายให้กระทำการหรือพิจารณาร่างพระ ราชบัญญัติใดที่เป็นการเฉพาะเรื่อง เมื่อกิจการที่ทำหรือเมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใดเสร็จสิ้น แล้ว คณะกรรมการสามัญก็เป็นอันพ้นสภาพไป เช่น เมื่อมีร่างพระราชบัญญัติสำคัญที่ควรเปิด โอกาสให้มีการพิจารณาอย่างกว้างขวางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกสภา ก็อาจตั้งคณะกรรมา ธิการวิสามัญขึ้นพิจารณาเรื่องนี้โดยเฉพาะก็ได้

(3) คณะกรรมการเต็มสภา (Committee of the Whole House)

เป็นคณะกรรมการที่ประกอบด้วยสมาชิกทุกคนของสภาที่อยู่ในที่ประชุมเป็นกรรมา ธิการ โดยประธานสภาจะทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการเต็มสภา คณะกรรมการเช่นนี้จะเกิด ขึ้นเมื่อสภาได้พิจารณาร่างกฎหมายและรับหลักการในวาระที่หนึ่งแล้ว และมีความจำเป็นเร่งด่วน และหรือร่างกฎหมายนั้นไม่มีความสลับซับซ้อนสภาจึงมีมติให้พิจารณารวดเดียวสามวาระ โดยใน ขั้นตอนของการพิจารณาของคณะกรรมการและการพิจารณาเรียงตามมาตรา จะเป็นการดำเนิน

¹⁸ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 80.

¹⁹ มนตรี รูปสุวรรณ. รายงานการวิจัยเรื่อง “แนวทางในการเพิ่มพูนสมรรถนะของสภาผู้แทนราษฎรไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการทำงานของคณะกรรมการ.” ผู้ช่วยดำเนินงาน. กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์, 2540, หน้า 1-5.

การ โดยให้สมาชิกทุกคนในที่ประชุมเป็นกรรมการซึ่งในวาระที่มีการพิจารณารายละเอียดนั้น ให้ถือว่าเป็นการประชุม กรรมการ

(4) คณะกรรมการร่วมกันของสภา (Joint Committee)

กล่าวคือ ในประเทศที่มีระบบสภา 2 สภา เมื่อสภาใดสภาหนึ่งไม่ให้ความเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติของอีกสภาหนึ่งก็จะมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาร่วมกันซึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการร่วมกันของรัฐสภา” ประกอบด้วยกรรมการที่มาจากทั้งสองสภาตามจำนวนที่ได้มีการตกลงกันในอัตราส่วนเท่ากัน ทั้งนี้เมื่อเสร็จภารกิจ คณะกรรมการก็จะสิ้นสภาพไป

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการต่างๆที่กล่าวมายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยทางการเมือง และในกรณีของรัฐสภาประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงข้างมากของฝ่ายรัฐบาล ไม่เห็นด้วยในญัตติบางประเภทที่กระทบต่อการทำงานของรัฐบาล ดังจะเห็นได้จากการยื่นญัตติด่วนเรื่องปัญหาการแทรกแซงและคุกคามสื่อมวลชนของฝ่ายค้าน ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญทั่วไป ลงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545 – 3 มิถุนายน 2545) ทั้งนี้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวันที่ 21 มีนาคม 2545 ไม่ตั้งคณะกรรมการสามัญพิจารณาศึกษา

2.5 การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายของฝ่ายบริหาร

ตามพระราชบัญญัติ วิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 ได้กำหนดให้การจัดทำงบประมาณหรือการเตรียมร่างกฎหมายประจำปีนั้น เป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของฝ่ายบริหาร²⁰ ดังจะเห็นได้จากการให้สำนักงานงบประมาณโดยผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำงบประมาณจากนั้นสำนักงานงบประมาณจะเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาและเมื่อผ่านการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว คณะรัฐมนตรีก็จะส่งร่าง พระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีให้รัฐสภาพิจารณาต่อไป²¹

โดยที่กระบวนการอนุมัติงบประมาณเป็นอำนาจหน้าที่สำคัญของรัฐสภา เนื่องจากจะต้องให้ความเห็นชอบในการที่จะนำเงินของประชาชนผู้เสียภาษีไปใช้ในกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติและประชาชน ทั้งนี้ กระบวนการอนุมัติงบประมาณของไทยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 180 ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 ขั้นตอน

²⁰ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 มาตรา 8.

²¹ พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2500 มาตรา 15.

(1) ขั้นตอนสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายจากรัฐบาล สภาผู้แทนราษฎรจะแบ่งการพิจารณาเป็น 3 วาระดังนี้²²

วาระที่ 1 เป็นการพิจารณาว่าจะมีมติรับหลักการหรือไม่ รับหลักการของร่างพระราชบัญญัติงบประมาณที่รัฐบาลเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณา โดยนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลจะเป็นผู้ปรากฎตัวและแถลงนโยบายงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อหน้าสภาผู้แทนราษฎรทั้งสภา เพื่อแถลงถึง

(1) นโยบายในด้านต่าง ๆ ของรัฐบาลตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

(2) ภาวะการณ์ด้านเศรษฐกิจ ฐานะการคลัง และฐานะของการเงินว่ามีภาวะและฐานะเป็นอย่างไร และควรดำเนินการอย่างไร

(3) รายรับมาจากไหนจะเก็บภาษีอากรจำนวนเท่าไร จะเพิ่มอัตราภาษีอากรหรือไม่ ตลอดจนการกู้เงินในกรณีที่มีความจำเป็นต้องกู้โดยจะต้องชี้แจงถึงการกู้เงินนั้นด้วย

(4) รายจ่ายที่ตั้งจ่ายเป็นงบประมาณ รายจ่ายประจำปีมียอดรวมเท่าไร เป็นงบประมาณแบบสมองสมดุลหรือขาดดุลเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่แล้วเท่าไร เป็นงบลงทุน และงบประจำในอัตราส่วนเท่าใด ฯลฯ

เมื่อนายกรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายงบประมาณประจำปีแก่สภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ สภาผู้แทนราษฎรจะอภิปรายว่าจะรับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้หรือไม่ โดยสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาสั่งต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยการพิจารณาในด้านการเมืองว่าเหมาะสมเพียงไรหรือไม่ พิจารณางบประมาณรายจ่ายที่ขอมานั้นจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีเสถียรภาพมากขึ้นเพียงไร ความมั่นคงของชาติจะเป็นอย่างไร ฯลฯ เมื่อการอภิปรายสิ้นสุดลงสภาผู้แทนราษฎรจะต้องลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรมิมติไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณฯ แม้รัฐธรรมนูญจะมีได้บัญญัติให้ต้องลาออก แต่ตามจารีตประเพณีของการปกครองในระบอบรัฐสภานั้นรัฐบาลก็มักจะลาออก

ในกรณีสภาผู้แทนราษฎรมิมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ สภาผู้แทนราษฎรจะตั้งกรรมาธิการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณโดยละเอียด ซึ่งตามปกติในคณะกรรมาธิการชุดนี้จะมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็น

²² ณรงค์ สัจพัน โรจน์. การจัดทำ อนุมัติ และบริหารงบประมาณแผ่นดิน :ทฤษฎีและปฏิบัติ.

ประธาน ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเป็นเลขานุการและกรรมการที่แต่งตั้งจากรัฐบาลและพรรคการเมืองต่างจากพรรคตามสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละพรรคมีอยู่จำนวนทั้งสิ้น 63 คน

กรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่ซักถามหน่วยงานต่าง ๆ ถึงความจำเป็นในการขอ งบประมาณ ซึ่งการซักถามของกรรมการนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ใด ๆ กำหนดไว้ ในทางปฏิบัติจึงพบว่า การซักถามของกรรมการนั้น บางครั้งเป็นเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยอย่างมาก ซึ่งแม้หน่วยงานต่าง ๆ จะเตรียมตัวในการตอบคำถามเป็นอย่างดีมาแล้วก็ตามก็ยังไม่สามารถตอบได้ การตอบคำถามของคณะกรรมการจึงเป็นงานหนักที่หัวหน้างานต่าง ๆ จะต้องพยายามชี้แจงให้ได้ มิฉะนั้นแล้วกรรมการอาจจะตัดงบประมาณของหน่วยงานนั้นไป

วาระที่ 2 เป็นการประชุม โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคือต้องพิจารณาเริ่มต้นด้วยชื่อเรื่อง คำปรารภแล้วจึงพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราไป การอภิปรายกระทำได้แต่เฉพาะถ้อยคำหรือข้อความที่มีการแก้ไขพิจารณาครั้งนี้สมาชิกอาจขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความมิได้ นอกจากเนื้อความที่เห็นว่าขัดแย้งกันอยู่

ในการพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีในวาระที่สองนี้ สมาชิกสภาผู้แทนฯ ทุกคนมีสิทธิที่จะขอแปรญัตติ เพื่อซักถามรายละเอียดงบประมาณประจำปีได้แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้เพราะในการประชุมพิจารณาในวาระแรกของสภาผู้แทนราษฎรสำหรับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณประจำปีนั้น ได้พิจารณาแต่หลักการเท่านั้นยังไม่ได้ซักถามในรายละเอียดมากนักซึ่งตามปกติ แล้วในวาระที่สองนี้จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแปรญัตติ งบประมาณไว้อย่างมากมายหลายประเด็น

วาระที่ 3 เมื่อร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปีผ่านวาระสองมาแล้วโดยได้พิจารณาและแก้ไขในรายละเอียดทีละมาตราทุกมาตรา จะมีการนัดประชุมสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาร่าง งบประมาณในวาระสามต่อไป ในการพิจารณางบประมาณในวาระสามนี้ จะเป็นการพิจารณารับ หรือไม่รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีทั้งฉบับ โดยจะไม่มี การอภิปราย

เป็นที่น่าสังเกตว่าในกรณีที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากในรัฐสภา การพิจารณาของสภาผู้แทน ราษฎรในการพิจารณาอนุมัติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี จะอยู่อำนาจในฝ่าย รัฐบาลเสมอ แต่หากปรากฏว่าสภาผู้แทนราษฎรไม่รับหลักการแห่งพระราชบัญญัติงบประมาณ แม้รัฐธรรมนูญจะมีได้บัญญัติให้รัฐบาลต้องลาออกแต่ตามจารีตประเพณีของการปกครองใน ระบอบรัฐสภา รัฐบาลก็มักจะลาออกเพราะถือว่าเป็นร่างกฎหมายที่มีความสำคัญ

(2) ขั้นตอนของวุฒิสภา

เมื่อวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณจากสภาผู้แทนราษฎร การพิจารณาของวุฒิสภาจะเป็นสามวาระโดยรวดเร็ว เพราะข้อบังคับการประชุมวุฒิสภากำหนดให้ประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปยังคณะกรรมการวิสามัญที่วุฒิสภาตั้งขึ้นทันที คณะกรรมการชุดนี้จะต้องพิจารณาศึกษา พร้อมทั้งรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภาภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยการพิจารณาในขั้นตอนนี้ไม่มีการแปรญัตติ

เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณพร้อมทั้งรายงานความเห็นของคณะกรรมการแล้วให้บรรจุเข้าระเบียบวาระเป็นการด่วน ในการพิจารณาของวุฒิสภานั้นวุฒิสภาจะต้องพิจารณาทั้งร่างและลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบโดยไม่มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติมใด ๆ

กระบวนการทั้งหมดนี้จะต้องเสร็จสิ้นภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นมาถึงวุฒิสภา

2.6 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถามนั้น เป็นวิธีการที่สมาชิกรัฐสภาแต่ละคนไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาสามารถตั้งคำถามเพื่อให้รัฐมนตรีที่รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินตอบคำถามในปัญหาที่สงสัยในการบริหารราชการแผ่นดินจนหมดข้อสงสัย ไม่ว่าจะตอบกระทู้ถามนั้นจะตอบด้วยวาจาหรือจะตอบเป็นลายลักษณ์อักษรทั้งนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและระเบียบข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

การตั้งกระทู้ถามมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ กล่าวคือ

- (1) เพื่อตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร
- (2) เพื่อเป็นการสื่อสารทางการเมืองระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร
- (3) เพื่อให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ทราบว่สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรของตนนั้นได้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายนั้นอย่างไร

ซึ่งจะได้ศึกษาในเรื่องการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามต่อไป

ในบทที่ 3

2.7 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยตั้งกระทู้ถามในต่างประเทศ

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยตั้งกระทู้ถามในต่างประเทศนั้นซึ่งจะได้ศึกษาการตั้งกระทู้ถามในต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน นี ญี่ปุ่น สิงคโปร์ นอร์เวย์ อังกฤษ และอินเดีย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับ การตั้งกระทู้ถามในประเทศไทย ดังจะได้กล่าวโดยลำดับ

1. ประเทศฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสมีลักษณะหลายประการที่เทียบเคียงกับประเทศไทยได้ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่จำนวนประชากร และปัจจัยอื่น ๆ อันเป็นโครงสร้างทางการปกครอง รวมทั้งรัฐธรรมนูญด้วย กล่าวคือ ประการแรก ตั้งแต่ปี 1789 ซึ่งเป็นการปฏิวัติใหญ่ เปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตย ฝรั่งเศสมีอัตราการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญทุก ๆ 12 ปี ซึ่งมีรัฐธรรมนูญที่มีอายุเพียง 21 วัน (The Additional Act of 1815) ไปจนถึงรัฐธรรมนูญ ที่มีอายุถึง 65 ปี (รัฐธรรมนูญสาธารณรัฐที่ 3) มีระบอบการปกครองตั้งแต่ระบอบพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (1789-1793) รัฐบาลเผด็จการปฏิวัติที่รู้จักในนามว่า รัฐบาลแห่งความกลัว (La Terreur) เป็นเวลา 2 ปี ไปจนถึงรัฐบาลแบบโรมันโบราณ (รัฐธรรมนูญปี 1798, 1802, 1804) ซึ่งสถาปนาขึ้นเป็นจักรพรรดิแล้วกลับมาสู่ระบบรัฐสภาแบบอังกฤษ ตามรัฐธรรมนูญปี 1814 และ 1815 ซึ่งต่อมามีการปฏิวัติยกเลิก ในปี 1830 แล้วเปลี่ยนมาเป็นระบอบประธานาธิบดี ซึ่งมีประธานาธิบดีที่มาจาก การเลือกตั้ง 1 วาระในปี 1848 ซึ่งหลุยส์ นโปเลียน โบนาปาร์ตหลานชายของนโปเลียนได้รับเลือก และหลุยส์ นโปเลียน ได้ทำรัฐประหารสถาปนาจักรวรรดิที่ 2 และประกาศตนเป็นจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 ไปจนกระทั่งแพ้สงครามในปี 1870 ฝรั่งเศสก็เข้าสู่สาธารณรัฐที่ 3 อันมีการปกครองระบบรัฐสภา ในปี 1875 ซึ่งยาวนานที่สุดถึงปี 65 ปี แต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ได้มีการจัดทำรัฐธรรมนูญ สาธารณรัฐที่ 4 ปี 1946 ขึ้นโดยยึดระบบ รัฐสภาแบบเดิม แต่เนื่องจากปัญหาความไร้เสถียรภาพของ รัฐบาลตลอดสาธารณรัฐที่ 3 และสาธารณรัฐที่ 4 ประกอบกับมีวิกฤตการณ์อัลจีเรีย นายพลเดอโกล จึงถือโอกาสจัดทำรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐที่ 5 ลงวันที่ 3 มิถุนายน 1958 ขึ้นไว้สถาปนาสาธารณรัฐ ที่ 5 ซึ่งมีการปกครองระบบผสมระหว่างระบบประธานาธิบดีและระบบรัฐสภาขึ้นมา จนถึงปัจจุบัน²³

²³ ดู Jacques ZILLER, "Introduction." in An Introduction to French Administration, IAP, Correction "Getting to Know French Administration." Documentation Francaise. Paris, 1996, pp. 9- 10.

ประการที่สอง อิทธิพลของกฎหมายมหาชนฝรั่งเศสในกฎหมายมหาชนไทยมีสูงยิ่งขึ้น ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัวมาจนถึงปัจจุบัน กล่าวคือในปี 2417 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตราพระราชบัญญัติเคาน์ซิล ออฟ สเตทขึ้นเพื่อทำหน้าที่ถวายคำปรึกษาในการตราพระราชบัญญัติทั้งหลายอันเป็นการนำสถาบัน Conseil d'Etat ซึ่งนโปเลียนตั้งขึ้นมาใช้ ต่อมาสถาบันนี้ก็พัฒนามาเป็นคณะกรรมการกฤษฎีกา (Council of State) ในปัจจุบัน และแยกงานคดีปกครองออกมาเป็นศาลปกครองในท้ายที่สุด

นอกจากนั้น โครงสร้างการปกครองที่แบ่งออกเป็น ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการส่วนท้องถิ่นเองก็จำลองแบบมาจากฝรั่งเศสโดยตรงโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเทียบเคียงได้กับ Prefet ของฝรั่งเศส เป็นตัวแทนส่วนกลางในการปกครองพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ยิ่งกว่านั้น หลักกฎหมายมหาชนก็หยิบยืมจากฝรั่งเศสเป็นส่วนใหญ่ไม่ว่าการห้ามสมาชิกสภาผู้แทนเป็นรัฐมนตรีในขณะเดียวกัน ซึ่งเป็นหลักการของรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสสาธารณรัฐที่ 5 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน หลักกฎหมายเรื่องคำสั่งหรือนิติกรรมทางปกครอง แม้กระทั่งสัญญาทางปกครอง ฯลฯ จนกล่าวได้ว่า กฎหมายปกครองไทยคล้ายคลึงอย่างยิ่งกับกฎหมายปกครองฝรั่งเศส ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักกฎหมายมหาชนที่มีชื่อเสียงและอิทธิพลทางความคิด ไม่ว่าจะเป็น ดร.ปรีดี พนมยงค์ ดร. สมภพ โทตระกิตย์ ดร. อมร จันทรสุมบุรณ์ ฯลฯ ล้วนสำเร็จการศึกษาจากฝรั่งเศสทั้งสิ้น

(ก) สถานิติบัญญัติของฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสมีสภานิติบัญญัติระบบ 2 สภา คือ

- (1) สภาผู้แทนราษฎร (Assemblée Nationale)
- (2) วุฒิสภา (Senat)

(1) สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 577 คน ซึ่งมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี เว้นแต่จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรก่อนหน้านั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เหล่านี้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงระบบเสียงข้างมาก 2 รอบ โดยใช้ระบบเลือกตั้งเขตละคนและการแบ่งเขตแบ่งตามจำนวนประชากร ซึ่งปัจจุบันได้สัดส่วนประชากร 108,000 คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน โดยแต่ละจังหวัด (department) จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้น้อยที่สุด 2 คน การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำโดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (loi organique ซึ่งปัจจุบันคือ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หมายเลข 85-688 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม 1985) โดยจะ

มีการทบทวนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อประชากรเพื่อแบ่งเขตเลือกตั้งใหม่ เมื่อมีการทำการสำรวจสำมะโนประชากรทั้งประเทศ ครั้งที่ 2 หลังจากการแบ่งเขตครั้งสุดท้าย (loi no. 86-825 ลงวันที่ 11 กรกฎาคม 1986)²⁴

(2) วุฒิสภา²⁵ ประกอบด้วย สมาชิกวุฒิสภา 321 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี แต่มีการพ้นวาระ 1 ใน 3 ทุก ๆ 3 ปี โดย 304 คน มาจากจังหวัดในฝรั่งเศสและจังหวัดโพ้นทะเล 3 คน มาจากดินแดนโพ้นทะเล 2 คน มาจาก Mayotte และ Saint - Pierre-et-Miquelon และ 12 คน มาจากตัวแทนคนฝรั่งเศส ที่มีภูมิลำเนาต่างประเทศ (loi organique 83-499 ลงวันที่ 17 มิถุนายน 1983) สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อมของคณะผู้เลือกตั้งตามจังหวัดต่าง ๆ (college electoral) ในแต่ละจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาภาค (conseillers regionaux) และผู้แทนของสภาเทศบาล ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร แต่จำนวนรวมของคณะผู้เลือกตั้งทั่วประเทศรวมกันมากกว่า 145,000 คน สำหรับสภาคนฝรั่งเศสในต่างประเทศซึ่งเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้ 12 คน ประกอบด้วยผู้แทนคนฝรั่งเศสนอกประเทศ 150 คน โดยแบ่งเป็นผู้แทนยุโรป เอเชีย และ Levant 73 คน และผู้แทนอเมริกาและแอฟริกา 75 คน วิธีเลือกตั้งใช้ 2 วิธีผสมกัน กล่าวคือ 2 ใน 3 มาจากการเลือกตั้งเสียงข้างมาก 2 รอบ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกวุฒิสภาในระบบนี้ 211 คน และวิธีเลือกแบบสัดส่วนในจังหวัดที่มีสมาชิกวุฒิสภา ได้ตั้งแต่ 5 คน ขึ้นไป ซึ่งมี 14 จังหวัด รวมทั้งตัวแทนคนฝรั่งเศสอีก 12 คน รวมเป็น 110 คน

วุฒิสภาฝรั่งเศส จึงทำหน้าที่เป็นผู้แทนของการปกครองส่วนท้องถิ่นและพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งคนฝรั่งเศสนอกประเทศซึ่งทำให้ไม่ซ้ำซ้อนกับสภาผู้แทนราษฎรและไม่มีการยุบวุฒิสภา

(ข) อำนาจหน้าที่

รัฐสภาฝรั่งเศสก็มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับรัฐสภาของประเทศอื่น ๆ โดยมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการคือ

- (1) การตรากฎหมาย
- (2) การควบคุมบริหารราชการแผ่นดิน

²⁴ ดู Secretariat General de l' Assemblée Nationale, Assemblée Nationale : organization et Fonctionnement , เอกสารเผยแพร่ของสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศส, มีนาคม 1997.

²⁵ ดู Documentation Française, Pour mieux connaître le Senat, D.F., Paris 1993 , pp. 42-49.

ทั้งนี้ โดยความเป็น “ผู้แทนราษฎร” ซึ่งสะท้อนความต้องการของประชาชนสอดคล้อง อยู่ในหน้าที่สองประการดังกล่าวแต่สิ่งที่ควรเน้น ณ ที่นี้ ก็คือ รัฐสภาฝรั่งเศสมีลักษณะเด่นต่างจากรัฐสภาอื่น ในเรื่องการตรากฎหมาย และการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินบางประการ กล่าวคือ

(1) การตรากฎหมาย

(1.1) การจำกัดอำนาจของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสจำกัดอำนาจการตรากฎหมายของรัฐสภาไว้เฉพาะในเรื่องสำคัญตามที่ปรากฏในมาตรา 34 โดยแยกอำนาจตราบัญญัติ (loi) เป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทแรก อำนาจที่รัฐสภาสามารถกำหนดกฎเกณฑ์ในรายละเอียดได้ทั้งหมด (la loi fixe les regles) เช่น ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง, สัญชาติสถานะและความสามารถบุคคล, ระบบทรัพย์สินระหว่างสามีภรรยาและมรดก, การกำหนดความผิดและโทษอุกฉกรรจ์และมัชฌิมโทษ, การกำหนดประเภท อัตรา และการเก็บภาษีอากร, การเงินตรา, ระบบเลือกตั้งทั้งระดับชาติและท้องถิ่น, การจัดตั้งองค์กรมหาชน, การคุ้มครองข้าราชการพลเรือน, การเวนคืนกิจการและการโอนเป็นของเอกชน

ประเภทที่สอง รัฐสภาสามารถตรากฎหมายกำหนดได้เพียงหลักการพื้นฐาน (principes fondamentaux) เกี่ยวกับการป้องกันประเทศ, การปกครองท้องถิ่น, การศึกษา, ระบบกรรมสิทธิ และทรัพย์สินสิทธิ, กฎหมายแรงงานและประกันสังคม นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสยังได้กำหนดกฎหมายแผนงานและโครงการ (loi de programme) เอาไว้ด้วย

นอกจากอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้เป็นของรัฐสภา รัฐบาล (ประธานาธิบดีหรือนายกรัฐมนตรี) มีอำนาจออกกฎเกณฑ์ของฝ่ายบริหาร (reglement) ขึ้นไว้ได้ตาม มาตรา 37 และแม้ในอำนาจรัฐสภา รัฐสภาก็อาจมอบอำนาจให้รัฐบาลตราข้อกำหนด (ordonnance) ได้ โดยต้องนำกลับมาขอความเห็นชอบจากรัฐสภาอีก

ยิ่งกว่านั้น ร่างกฎหมายที่รัฐสภาตราขึ้นโดยผ่านความเห็นชอบของทั้งสองสภาแล้วแต่ประธานาธิบดียังไม่ได้ประกาศใช้ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 60 คน หรือ สมาชิกวุฒิสภา 60 คน อาจเข้าชื่อร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (Conseil Constitutionne) พิจารณาว่าขัดรัฐธรรมนูญได้ อันเป็นการควบคุมร่างกฎหมาย มิให้ขัดรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ แต่ในระบบฝรั่งเศส เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายแล้ว จะส่งกฎหมายไปให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าขัดรัฐธรรมนูญมิได้

การให้รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกระบวนการนิติบัญญัติ

รัฐธรรมนูญมาตรา 48 กำหนดให้วาระการประชุมของสองสภาต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกต่อรัฐบาล โดยเฉพาะในร่างกฎหมายที่รัฐบาลเสนอ หรือร่างกฎหมายที่สมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎร หรือ สมาชิกวุฒิสภา เสนอและรัฐบาลรับ นอกเหนือจากนั้น จึงจะเป็นอำนาจของที่ประชุมร่วม ประธานสภา ประธานกรรมการ และ ประธานกลุ่ม และยังให้รัฐบาลกำหนดเรื่องต่าง ๆ ได้อีกหลายเรื่อง เช่น การตั้งคณะกรรมการพิเศษ เพื่อพิจารณากฎหมาย หรือ การประกาศให้การพิจารณากฎหมายเป็นกรณีเร่งด่วน ภายหลังจากที่สภาทั้งสอง แก้ไขเพิ่มเติมไม่ตรงกัน หากรัฐบาลเสนอว่าเป็นเรื่องด่วน ก็ต้องตั้งคณะกรรมการร่วมของสองสภานั้นพิจารณาแทนที่จะส่งกลับไปกลับมาโดยไม่มีที่สิ้นสุด ฯลฯ อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจเสนอตั้งคณะกรรมการพิเศษของรัฐบาลก็มีน้อยมาก ดังนั้น กฎหมายส่วนใหญ่จึงได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการสามัญของแต่ละสภาเป็นหลัก

(ค) การตั้งกระทู้ถามของประเทศฝรั่งเศส (Les questions)

คำว่า “กระทู้ถาม” นั้น ภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า “Les questions” ซึ่งมีทั้งแบบลายลักษณ์อักษร และแบบด้วยวาจา ซึ่งกระทู้ถามนี้เป็นวิธีการตามประเพณีของรัฐสภาที่สมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกวุฒิสภาที่จะตั้งกระทู้ถามต่อฝ่ายรัฐบาล

ตั้งแต่ปี 1958 ได้มีการพัฒนาเรื่องการตั้งกระทู้ถามแบบด้วยวาจาขึ้นมาก เพื่อให้มีประสิทธิภาพเท่ากับการตั้งกระทู้ถามของรัฐสภาอังกฤษ

ต่อมาปี 1975 ประธานาธิบดี Valery Giscard d'Estaing ได้เปิดให้มี “คำถามต่อรัฐบาล” (Les questions au gouvernement) ขึ้นในสภาผู้แทนฯ

การตั้งกระทู้ถามเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารประการหนึ่ง ซึ่งมีทั้งแบบลายลักษณ์อักษรและแบบด้วยวาจา หรือกระทู้ถามสด ซึ่งกระทู้ถามนี้เป็นวิธีการตามประเพณีของรัฐสภาที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาที่จะตั้งกระทู้ถามต่อฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของกระทู้ถาม ได้ดังนี้

(1) กระทู้ถามที่เป็นลายลักษณ์อักษร

กระทู้ถามที่เป็นลายลักษณ์อักษรนี้ สมาชิกจะถามไปยังรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งก็ได้ กล่าวคือ²⁶

(1.1) ถ้าเป็นกระทู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของกระทรวงใด ก็เป็นหน้าที่ของรัฐช่วยว่าการกระทรวงนั้นจะเป็นผู้ตาม แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายทั่วไปของรัฐบาลก็จะเป็นหน้าที่ของนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ตอบ

²⁶ กฎที่ 139 ของข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฝรั่งเศส

(1.2) กระทู้ลายลักษณ์อักษร จะต้องเขียนในลักษณะที่มีความแจ่มชัดและรัดกุม เพียงพอที่จะเข้าใจถึงปัญหาที่ถาม และจะต้องไม่มีข้อความที่กล่าวหาถึงชื่อของบุคคลที่สาม

(1.3) กระทู้ที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะต้องจัดพิมพ์ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา (Journal official) ไม่ว่าจะรัฐสภาจะอยู่ในสมัยประชุมหรือไม่

(1.4) คำตอบกระทู้ของรัฐมนตรีจะถูกจัดพิมพ์ภายใน 1 เดือน นับแต่เวลาที่กระทู้ได้ถูกจัดพิมพ์ขึ้น

(1.5) ในกรณีที่รัฐมนตรีต้องหาข้อมูลเพื่อตอบกระทู้ดังกล่าวก็อาจจะขอขยายเวลาได้อีก 1 เดือน หรืออาจจะไม่ตอบภายในกำหนดเวลา 1 เดือน หากกระทู้ที่เป็นคำถามไม่ได้อยู่ในความสนใจของประชาชน

(2) กระทู้ถามด้วยวาจาหรือกระทู้สด

ภายใต้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1958 มาตรา 48 อนุ 2 ได้กำหนดไว้ว่าภายใน 1 สัปดาห์ให้มีการประชุมที่ระบุดังกล่าวถึงการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาและการตอบของรัฐบาลตามข้อบังคับการประชุมรัฐสภาได้แยกกระทู้ถามด้วยวาจาออกเป็น

(2.1) กระทู้ถามด้วยวาจาทั่วไป

เป็นการซักถามระหว่างสมาชิกผู้ถามกับรัฐมนตรีผู้ตอบเท่านั้น ซึ่งจะกำหนดวาระในการตอบกระทู้ดังกล่าวโดยประธานสภาผู้แทนราษฎร²⁷

(2.2) กระทู้ถามด้วยวาจาแบบมีการอภิปราย (Interpellation)

กระทู้ถามแบบวาจาที่มีการอภิปรายนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีส่วนร่วมได้ และเมื่อใดการซักถามแล้ว ก็จะมีการออกเสียงได้

นอกจากนี้ วุฒิสภาก็สามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบได้เช่นเดียวกัน โดยอาจจะตั้งกระทู้ถามแบบลายลักษณ์อักษร ไปยังรัฐมนตรี และคำตอบกระทู้จะถูกจัดพิมพ์ในหนังสือราชกิจจานุเบกษา ส่วนการตั้งกระทู้สดโดยไม่มีการอภิปราย จะถูกจัดให้ดีขึ้น ในวันพฤหัสบดีระหว่างเวลา 14.30-17.00 น. ซึ่งมักจะมีการถ่ายทอดในโทรทัศน์

2. ประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นประเทศที่มีความเป็นมายาวนาน มีประวัติศาสตร์ที่ซับซ้อนและมีเอกลักษณ์ของตัวเอง ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศเยอรมันนี้ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ประเทศ ได้แก่ สหพันธรัฐเยอรมนี (เยอรมันตะวันตก หรือ The

²⁷ กฎข้อที่ 134 ของข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฝรั่งเศส

Federal Republic of Germany = FRG) และ สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมนี (เยอรมันตะวันออก หรือ The German Democratic Republic = GDR) จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยอิทธิพลจากการล่มสลายของกลุ่มประเทศสังคมนิยม และกระแสอุดมการณ์เสรีนิยมจึงเป็นบรรยากาศให้เกิดการประนีประนอมระหว่างเยอรมันตะวันตกกับเยอรมันตะวันออก จากที่เคยขัดแย้งทางอุดมการณ์ ผ่อนคลายลง และนำไปสู่การรวมประเทศเป็นหนึ่งเดียวอีกครั้ง เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2533

(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

ฝ่ายบริหาร (Executive Branch)

ฝ่ายบริหารมีประธานาธิบดีเป็นประมุข มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมของสมาชิกสภา Federal Convention ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร (Federal Assembly หรือ Bundestag) ทั้งหมดและอีกส่วนหนึ่งมาจากตัวแทนสมาชิกสภาของรัฐต่าง ๆ รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,324 คน และมีนายกรัฐมนตรี ซึ่งเรียกว่า "Chancellor" เป็นหัวหน้ารัฐบาล มาจากการเลือกตั้งจากสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร (Federal Assembly หรือ Bundestag) และประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งรัฐมนตรีโดยการเสนอรายชื่อของนายกรัฐมนตรี

ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี สำหรับนายกรัฐมนตรี มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Federal Assembly หรือ Bundestag) โดยมติเสียงข้างมากเด็ดขาด (Absolute Majority) มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี ปัจจุบันประธานาธิบดีชื่อ Roman HERZOG และ นายกรัฐมนตรี ชื่อ Gerhard SCHROEDER

ฝ่ายตุลาการ (Judicial Branch)

ฝ่ายตุลาการ มีศาลรัฐธรรมนูญ (Federal Constitution Court หรือ Bundesverfassungsgericht) ซึ่งผู้พิพากษาจำนวนครึ่งหนึ่งมาจากการแต่งตั้งของสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร (Bundestag) และอีกครั้งมาจากการแต่งตั้งของสภาสูงหรือสภาที่ปรึกษา (Bundesrat)

ฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative Branch)

ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีรูปแบบที่เรียกว่า "สภาคู่" (Bicameral Chamber) รัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ และมีความเป็นเอกภาพในการบริหารงาน ดังที่มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ (Basic Law) รับรองไว้ในมาตรา 40 กำหนดให้สภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎรจัดทำข้อบังคับการประชุมสภาฯ (Rules of Procedure) เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินการในสภาฯ ได้เอง

(ข) สถานิติบัญญัติของเยอรมนี

รัฐสภาแห่งสหพันธ์รัฐเยอรมนีเป็นระบบสภาคู่ (Bicameral Chamber) ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร (Bundestag of Federal Assembly) และสหพันธ์รัฐสภาหรือสภาที่ปรึกษา (Bundesrat of Federal Council) ดังนี้

อำนาจหน้าที่และโครงสร้าง

(1) สภาผู้แทนราษฎร (Federal Assembly หรือ Bundestag)

สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 656 คน ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง โดยถือหลักการเลือกตั้งทั่วไป (General) หมายความว่าผู้ที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง , โดยทางตรง (Direct), อย่างอิสระ (Free) หรือไม่อยู่ภายใต้แรงกดดันใด ๆ , เสมอภาค (Equal) คือ ทุกคะแนนเสียงมีน้ำหนักเท่ากัน และลงคะแนนเสียงเป็นการลับ (Secret) สมาชิกสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎรจึงถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั่วประเทศ

ระบบเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เป็น "ระบบผสม" กล่าวคือ ใช้ระบบเสียงข้างมาก แบบ Electoral System of Majority Voting (Erststimme หรือ First Vote) ในระบบนี้ผู้ได้รับคะแนนเสียงสูงสุดในแต่ละเขตเลือกตั้ง เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง มีจำนวนทั้งหมด 328 คน (จากเดิมมีผู้แทนจากระบบนี้ จำนวน 248 คน แต่เมื่อมีการรวมประเทศเป็นประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เมื่อ พ.ศ. 2533 ทำให้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 328 คน) ซึ่งจำนวนสมาชิกอาจเพิ่มเติมตามสัดส่วนที่กำหนดไว้จาก 656 คน ได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงเขตโดยคณะกรรมการการพิจารณาอาณาเขต (Bondaries Commission) ดังที่ได้ในปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 669 คน (มีวาระระหว่าง ค.ศ. 1998-2002) เนื่องจากมีสมาชิกที่เรียกว่า Overhang Mandates โดยในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดมีสมาชิกประเภทนี้ถึง 16 คน

ส่วนที่มาของสมาชิกอีกประเภทหนึ่งจะมาจากระบบสัดส่วน แบบ Proportional Representation (Zweitstimme หรือ Second Vote) โดยที่พรรคการเมืองจะต้องได้รับคะแนนเสียง (the National Vote) ไม่น้อยกว่า 5% ของการลงคะแนนสำหรับการเลือกพรรค (Second Vote) หรือจะต้องได้รับคะแนนเสียงสนับสนุนจาก 3 ฝ่าย (Three Direct Mandates) จึงจะได้รับจัดสรรให้มีที่นั่งในสภา ระบบเลือกตั้งแบบผสมดังกล่าวข้างต้นนี้ คะแนนเสียงที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นนอกจากจะมีผลให้ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงสูงสุด ได้รับเลือกตั้งเข้าไปในสภาแล้วยังต้องนำคะแนนเสียงนี้ไปคำนวณเพื่อจัดสรรที่นั่งให้กับสมาชิกพรรคการเมืองที่พรรคการเมือง

เมืองได้จัดทำไว้ (Party Lists) พรรคใดได้รับคะแนนเสียงแบบโดยตรงมาก (สมาชิกสภาผู้แทนประเภทนี้เรียกว่า Überhang Mandat)

สมาชิกสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แทนราษฎรของประชาชนทั่วประเทศ แต่ในอีกสถานะหรือบทบาทหนึ่งคือการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งจะมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นผู้แทนของปวงชน เพราะอาจมีส่วนที่ขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ของผู้ดำรงทั้งสองสถานะหรือบทบาทนี้ ความเป็นอิสระในการตัดสินใจกับความต้องการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือความเป็นเอกภาพของพรรคการเมืองบางครั้งขัดแย้งกัน แต่ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรู้สึกว่าถูกผูกมัดโดยพรรคการเมืองก็สามารถรักษาที่นั่งในสภาไว้ และนี่คือสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสมาชิกสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎรมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่

คณะกรรมการ คือ องค์กรที่รองรับหรือสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกสภาล่างคือสภาผู้แทนราษฎร มีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่อาจพ้นจากตำแหน่งก่อนครบกำหนดได้ หากมีพฤติการณ์พิเศษ โดยประธานาธิบดีเป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจครั้งสุดท้ายในการประกาศยุบสภา

สมาชิกสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง เพื่อเป็นตัวประกัน ความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ และมีผลต่อสถานะของสมาชิกสภา ผู้ที่ดำรงตำแหน่งไม่น้อยกว่า 8 ปี จะได้รับบำนาญภายหลังการเกษียณอายุ

สำหรับประธานสภา เรียกว่า "Speaker" มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นไปโดยจารีตประเพณีทางรัฐธรรมนูญ

(1) อำนาจหน้าที่ของสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร (Federal Assembly หรือ Bundestag)

ด้านนิติบัญญัติ

สภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทอำนาจหน้าที่หลักดังต่อไปนี้

(1) เสนอร่างกฎหมาย

(2) พิจารณาและอนุมัติร่างกฎหมายกฎหมาย

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 - 1995 ท้ายสมัยประชุมนิติบัญญัติที่ 12 (12th Legislative Term) มีร่างกฎหมายทั้งหมดประมาณ 7,500 ฉบับ ที่เสนอเข้าสู่สภา ผ่านการพิจารณาออกมาเป็นกฎหมายจำนวน 4,600 ฉบับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นร่างกฎหมายที่เสนอโดยฝ่ายบริหาร มีบางส่วนที่เสนอโดยสมาชิกสภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร (Federal Assembly หรือ Bundestag) และ สมาชิกสภาที่ปรึกษา (Federal Council หรือ Bundesrat)

ควบคุมการบริการราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร

สภาล่างหรือสภาผู้แทนราษฎร เป็นเวทีแห่งความขัดแย้งของรัฐสภา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในนโยบายต่างประเทศ หรือนโยบายภายในประเทศ ซึ่งในการควบคุมการบริการราชการแผ่นดินนี้ สภาผู้แทนราษฎร จะตั้ง "คณะกรรมการ" ขึ้นมาเพื่อช่วยในการพิจารณาแปรญัตติหรือควบคุม การบริการราชการแผ่นดิน

คณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร จะตั้งขึ้นมาโดยสอดคล้องกับส่วนงานของ รัฐบาล โดยเรียงลำดับจากคณะกรรมการกิจการต่างประเทศ (Committee on Foreign Affairs) คณะกรรมการแรงงานและกิจการสังคม (Committee on Labor and Social Affairs) คณะกรรมการ งบประมาณ (Budget Committee)

(2) สภาที่ปรึกษา (Federal Council หรือ Bundesrat)

"สภาที่ปรึกษา" ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 69 คน มาจากการเลือกตั้งโดยอ้อมกล่าว คือ สภาของแต่ละมลรัฐ (State Council) ซึ่งมีทั้งหมด 16 มลรัฐ และรัฐบาลของแต่ละมลรัฐ (State Government) จะเป็นองค์กรเลือกตั้งสมาชิกสภาที่ปรึกษา (Federal Council หรือ Bundesrat) โดยแต่ละรัฐจะมีสมาชิกสภาที่ปรึกษารัฐละ 3-6 คน ขึ้นอยู่กับจำนวนประชาชนในรัฐนั้น ๆ (ในแต่ละรัฐมี ผู้แทนได้น้อย 3 คน สำหรับรัฐที่มีประชากรมากกว่า 2 ล้าน คน จะมีผู้แทนได้ 4 คน รัฐที่มี ประชากรมากกว่า 6 ล้าน คน มีผู้แทนได้ 5 คน และรัฐที่มีประชากรมากกว่า 7 ล้านคน จะมีผู้แทน ได้ 6 คน

การลงคะแนนเสียงใด ๆ ในสภาที่ปรึกษา จะกระทำเป็นแบบที่เรียกว่า "Block Vote" ตามเสียงที่รัฐของตนมี ซึ่งสภาที่ปรึกษานี้มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาให้ความเห็นชอบร่าง กฎหมายที่สำคัญ ๆ บางฉบับอันมีผลเกี่ยวพันกับการภายในของรัฐต่าง ๆ สมาชิกสภาที่ปรึกษาเป็น ผู้แทนของ "Lander" สมาชิกสภาที่ปรึกษามีวาระการดำรงตำแหน่งขึ้นอยู่กับการเลือกตั้งของรัฐที่ สมาชิกนั้นเป็นตัวแทนอยู่

ปัจจุบันสมาชิกสภาที่ปรึกษามาจากพรรค SPD (Sozialdemokratische Partie Deutschlands) จำนวน 45 คน และพรรค CDU (Christlich - Demokratische Union) จำนวน 24 คน

(ค) การตั้งกระทู้ถามของสหพันธ์รัฐเยอรมนี

ในกรณีของการตั้งกระทู้ถามนี้ อยู่ภายใต้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาแห่งสหพันธ์ ฉบับ ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 1998 โดยรับรองสิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการที่ตั้งกระทู้ถามด้วย วาจาหรือกระทู้แบบลายลักษณ์อักษร²⁸ ก็ได้ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

²⁸ กฎข้อที่ 105 ของข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์

กระทู้ถามด้วยวาจาหรือกระทู้ถามสด

ในแต่ละสัปดาห์ของสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรแห่งสหพันธ์ จะต้องจัดให้มีการตอบกระทู้ถามด้วยวาจาไม่เกิน 180 นาที โดยสมาชิกสภาแห่งสหพันธ์ มีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ด้วยวาจาคนละไม่เกิน 2 กระทู้ ทั้งนี้ กระทู้จะต้องสั้นและสามารถที่ให้รัฐมนตรีจะสามารถตอบกระทู้นั้นได้อย่างรวบรัด

เมื่อกระทู้ได้ส่งมายังประธานสภาฯ ก็จะมีการจัดกลุ่มตามกระทรวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงแห่งสหพันธ์โดยประธานฯ จะพิจารณาเพื่อให้เรียกกระทรวงที่ต้องรับผิดชอบมาตอบกระทู้

กระทู้ที่ตั้งขึ้นจะต้องเกี่ยวกับความรับผิดชอบไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลแห่งสหพันธ์ แต่ถ้ากระทู้นั้นเกี่ยวข้องกับรัฐบาลของมลรัฐที่มีความสำคัญก็จะตอบเป็นลายลักษณ์อักษร

กระทู้ถามด้วยวาจาจะต้องยื่นภายในวันศุกร์ก่อนที่จะมีการตอบในสัปดาห์ถัดไป ต่อประธานสภาฯ ไม่เกิน 10.00 น. และต่อรัฐบาลแห่งสหพันธ์ไม่เกิน 12.00 น.

ในกรณีที่เป็นกระทู้ด่วน (urgent questions) ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของสาธารณะอย่างชัดเจนก็จะต้องยื่นก่อนเวลา 12.00 น. ล่วงหน้า 1 วัน ก่อนประชุม

ทั้งนี้ ในการประชุมเกี่ยวกับกระทู้ถามด้วยวาจา มีสาระสำคัญกล่าวคือ

- ก. ประธานสภาฯ จะขานตามลำดับของกระทู้และนามของเจ้าของกระทู้
- ข. ในกรณีที่เป็นกระทู้ด่วน ก็จะต้องบอกที่ประชุมให้ทราบ
- ค. กระทู้ถามด้วยวาจาจะต้องตอบในที่ประชุมหากผู้ตั้งกระทู้อยู่ในที่ประชุม แต่หากผู้ตั้งกระทู้ไม่ได้เข้าประชุม ก็จะตอบเป็นลายลักษณ์อักษร

ในกรณีที่รัฐมนตรีแห่งสหพันธ์หรือตัวแทนไม่อยู่ ผู้ตั้งกระทู้มีสิทธิที่จะขอให้รัฐมนตรีหรือตัวแทนหากเข้าร่วมประชุมในภายหลังต้องตอบกระทู้ในเวลาประชุมที่มีการตอบกระทู้ ทั้งนี้ สิทธิดังกล่าวของสมาชิกสภาฯ ที่ตั้งกระทู้ย่อมไม่อาจถูกจำกัด

จ. ในกรณีที่กระทู้ถามด้วยวาจาไม่อาจตอบในที่ประชุมได้ทันเนื่องจากหมดเวลาในการตอบกระทู้ด้วยวาจาใน 1 สัปดาห์ รัฐบาลแห่งสหพันธ์จะตอบกระทู้เป็นลายลักษณ์อักษร

กระทู้ลายลักษณ์อักษร

สมาชิกสภาแห่งสหพันธ์มีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามเป็นลายลักษณ์อักษรไม่เกิน 4 กระทู้ภายในระยะเวลา 1 เดือน เพื่อให้รัฐบาลแห่งสหพันธ์ตอบกระทู้เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งนี้ รัฐบาลแห่งสหพันธ์จะต้องตอบกระทู้ลายลักษณ์อักษรภายใน 1 สัปดาห์ นับแต่เวลาที่ได้รับกระทู้ถาม

3. ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระจักรพรรดิเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ บริหารประเทศโดยระบอบรัฐสภามีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร, ฝ่ายนิติบัญญัติประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภา มีศาลยุติธรรมแยกเป็นอิสระ

(ก) องค์ประกอบของสถาบันตามรัฐธรรมนูญของประเทศญี่ปุ่น

รัฐสภาของประเทศญี่ปุ่นใช้ระบบสภาคู่ ซึ่งเรียกว่า สภาไดเอ็ท (The National Diet of Japan) ประกอบด้วย

- สภาผู้แทนราษฎร (The House of Representatives)
- วุฒิสภา (House of Councilors)

สภาผู้แทนราษฎร (The House of Representatives)

สภาผู้แทนราษฎร (The House of Representatives) ประกอบด้วยสมาชิกสภาจำนวน 511 คน จากการเลือกตั้งใน 129 เขต เลือกตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่ง 4 ปี หลังจากการปฏิรูปการเมืองในเดือนมกราคม 1994 กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 500 คน มาจากการเลือกตั้งทางตรงแบบแบ่งเขต (Small Electoral System) 300 คน และมาจากระบบสัดส่วนจำนวน 200 คน

วุฒิสภา (House of Councilors)

วุฒิสภามีสมาชิก 252 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน 100 คน และอีก 152 ท่าน จากเขตมณฑล (Prefectural Constituencies) มีวาระ 6 ปี โดยครึ่งหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาจะถูกเลือกใหม่ทุก ๆ 3 ปีรัฐสภาแห่งประเทศญี่ปุ่น²⁹

	วุฒิสภา(House of Councilors)	สภาผู้แทนราษฎร(The House of Representatives)
ชื่อ	Sangiin	Shugiin
สมาชิก	252 (จากการเลือกตั้งทางตรง)	500 (จากการเลือกตั้งทางตรง)
วาระ	6 ปี (เลือกใหม่ครึ่งหนึ่งทุก 3 ปี)	4 ปี

²⁹ Inter - Parliamentary Union (www.jpu.org/parline-e/report)

(ข) การตั้งกระทู้ถามในประเทศญี่ปุ่น

สมาชิกรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภา Diet

ในการเสนอกระทู้ถามนั้นจะต้องได้รับอนุมัติจากประธานสภา โดยการเสนอกระทู้ต่อประธานสภา จะต้องเขียนลงในแบบฟอร์มด้วยข้อความที่สั้นและรวบรัด

ในกรณีที่สมาชิกสภาฯ คัดค้านการเสนอกระทู้ที่ตั้งประธานสภาฯ จะไม่อนุมัติก็ได้แต่ประธานสภาฯ อาจนำกระทู้เข้าสู่สภา Diet เพื่อลงคะแนนโดยไม่มีการอภิปราย

ประธานสภาฯ จะต้องส่งต่อกระทู้ที่ได้รับอนุมัติไปยังคณะรัฐมนตรี ซึ่งต้องตอบกระทู้ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับกระทู้นั้นมา ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีมิได้ตอบกระทู้ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าวก็จะต้องให้เหตุผลที่ตอบล่าช้าและกำหนดเวลาที่จะตอบกระทู้นั้น

ในกรณีที่กระทู้นั้น เป็นเรื่องเร่งด่วนก็จะตั้งกระทู้ด้วยวาจา โดยได้รับความเห็นชอบจากมติของสภา Diet

4. ประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์ได้รับเอกราชจากประเทศสวีเดน เมื่อ ค.ศ. 1905 และไม่ได้อยู่ในสหภาพยุโรป ประเทศนอร์เวย์ปกครองด้วยระบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีอาณาเขต ปกครอง 19 จังหวัด (Province)

(ก) องค์ประกอบสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ แบ่งเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่

(1) ฝ่ายบริหาร (Executive Branch)

โดย State Council ได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์และหัวหน้าพรรคที่ได้รับการเลือกตั้งจาก Parliamentary Election จะเป็นนายกรัฐมนตรี โดยพระมหากษัตริย์จะเป็นผู้ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้ง

(2) ฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative Branch)

เป็นสภาเดี่ยว (Unicameral Parliament หรือ Storting) มีที่นั่งทั้งหมด 165 ที่นั่ง โดยสมาชิกทั้ง 165 คน จะมาจากการเลือกตั้งแบบ Popular Vote เพื่อเป็นตัวแทนที่มีอายุสมัยละ 4 ปี รัฐสภา (Parliament หรือ Storting) จะแบ่งตัวเองออกเป็น 2 ประเภท โดยคัดเลือกสมาชิกจำนวนหนึ่งในสี่ของสมาชิกทั้งหมดให้ทำหน้าที่เป็นสภาสูง (Upper House หรือ Lagting) ส่วนที่เหลือเป็นสภาล่าง (Lower House หรือ Odelsting)

(3) ฝ่ายตุลาการ (Judicial Branch)

ศาลสูงสุดและผู้พิพากษาจะได้รับการแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์

(ข) สถานิติบัญญัติของประเทศนอร์เวย์

นอร์เวย์ ใช้ระบบรัฐสภาแบบสภาเดี่ยว (Unicameral Parliament หรือ Storting) คือ

- สภาเปรสซิดียม (Presidium)

อำนาจหน้าที่

สภาเปรสซิดียม (The Storting's Presidium)

สภาเปรสซิดียม ประกอบด้วยสมาชิก 6 ท่าน โดยมีประธานของรัฐสภา (Storting เป็นประธานของสภาเปรสซิดียม ประธานของสภา เปรสซิดียม เป็นตำแหน่งทางการเมืองสูงสุดจะเป็นรองแต่เฉพาะพระมหากษัตริย์และเชื้อพระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น สภาเปรสซิดียมจะมีรองประธาน 1 คน และมีประธานและรองประธานของสภาสูง (Ladting) และสภาล่าง (Odelsing) มาเป็นสมาชิกรวมอยู่ด้วย ในทางปฏิบัติในปัจจุบัน พรรคการเมืองจะมีตัวแทนอยู่ในสภาเปรสซิดียมตามสัดส่วนของสมาชิกที่แต่ละพรรคการเมืองมีอยู่ ทั้งประธานและรองประธานจะนั่งเป็นประธานในลักษณะเป็น Tings ในที่ประชุมเดือนเว้นเดือน

สภาเปรสซิดียมมีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดระเบียบการต่าง ๆ ของสภา เปรสซิดียม

(2) กำหนดตารางเวลาปฏิบัติงาน

(3) กำกับให้กฎหมายต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญได้รับการยึดถือปฏิบัติตามในกรณีต่าง ๆ รวมตลอดทั้งการประชุมของคณะกรรมการให้ปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐธรรมนูญด้วย

(4) ดูแลให้เรื่องต่าง ๆ ได้รับการปฏิบัติให้สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญ

(5) รักษาหลักการต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้วางกฎหมายของความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล (government) กับรัฐสภา (national assembly) ไว้

สภาเปรสซิดียม จะพยายามหลีกเลี่ยงและไม่เข้าไปมีส่วนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือประเด็นที่มีความเห็น แตกแยกกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นจริงๆ สภาเปรสซิดียม โดยปกติก็จะปรึกษาหารือกับหัวหน้าพรรคการเมืองต่าง ๆ ในรัฐสภาเพื่อให้เกิดความคล้อยลง

(ค) การตั้งกระทู้ถามในประเทศนอร์เวย์

กระทู้เป็นวิธีการควบคุมการบริหารประเทศของฝ่ายบริหาร ที่กระทำในรัฐสภาของนอร์เวย์ (Storting) ซึ่งประกอบด้วยกระทู้ที่มีการอภิปราย (interpellations) และกระทู้ทั่วไป (Questions) ทั้งนี้ กำหนดเวลาในการตอบกระทู้ (Question Tune) จะจัดให้มีขึ้นเกือบทุกสัปดาห์ในเวลา 11.00 นาฬิกา ของเช้าวันพุธ โดยทั่วไปจะมีกระทู้จำนวน 20 -40 กระทู้ที่จะต้องตอบ

โดยที่สมาชิกแห่งสภา Storting มีสิทธิที่จะตั้งกระทู้ถามและได้รับคำตอบจากรัฐมนตรีที่รับผิดชอบวิธีการตั้งกระทู้ จะกระทำโดยเสนอกระทู้เป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาฯ ภายในเวลา 10.00 นาฬิกาของเช้าวันศุกร์ แต่จะตั้งกระทู้ได้คนละไม่เกิน 2 กระทู้เท่านั้น

ทั้งนี้ กระทู้ทั่วไป จะมีลักษณะดังนี้

- (1) กระทู้จะต้องสั้นและระบุปัญหาโดยเฉพาะเจาะจง
- (2) กระทู้อาจจะเกี่ยวข้องกับปัญหาของท้องถิ่นที่น่าสนใจและสื่อมวลชนกำลังให้ความสนใจ
- (3) การตั้งกระทู้ในนอร์เวย์ อาจจะเกี่ยวข้องกับเรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่มีความสำคัญ

(4) กระทู้เป็นคำถามต่อรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเพื่อที่จะให้ทราบว่ามีแนวทางหรือวิธีการจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในลักษณะใดและด้วยวิธีการอย่างไร

ในการตั้งกระทู้จะเป็นวิธีการที่พรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาฝ่ายข้างน้อยได้มีโอกาสใช้ควบคุมการบริหารประเทศอย่างอิสระ แต่อย่างไรก็ตาม การตอบกระทู้จะไม่มีการอภิปราย

ส่วนการตั้งกระทู้ประเภทที่มีการอภิปราย เป็นวิธีการตั้งกระทู้ที่มีลักษณะเป็นทางการมากขึ้นกว่ากระทู้ทั่วไป โดยจะต้องเสนอกระทู้ที่สั้นและรัดกุมต่อประธานสภาฯ แต่ประธานอาจจะปฏิเสธกระทู้นั้นได้ หากเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ทั้งนี้ กระทู้ประเภทนี้จะมีการตอบภายในระยะเวลา 1 เดือน และจะเปิดให้มีสมาชิกในสภาได้ อภิปรายคนละไม่เกิน 3 นาที โดยจะเริ่มจากผู้ตั้งกระทู้จะได้โอกาสให้อธิบายถึงกระทู้ของตนภายในเวลา 10 นาที และจะเปิดโอกาสให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับกระทู้ได้ตอบโดยใช้เวลาไม่เกิน 10 นาที เช่นเดียวกัน

5. ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์

ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ ประกอบด้วยประชาชนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมสูง ดังจะเห็นได้จากการนับถือศาสนาของประชากรที่นับถือ ศาสนาพุทธ อิสลาม คริสต์ และฮินดู นอกจากนี้ยังมีภาษาพูดถึง 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ มาเลย์จีน และทมิฬ³⁰

(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศสาธารณรัฐระบบรัฐสภา แบบรัฐสภาอังกฤษ (Westminster Model) ซึ่งมีคณะรัฐมนตรีเป็นสมาชิกรัฐสภาด้วย การตรากฎหมายจะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาของรัฐสภา ถ้าหากรัฐสภาไม่ผ่านร่างกฎหมายนั้นโดยพรรคการเมืองที่ครองอำนาจไม่สามารถคุมเสียงข้างมากในรัฐสภาได้ จะต้องลาออกจากการเป็นรัฐบาล

เดิมรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ ได้ระบุไว้ว่าประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ โดยตำแหน่งประธานาธิบดีเป็นแต่เพียงสัญลักษณ์ของชาติเท่านั้น คล้าย ๆ กับสมเด็จพระราชินีแห่งประเทศอังกฤษที่ไม่มีอำนาจตัดสินใจอย่างแท้จริง แต่ต่อมาในปี 1993 ได้มีการแก้ไขกฎหมายให้อำนาจ veto แก่ประธานาธิบดีซึ่งมาจากการเลือกตั้ง มีวาระ 6 ปี ประธานาธิบดีมีอำนาจที่จะยับยั้งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณและการแต่งตั้งข้าราชการ และสามารถที่จะตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้ด้วย ภายใต้กฎหมายความมั่นคงภายในประเทศและกฎหมายความกลมกลืนทางศาสนา ตลอดจนการสอบสวนการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ในด้านการดำเนินงานของประธานาธิบดีจะมีสภาที่ปรึกษาประธานาธิบดีทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ประธานาธิบดี และประธานาธิบดีต้องปรึกษาสภาที่ปรึกษาก่อนที่จะปฏิบัติงาน เช่น ในเรื่องการฟ้องคดี เรื่องการแต่งตั้งข้าราชการตำแหน่งสำคัญ

(ข) สถานิติบัญญัติของสาธารณรัฐสิงคโปร์

อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

รัฐสภาของสิงคโปร์มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) การตรากฎหมาย (Law Making) หน้าที่หลักของรัฐสภาคือการทำหน้าที่นิติบัญญัติ ข้อเสนอด้านกฎหมายจำเป็นต้องทำเป็นร่างกฎหมาย ซึ่งโดยปกติจะถูกนำเสนอโดยรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็สามารถนำเสนอได้ การผ่านร่างกฎหมาย (Passing of Bill) ร่างกฎหมายจะเป็นกฎหมายได้จะต้องผ่านหลายขั้นตอนดังนี้

³⁰ [http://agcvldb.4.Ag.gov.sg/agc/Consultation Paper \(19.2.04\). pdf.](http://agcvldb.4.Ag.gov.sg/agc/Consultation%20Paper%20(19.2.04).pdf)

(1.1) วาระที่ 1 รับหลักการ (First Reading) เป็นวาระขั้นรับร่างหลักการจะไม่มี การอภิปราย ร่างกฎหมาย เสนอโดยรัฐมนตรีหรือสมาชิก

(1.2) วาระที่ 2 (Second Reading) เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก มีการอภิปรายเรื่องหลักการ ของร่างกฎหมาย และการนำไปปฏิบัติบังคับใช้ โดยสภาฯ จะจัดตั้งคณะกรรมการ (Committee Stage) พิจารณาเรียงมาตรา โดยคณะกรรมการอาจแก้ไขหรือแนะนำบทบัญญัติใหญ่ ตลอดจนจัด รายงาน (Report Stage) ร่างกฎหมายฉบับสุดท้ายจะถูกนำเสนอเข้าสู่สภาแต่ถ้าไม่มีการแก้ไขก็จะ ถูกส่งวาระที่ 3

(1.3) วาระที่ 3 (Third Reading) เหมือนกับวาระที่ 2 อาจมีการเสนอให้มีการแก้ไข และ มีการลงมติ ถ้าสมาชิกลงมติเห็นชอบร่างกฎหมายก็ผ่านสภา

(1.4) หลังผ่านวาระที่ 3 แล้ว สภาที่ปรึกษาประธานาธิบดีเกี่ยวกับสิทธิของชนกลุ่มน้อย จะเป็นผู้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทุกฉบับ ยกเว้นร่างกฎหมายงบประมาณ ร่างกฎหมายเกี่ยวกับ ความมั่นคง การป้องกันประเทศ และร่างกฎหมายเร่งด่วนเท่านั้น

(1.5) ร่างพระราชบัญญัติจะถูกส่งมายังสภาที่ปรึกษาประธานาธิบดีสภาที่ปรึกษาจะเป็น ผู้พิจารณาตัดสินใจในเรื่องบทบัญญัติที่มีลักษณะแบ่งแยกเชื้อชาติ และศาสนา หากสภาที่ปรึกษาทำ รายงานไม่เห็นด้วย ร่างกฎหมายจะถูกส่งกลับไปรัฐสภา รัฐสภาอาจทำการแก้ไขแล้วส่งกลับไป ที่สภาที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง

(2) การควบคุมด้านการเงิน รัฐสภาทำหน้าที่อนุมัติงบประมาณประจำปีเพื่อจัดสรรเป็น เงินเดือนข้าราชการ เงินทุนของโครงการพัฒนาต่าง ๆ การเก็บภาษีอากรจะต้องได้รับความเห็นชอบ จากสภาผู้แทนราษฎรได้

(3) การอภิปรายงบประมาณ (Budget Debates) การอภิปรายงบประมาณจะเน้นที่การ พิจารณานโยบายว่าด้วยการงบประมาณของรัฐบาลเป็นหลัก ตามด้วยการอภิปรายประมาณการราย จ่ายของแต่ละกระทรวง ใช้เวลาอย่างน้อย 7 วัน หลังการอภิปรายแล้วก็ผ่าน Supply Bill ประธานาธิบดีมีอำนาจที่จะยับยั้ง Supply Bill ได้ถ้าหากไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล

(4) หน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์ (Critical Function) เป็นบทบาทส่วนเพิ่มเติมของรัฐ บาลในรูปของไตรภาคี คือ อำนาจนิตบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยการตั้งกระทู้ ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การอภิปรายนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ฟังความคิดเห็นจาก หลาย ๆ ฝ่าย และการนำเสนอมาจากทุกภาคของสังคม วิธีนี้ทำให้รัฐบาลหรือพรรคฝ่ายค้านหวังที่ จะมีอิทธิพลต่อมติมหาชน หน้าที่ในการวิจารณ์สามารถกระทำได้โดย

(ค) การตั้งกระทู้ถามในสาธารณรัฐสิงคโปร์

การตั้งกระทู้ (Question Time) ทุกครั้งที่มีการประชุม จะสงวนเวลาไว้สำหรับการตั้งกระทู้ 1 ชั่วโมง ตั้งกระทู้ถามรัฐได้หลายคนตามความรับผิดชอบ เพื่อทราบเหตุผล หรือเพื่อความช่วยเหลือและข้อมูลข่าวสาร กระทู้จะถูกกำหนดดังนี้ คือ เพื่อให้รัฐมนตรีตอบด้วยวาจาในระหว่างเวลาที่ตั้งกระทู้เพื่อตอบเป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่คำตอบกระทู้ให้สมาชิก และบันทึกในรายงานที่เป็นทางการ

6. ประเทศอังกฤษ

อังกฤษเป็นประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และปกครองด้วยระบบรัฐสภา เป็นรัฐสภาแบบคู่ (Bicameral Legislatures) ที่มีความมั่นคง และได้ก่อตั้งมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว เป็นต้นฉบับของรัฐสภาที่ประเทศต่าง ๆ ลอกเลียนแบบไปใช้เป็นจำนวนมาก โดยรัฐสภามีอำนาจอย่างกว้างขวางและสูงสุดสามารถออกกฎหมายได้อย่างไม่มีข้อจำกัดไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เกี่ยวกับอาณาเขตของประเทศเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกี่ยวกับรัฐสภาเอง แต่อำนาจรัฐสภาจะต้องเป็นไปตามเจตจำนงของประชาชน

(ก) สถานิติบัญญัติของประเทศอังกฤษ

ใช้ระบบรัฐสภาแบบสภาคู่ (Bicameral Legislatures) ซึ่งประกอบด้วย

- สมาชิกสภาขุนนาง (House of Lords)
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Members of the House Commons)

6.1.1 อำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

โดยรัฐสภามีอำนาจหน้าที่หลักดังต่อไปนี้

ก. ตรากฎหมาย

ข. ออกข้อกำหนดด้วยกฤษฎีกา

ค. ตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาล ทั้งในนโยบายและการบริหาร รวมถึงการตรวจสอบการใช้จ่ายของรัฐบาล

ง. อภิปรายประเด็นปัญหาทางการเมืองที่สำคัญ

ประเทศอังกฤษมีโครงสร้างรัฐสภาโดยแบ่งเป็นสมาชิกสภาขุนนาง (House of Lords) 1,211 คน มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Members of the House of Commons) 651 คน มีสำนักงานเลขาธิการสภาขุนนางบริหารงานประจำเพื่อช่วยเหลือฝ่ายนิติบัญญัติของสภาขุนนาง และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (The Secretariat of the House of Commons) บริหารงานประจำเพื่อช่วยเหลืองานฝ่ายนิติบัญญัติให้แก่สภาผู้แทนราษฎร โดยมีข้าราชการประจำประมาณ 1,019 ตำแหน่งช่วยเหลืองานของสภาผู้แทนราษฎรอยู่

ระบบรัฐสภาของอังกฤษเป็นรูป Bicameral Legislatures คือ มี 2 สภา ได้แก่ สภาขุนนาง (House of Lords) และสภาผู้แทนขุนนาง (House of Lords) และสภาผู้แทนราษฎร (House of Commons)

6.1.2 สภาขุนนาง (House of Lords)

สภาขุนนางประกอบด้วย ขุนนางและพระ ในปัจจุบันปี 1998 มีสมาชิกรวม 1,211 คน ตำแหน่งสำคัญซึ่งแยกได้เป็น 6 ประเภทด้วยกัน คือ

- (1) เจ้าชายที่สืบเชื้อสายจากพระมหากษัตริย์ หรือ พระบรมวงศานุวงศ์ พระมหากษัตริย์
- 2) พวกขุนนาง Peers ในประเทศอังกฤษ เป็นกลุ่มสมาชิกที่สำคัญมาก และมีจำนวน 9 ใน 10 ของสมาชิกทั้งหมด ขุนนางเหล่านี้มีหลายชั้น เช่น Duke, Marquis, Earl, Viscount และ Baron.

(3) ขุนนางซึ่งเป็นตัวแทนของพวกขุนนางในสกอตแลนด์ เลือกโดยขุนนางด้วยกัน

(4) ขุนนางซึ่งเป็นตัวแทนของขุนนางในนอร์ธไอแลนด์ จำนวน 5 คน

(5) ขุนนางที่มีความรู้ทางกฎหมาย เนื่องจากสภาขุนนางทำหน้าที่เป็นศาลสูงสุดของประเทศด้วย (Final Court of Appeal) สมาชิกประเภทนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายจำนวนอย่างน้อย 20 คน

(6) นอกจากสมาชิกประเภทต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วยังมีสมาชิกที่เป็นพระทางศาสนา ได้แก่ สังฆราชและบาทหลวงตำแหน่งสำคัญ ๆ

6.1.3 สภาผู้แทนราษฎร (House of Commons)

สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย ผู้แทนที่เลือกมาโดยประชาชน จากเขตเลือกตั้ง 651 คน ประกอบด้วย อังกฤษ 524 ที่นั่ง เวลส์ 38 สกอตแลนด์ 72 และไอร์แลนด์เหนือ 17 ที่นั่ง อยู่ในตำแหน่งได้ครั้งละ 5 ปี พ้นจากตำแหน่งพร้อมกันทั้งหมด เว้นแต่จะถูกยุบก่อนกำหนด แต่ในสถานการณ์ฉุกเฉินสภาผู้แทนราษฎรอาจอยู่ได้นานกว่า 5 ปีก็ได้

(ข) การตั้งกระทู้ถามในประเทศอังกฤษ

คำว่า "QUESTION" นั้น ในวงการรัฐสภาของอังกฤษ หมายถึง การซักถามต่อรัฐมนตรีในฝ่ายบริหาร ซึ่งสมาชิกสภาเป็นผู้ซักถาม และรัฐมนตรีเป็นผู้ตอบ สมาชิกมีสิทธิที่จะตั้งคำถามต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่ และเรื่องที่รัฐมนตรีจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา³¹

เป็นความประสงค์ของสมาชิกผู้ตั้งคำถามเองที่จะเลือกเอาว่า จะให้รัฐมนตรีตอบด้วยวาจาในสภาหรือตอบเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะตีพิมพ์ลงใน Hansard ซึ่งเป็นเอกสารของรัฐสภา ถ้าหากต้องการคำตอบด้วยวาจา สมาชิกจะต้องทำเครื่องหมายคอกจันไว้บนกระดาษคำถามที่ตนตั้งไว้ และจะต้องให้เวลารัฐมนตรีอย่างน้อยที่สุดสองวัน และในหนึ่งวันประชุมสมาชิกจะได้รับอนุญาตให้ซักถามได้ไม่เกินคนละหนึ่งเรื่อง

เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีทั้งหลาย ที่จะเลือกกันเองว่า ผู้ใดจะเป็นผู้ตอบข้อซักถามข้อไหน และถ้าหากสมาชิกส่งคำถามไปผิดกระทรวง คำถามนั้นก็จะถูกส่งต่อไปยังกระทรวงที่ถูกต้องต่อไป โดยไม่ต้องปรึกษาผู้ตั้งคำถามเสียก่อน แต่จะต้องบอกสมาชิกผู้ตั้งคำถามนั้นด้วยว่าคำถามนั้นถูกส่งไปยังกระทรวงใด

เวลาสำหรับที่จะให้ตอบข้อซักถามดังกล่าวด้วยวาจาในสภา หรือที่เรียกว่า Question Hour นั้นมีเพียงหนึ่งชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นการพอเพียงคำตอบที่ไม่สามารถตอบได้ภายในกำหนดเวลาหนึ่งชั่วโมงดังกล่าวก็จะตกไป และไปจัดพิมพ์ลงใน Hansard แทน นอกเสียจากว่าสมาชิกจะร้องขอให้เลื่อน หรือถอนคำถามนั้นเสีย

ในเวลาซักของวันประชุมสภา เมื่อประธานอนุญาตให้ถามคำถามได้สมาชิกจะต้องลุกขึ้นขานเลขคำถามของตนแล้วนั่งลง แล้วรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องก็จะลุกขึ้นยืนในที่ ๆ กำหนด เพื่ออ่านคำตอบที่เจ้าหน้าที่ในกระทรวงเป็นผู้จัดเตรียมไว้ได้ และสมาชิกอาจจะซักถามเพิ่มเติม และได้รับคำตอบเพิ่มเติมได้อีก นอกจากนั้นยังอาจมีสมาชิกอื่น ๆ เข้าร่วมในการซักถามเพิ่มเติมได้อีกด้วย กระบวนการซักถามเช่นนี้ จะดำเนินไปเป็นเวลาพอสมควรจนกว่าประธานจะอนุญาตให้ซักถามปัญหาต่อไปได้

ในเรื่องคว่นเป็นพิเศษจริง ๆ ภายหลังจากที่หมดชั่วโมงซักถามแล้ว สมาชิกอาจจะขอซักถามเป็นการเพิ่มเม เพื่อให้ตอบด้วยวาจาได้อีกแต่ทั้งนี้สมาชิกผู้นั้นจะต้องยื่นคำถามของตนต่อรัฐมนตรีและต่อประธานสภาภายในเวลาไม่เกิน 12 นาฬิกา ของวันนั้น และถ้าหากพิจารณาเห็นว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องคว่นพิเศษจริง ๆ ประธานสภาก็จะอนุญาตให้ทำการซักถามได้

³¹ มนตรี รูปสุวรรณ. กฎหมายรัฐสภา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543, หน้า 90-2.

สำหรับในกรณีที่ตอบเป็นลายลักษณ์อักษร รัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องตอบคำถามนั้นในทันที แต่จะตอบใน Hansard และส่งคำตอบนั้นตรงถึงสมาชิกผู้ถามนั้น แต่อย่างไรก็ดี ถ้าหากยังไม่ได้รับคำตอบตามเวลาอันสมควร สมาชิกผู้ถามมีสิทธิที่จะยื่นคำถามนั้นใหม่ได้ สำหรับคำตอบที่เป็นลายลักษณ์อักษรนี้ นิยมถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเลขจำนวนมาก

อนึ่ง รัฐมนตรีที่ถูกซักถาม ถ้าหากพิจารณาเห็นว่า การตอบคำถามดังกล่าว จะไม่เป็นผลดีต่อผลประโยชน์ของชาติ จะขอไม่ตอบข้อซักถามนั้นก็ได้³²

7. ประเทศอินเดีย

ประเทศอินเดีย เป็นประเทศที่มีการปกครองระบบสหภาพ (Union) โดยมีประธานาธิบดี (President) เป็นประมุข ตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม จากคณะกรรมการเลือกตั้งประธานาธิบดี (Electoral College) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้แทนจากสภานิติบัญญัติของมลรัฐต่าง ๆ ตำแหน่งนี้มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 5 ปี และอาจได้รับการเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งต่อได้อีก อำนาจในการบริหารประเทศทั้งหมดเป็นของประธานาธิบดี และเป็นจุดศูนย์รวมแห่งอำนาจอธิปไตยของประเทศ แต่อาจถูกถอดจากตำแหน่งได้ (Impeachment)

(ก) องค์ประกอบของสถาบันการเมืองตามรัฐธรรมนูญ

ในส่วนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรผู้ให้อำนาจนิติบัญญัติ ประกอบด้วยสภา 2 สภา กล่าวคือ³³

(1) สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาประชาชน (Lok Sabha)

สภาผู้แทนราษฎรหรือสภาประชาชน เป็นสภาในลำดับล่าง แบ่งสมาชิกออกเป็น 2 ประเภท คือ สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง โดยตรงจากประชาชน มีจำนวน รวมทั้งสิ้นต้องไม่เกิน 530 คน และสมาชิกที่ได้รับการคัดเลือก ให้เป็นตัวแทนของดินแดนของประเทศอินเดียส่วนอื่นไม่เกิน

³² สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. กระทั่งถาม. เอกสารเผยแพร่ของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.ศ. ม.ป.ป., หน้า 3-5.

³³ Election Commission of India. *the Electoral System of India*. in www.eci.gov.in

20 คน ทั้งนี้ สภามีวาระเป็นเวลา 5 ปี เว้นแต่ประธานาธิบดีจะมีคำสั่งให้ยุบสภา สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีบทบาทสำคัญในด้านนิติบัญญัติของประเทศ การประชุมสภา

(2) วุฒิสภาหรือสภาสูง (Rajya Sabha) สมาชิกวุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิด้านวรรณกรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และสังคมศาสตร์ จำนวน 12 คน ที่ได้รับการเสนอชื่อโดยรัฐมนตรี และสมาชิกอีกจำนวนไม่เกิน 238 คน ซึ่งได้รับการเลือกตั้งมาจากสภาล่างของสภานิติบัญญัติประจำมลรัฐ (State Legislature) โดยวุฒิสภา นั้นไม่มีการยุบสภา แต่สำหรับสมาชิกนั้น ในทุกกำหนด 2 ปี จะต้องให้สมาชิก 1 ใน 3 สิ้นสุดการเป็นสมาชิก แล้วแต่งตั้งสมาชิกใหม่เข้าแทน

(ข) การตั้งกระทู้ถามในประเทศอินเดีย

การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาไม่ว่าจะเป็นสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา เป็นการควบคุมการบริหารแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ประการหนึ่ง ที่ทำให้ทราบว่าฝ่ายบริหารได้ดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาที่ประชาชนกำลังสนใจในลักษณะใด ทั้งนี้ การตั้งกระทู้ถามในสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา สามารถกระทำด้วยการตั้งกระทู้ด้วยวาจาหรือการตั้งกระทู้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีสาระสำคัญดังนี้

7.1.1 ในการประชุมสภาไม่ว่าจะเป็นสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา จะมีการกำหนดเวลาเพื่อการตอบกระทู้ (Question Hour)

7.1.2 ประเภทของกระทู้

กระทู้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทกล่าวคือ

(1) กระทู้ถามด้วยวาจา (starred questions) เป็นกระทู้ที่ตีการถามและด้วยวาจาในสภาฯ ซึ่งกำหนดให้มีการตั้งและตอบกระทู้ได้ไม่เกิน 20 กระทู้ต่อวัน

(2) กระทู้ถามเป็นลายลักษณ์อักษร (unstarred question)

เป็นกระทู้ที่ถามเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งรัฐมนตรีที่รับผิดชอบจะตอบและเป็นพิมพ์ลงในรายงานของทางราชการ ทั้งนี้ กระทู้ที่จะต้องตอบเป็นลายลักษณ์อักษรต่อวันได้ไม่เกิน 230 กระทู้ต่อวัน

(3) กระทู้เร่งด่วน

เป็นกระทู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะอย่างเร่งด่วน ซึ่งจะมีการตั้งกระทู้ถามและตอบด้วยวาจาในสภาฯ

กระทู้ที่ตั้งขึ้นเพื่อถามรัฐมนตรีที่รับผิดชอบจะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา กล่าวคือ

(3.1) กระทู้จะต้องสั้นและมีความชัดเจน

(3.2) ระบุที่จะต้องมีข้อความโต้เถียง เยาะเย้ย และหมิ่นประมาท

(3.3) ระบุที่จะต้องมีลักษณะเป็นการการถามขอความคิดเห็น หรือให้ความเห็นทาง

กฎหมาย

(3.4) ระบุที่จะต้องมีข้อความไม่เกิน 100 คำ

(3.5) ระบุที่จะต้องเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับงานในความรับผิดชอบของรัฐบาลแห่ง

อินเดีย

(3.6) ระบุที่จะต้องไม่เป็นการถามในเรื่องเล็กน้อยที่ไม่มีสาระสำคัญ

(3.7) ระบุที่จะต้องมีข้อความที่มีลักษณะเป็นการทำลายความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศ

(3.8) ระบุที่จะต้องมีลักษณะเป็นการหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา

(3.9) ระบุที่จะต้องทำเป็นคำถามและตอบเป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ ระบุที่ลักษณะดัง

ต่อไปนี้

(3.10) ระบุที่ที่ต้องการคำตอบที่มีตัวเลขเชิงสถิติ

(3.11) ระบุที่ที่ต้องการคำตอบที่ต้องการอธิบายในรายละเอียด

(3.12) ระบุที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนท้องถิ่น

(3.13) ระบุที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม

สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะได้ภาพรวมของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยเฉพาะการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ และจากการศึกษาการควบคุมการบริหารราชการของต่างประเทศนั้นจะเห็นได้ว่าในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาจะใช้วิธีการตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหารเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบการบริหารประเทศเช่นกัน แต่ทั้งนี้แต่ละประเทศจะมีรายละเอียดกำหนดการตั้งกระทู้และตอบกระทู้แตกต่างกัน ซึ่งจะได้นำมาเปรียบเทียบกับของประเทศไทยในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 3

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม

ประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีรัฐบาลที่เรียกว่าระบบรัฐสภา ซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อทำหน้าที่นิติบัญญัติ และเลือกนายกรัฐมนตรี เพื่อบริหารราชการแผ่นดิน และมีศาลเพื่อทำหน้าที่ตุลาการ มีการนำหลักการถ่วงดุลย์อำนาจมาใช้ โดยรัฐสภามีความสัมพันธ์กับคณะรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดการตรวจสอบ และดุลย์อำนาจซึ่งกันและกัน เพื่อไม่ให้อำนาจอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ ในการบริหารควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินนั้นในรัฐธรรมนูญของประเทศไทยเกือบทุกฉบับได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้มีหน้าที่ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีการตั้งกระทู้ถามซึ่งเป็นการถ่วงดุลย์อำนาจของฝ่ายบริหารไว้โดยการกระทำใด ๆ ของฝ่ายบริหารที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินจะต้องกระทำด้วยความรอบคอบ เพราะจะต้องสำนึกอยู่เสมอว่ามีผู้คอยตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอยู่ ซึ่งจะได้อีกศึกษาวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม ดังจะได้พิจารณาโดยลำดับ

3.1 ความหมายของกระทู้ถาม

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “กระทู้ถาม” ไว้ว่า “กระทู้ถาม (กฏ) น. ข้อที่ตั้งถามในสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่คำถามซึ่งสมาชิกคนใดคนหนึ่งถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ จะเป็นข้อเท็จจริงก็ดีหรือข้อนโยบายที่ดีอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “กระทู้” ไว้ว่า “กระทู้ น. หัวข้อหรือข้อความที่ตั้งให้อธิบาย เช่น กระทู้ธรรม, ข้อที่ตั้งถาม เช่น พระราชกระทู้, ข้อที่ตั้งถามฝ่ายบริหารในสภานิติบัญญัติ” แต่ได้ให้ความหมายของ “กระทู้ถาม” ว่าคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่สมาชิกสภานิติบัญญัติหรือสมาชิกสภาขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตั้งคำถามฝ่ายบริหารให้ตอบในที่ประชุมแห่งสภานั้น ๆ หรือตอบเป็นหนังสือ³⁴

³⁴ ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 1.

นายคณิน บุญสุวรรณ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ให้ความหมายของคำว่า “กระทู้” ไว้ในปทานุกรมศัพท์รัฐสภาไทยไว้ว่า “กระทู้ หมายถึง ข้อซักถามที่สมาชิกรัฐสภาถามรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับงานในหน้าที่”

“กระทู้ถาม” หมายถึง ข้อที่ตั้งถาม หรือคำถามที่สมาชิกรัฐสภาตั้งขึ้นเพื่อถามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ของ ร.ม.ต. เพื่อให้ ร.ม.ต. ที่รับผิดชอบตอบ³⁵

จากความหมายของคำว่ากระทู้ถาม พอสรุปได้ว่า คำถามที่สมาชิกคนใดคนหนึ่งตั้งขึ้นถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ จะเป็นข้อเท็จจริงก็ดี หรือข้อนโยบายก็ดี อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของ รัฐมนตรี

3.2 วิวัฒนาการของการตั้งกระทู้ถามภายใต้รัฐธรรมนูญ

กระทู้ถามเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินประการหนึ่งของรัฐสภาไทย โดยกระทู้ถามได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรก เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 ซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 40 วรรคสองว่า “ในที่ประชุม สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมทรงไว้ซึ่งสิทธิจะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน” ต่อจากนั้นเป็นต้นมารัฐธรรมนูญที่บังคับใช้ในเวลาต่อมา รวมทั้งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็ได้กำหนดให้สมาชิกรัฐสภา มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้³⁶

ในระยะเวลาที่ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 นั้น ไม่มีข้อบังคับการประชุมสภา ดังนั้นการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในสมัยนั้นจึงต้องอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นหลักทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับกระทู้ถามไม่รัดกุมเพียงพอ และมีลักษณะที่เป็นทั้งการซักถามและอภิปรายรวมกันไป แต่พอถึงวันที่ 4 ธันวาคม 2476 ก็ได้มีการประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2476 ซึ่งในข้อบังคับการประชุมดังกล่าวได้กำหนดวิธีการตั้งกระทู้ถามและการซักถามรัฐบาล โดยกำหนดให้สมาชิกที่ประสงค์จะตั้งกระทู้ถามรัฐบาลหรือรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งจะต้องทำเป็นหนังสือมีสมาชิกรับรอง 4 คน ยื่นต่อประธานสภา และเมื่อประธานได้รับกระทู้ถามเป็นหนังสือแล้วก็จะแจ้งให้รัฐบาลทราบ ทั้งนี้รัฐบาลหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจะตอบทันทีหรือจะกำหนดวันที่จะตอบก็ได้

³⁵ พ.ต.ท. สฤษดิ์ชัย เอนกเวียง. ความล้มเหลวในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีตั้งกระทู้ถาม. พ.ศ. 2537. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁶ จเร พันธุ์เปรื่อง. “รัฐสภาสาร”. ปีที่ 34, ฉบับที่ 5. พฤษภาคม 2529

หรือไม่ตอบเมื่อเห็นว่า ข้อความนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดินก็ได้แต่ต้องแสดงเหตุผล นอกจากนี้แล้วข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2476 ยังห้ามมิให้สมาชิกตั้งกระทู้ถามกันเองอีกด้วย

ในช่วงเวลาที่ใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2476 การตั้งกระทู้ถามจะต้องกระทำเป็นหนังสือและต้องมีสมาชิกรับรอง 4 คน แต่เมื่อประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2477 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็สามารถเสนอกระทู้ถามเป็นหนังสือได้โดยไม่ต้องมีผู้รับรอง และยังกำหนดให้รัฐมนตรีตอบกระทู้ถามได้สองทาง คือ ทางหนังสือราชกิจจานุเบกษา หรือจะตอบในที่ประชุมก็ได้โดยให้ผู้ตั้งกระทู้ถามระบุว่าจะให้รัฐมนตรีตอบทางใด จากนั้นเป็นต้นมาการตั้งกระทู้ถามจึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวของสมาชิกและรัฐมนตรีก็สามารถตอบกระทู้ถามสองทาง คือ ตอบในราชกิจจานุเบกษา หรือจะตอบในที่ประชุมสภา ตามแต่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามจะเป็นผู้กำหนดซึ่งนับตั้งแต่นั้นมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับถาวรทุกฉบับก็ได้บัญญัติให้อำนาจแก่สมาชิกรัฐสภาในการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้

ต่อมา ได้มีการประกาศใช้ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2527 ได้ให้สิทธิแก่สมาชิกรัฐสภาในการตั้งกระทู้ถาม นอกเหนือจากการตั้งกระทู้ถามทั่วไปในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดินซึ่งมีเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนในอันที่จะรักษาความปลอดภัยเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี หรือเสรีภาพของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีควรจะต้องรีบชี้แจงดำเนินการ โดยทันทีนั้น

ต่อมาเมื่อมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับเรื่องกระทู้ถามที่มีรายละเอียดที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่นที่เคยมีมา โดยมีการกำหนดเรื่องของกระทู้ถามกระทู้ถามไว้ในมาตรา 149 วรรค 2 บัญญัติว่า ในรายละเอียดว่าการตั้งกระทู้ถามตามวรรคหนึ่งให้มีการตอบในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่เป็นกระทู้ถามของผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรหรือเป็นกระทู้ถามที่ประธานสภา หรือประธานวุฒิสภาแล้วแต่กรณีเห็นว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือเป็นประโยชน์ให้เกิดแก่การบริหารราชการแผ่นดิน จะมีการกำหนดให้มีการตอบในที่ประชุมแห่งสภานั้น ๆ ก็ได้ และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ยังได้มีการแบ่งประเภทของกระทู้ถามเป็น 2 ประเภท คือ กระทู้ถามที่ตอบในราชกิจจานุเบกษา และกระทู้ถามที่ตอบในที่ประชุมสภา ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับอื่นไม่ได้มีการกำหนดว่ากระทู้ถามใดจะต้องตอบในที่ประชุมสภาหรือตอบในราชกิจจานุเบกษา เพียงแต่ได้มีข้อบังคับการประชุมของสภาให้สิทธิแก่ผู้ตั้งกระทู้ถาม ในการที่จะมีการระบุไว้ในกระทู้ถามว่าให้รัฐมนตรีตอบกระทู้ถาม

เรื่องนั้น ๆ ในที่ประชุมสภา หรือในราชกิจจานุเบกษาแต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 ได้มีการกำหนดไว้เฉพาะกระทู้ถามของผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้นที่จะต้องขอให้รัฐมนตรีตอบในที่ประชุมสภาได้แต่ถ้าเป็นกระทู้ถามของผู้อื่นที่ไม่ได้เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ถ้าเป็นกรณีเร่งด่วนหรือเป็นเรื่องที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นส่วนรวม หรือจะเป็นประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดินแล้วให้เป็นดุลพินิจของประธานแห่งสภาที่ผู้ตั้งกระทู้ถามนั้นเป็นสมาชิกอยู่ว่าจะอนุญาตให้กระทู้ถามเรื่องนั้นตอบในที่ประชุมสภาก็ได้ส่วนกระทู้ถามอื่นนอกเหนือจากนี้จะต้องกำหนดให้มีการตอบในราชกิจจานุเบกษาเท่านั้น ดังนั้นในกรณีที่ผู้ตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภา ถ้าประธานวุฒิสภาเห็นว่าเป็นกรณีเร่งด่วนหรือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวมหรือเป็นประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ประธานวุฒิสภาอาจให้มีการตอบในที่ประชุมสภาก็ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตามที่บัญญัติในมาตรา 183 ความว่า “สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกรัฐสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”³⁷ นอกจากนี้ยังได้มีบัญญัติในมาตรา 184 ว่า “การบริหารราชการแผ่นดินเรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชนเป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของชาติหรือประชาชนหรือเป็นเรื่องเร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมในวันนั้นว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้นโดยไม่ต้องระบุคำถาม และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในวาระการประชุมวันนั้น

การถามและการตอบกระทู้ถามตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้น ได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร”³⁸

ในการตั้งกระทู้ถามของฝ่ายนิติบัญญัตินั้น คำถามส่วนใหญ่มักเป็นการนำเอาความเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ หรือความผิดพลาดในการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายของฝ่ายบริหารมาเป็นเหตุในการตั้งกระทู้ถามนั้น ได้รับถึงความเดือดร้อนของประชาชนหรือความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ทั้งนี้จะได้ทำการแก้ไขป้องกันหรือชี้แจงให้ประชาชน

³⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 183

³⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 184

ได้เข้าใจ และตัวรัฐมนตรีเองก็จะได้มีความระมัดระวังในการกำกับดูแลการบริหารราชการแผ่นดินมากขึ้น

รัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับได้มีการกำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวกับกระตุ่ถามมีความคล้ายคลึงและมีความแตกต่างกันในแต่ละฉบับ แต่ประเด็นสำคัญคือกระตุ่ถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยรายละเอียดที่เกี่ยวกับการตั้งกระตุ่ถามมีดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

มาตรา 40 บัญญัติว่า “ในที่ประชุม สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระตุ่ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีข่มขู่หรือขู่ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ๆ ยังไม่ความเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511

มาตรา 157 บัญญัติว่า “ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน สมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระตุ่ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีข่มขู่หรือขู่ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ความเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

มาตรา 157 บัญญัติว่า “ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระตุ่ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีข่มขู่หรือขู่ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ความเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

มาตรา 136 บัญญัติว่า “ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรสมาชิกทุกคนมีสิทธิตั้งกระตุ่ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีข่มขู่หรือขู่ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่กล่าวมาทั้ง 4 ฉบับนี้ยังคงมีข้อความในเรื่องการตั้งกระตุ่ถามของสมาชิกที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งยังไม่มีบัญญัติความความใหม่ขึ้นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

มาตรา 149 สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมีสิทธิตั้งกระตุ่ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีข่มขู่หรือขู่ซึ่งสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรี

เห็นว่า เรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน การตอบกระทู้ถามตามวรรคหนึ่งให้

ตอบในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่เป็นกระทู้ถามของผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร หรือ เป็นกระทู้ถามที่ประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎร แล้วแต่กรณีเห็นว่าเป็นกรณีเร่งด่วนหรือเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นส่วนรวม หรือยังประโยชน์ให้เกิดแก่การบริหารราชการแผ่นดินจะกำหนดให้ตอบในที่ประชุมแห่งสถานนั้น ๆ ก็ได้³⁹

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 ได้มีการกำหนดกระทู้ถามธรรมดาให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา ส่วนกระทู้ถามด่วนและกระทู้ถามของผู้นำฝ่ายค้านให้ตอบในที่ประชุมสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

มาตรา 183 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสมาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่า เรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา 184 การบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนหรือเป็นเรื่องเร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ก่อนเริ่มประชุมในวันนั้นว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องนั้น โดยไม่ต้องระบุคำถามและให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรบรรจุเรื่องดังกล่าวในวาระการประชุมวันนั้น

การถามและการตอบกระทู้ถามวรรคหนึ่งให้กระทำได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้นได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร”

จะเห็นได้ว่าตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับ 2540 นี้ได้เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องกระทู้ถาม โดยเพิ่มบทบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาได้ โดยไม่ต้องระบุคำถาม

³⁹ ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. **รวมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เล่ม 1-2. เอกสารสำเนา.**

3.3 ความสำคัญของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถามเป็นคำถามที่สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรได้มีการยื่นถามต่อรัฐมนตรีที่มีหน้าที่ในการ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล โดยรัฐสภานั้นกระทู้ถามเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความสำคัญมาก กระทู้ถามนั้นมักเกิดจากเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนกับประชาชน เมื่อสมาชิกรัฐสภาทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชนก็จะต้องกระทู้ถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ฝ่ายบริหารทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งให้ฝ่ายบริหารได้แถลงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตลอดทั้งแนวทางในการแก้ปัญหาให้สภาได้ทราบ

แนวทางในการตั้งกระทู้ถามของแต่ละบุคคลแต่ละยุคแต่ละสมัยจะแตกต่างกันไปตามเหตุการณ์และความสนใจของสมาชิกรัฐสภาว่ามีแนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินอย่างไร สมาชิกรัฐสภาในสมัยแรก ๆ ที่เริ่มใช้รัฐธรรมนูญมักมีความสนใจไปในทางนโยบายการบริหารประเทศ กระทู้ถามในสมัยนั้นจึงมักเป็นกระทู้ถามมีความสนใจไปในทางนโยบายการบริหารประเทศ กระทู้ถามในสมัยนั้นจึงมักเป็นกระทู้ถามในข้อนโยบาย เช่น กระทู้ถามของพระยาวิชัยราชสุนทรเรื่องรัฐบาลดำริจะช่วยชาวนาโดยตั้งกระทู้ถามถามรัฐบาลว่า “คณะกรรมการราษฎรได้ดำริที่จะช่วยเหลือชาวนาบ้างหรือยัง” ซึ่งพระยามโนปกรณ โนติชดา ประธานกรรมการราษฎรในขณะนั้นได้ตอบว่า “เรื่องนี้ได้คิดและได้แถลงไว้ในคำแถลงนโยบาย หากจะช่วยเหลือได้แค่ไหนเพียงไรนั้นย่อมขึ้นกับงบประมาณเป็นสำคัญ” แต่ในปัจจุบันกระทู้ถามที่ตั้งถามรัฐมนตรีนั้นมีทั้งกระทู้ถามในข้อเท็จจริง เช่น ปัญหาข้าราชการประพฤติดมิชอบกดขี่ข่มเหงประชาชน เป็นต้น และกระทู้ถามในเรื่องนโยบาย เช่น การช่วยเหลือชาวนา เป็นต้น

กระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาจะมีการถามในที่ประชุมสภา โดยสมาชิกรัฐสภานั้นจะต้องมีการยื่น คำถามเป็นหนังสือต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ซึ่งการยื่นกระทู้ถามนั้นจะต้องยื่นก่อนล่วงหน้าเพื่อให้มีระยะเวลาที่รัฐมนตรีสามารถเตรียมคำตอบ และเพื่อตรวจสอบปัญหาตามที่มีกระทู้ถามซึ่งประธานสภาจะเป็นผู้ที่พิจารณาว่ากระทู้ถามที่ตั้งนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ของกระทู้ถามหรือไม่ การตั้งกระทู้ถามนั้นสมาชิกรัฐสภามักจะให้มีการตอบในที่ประชุมสภามากกว่าการตอบในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากผู้ที่ยื่นกระทู้ถามมีสิทธิที่จะซักถามได้อีก 3 ครั้ง และถ้าหากรัฐมนตรีที่ตอบกระทู้ถามนั้นตอบไม่หมดครบประเด็น สมาชิกรัฐสภาที่ตั้งกระทู้ถามก็อาจจะได้รับอนุญาตจากประธานสภาให้สามารถซักถามกระทู้ได้อีก ซึ่งการซักถามก็มีข้อจำกัดคือผู้ที่ตั้งกระทู้ถามเท่านั้นที่จะเป็นผู้ถามได้ สมาชิกรัฐสภาผู้อื่นไม่มีสิทธิที่จะซักถาม

ในการซักถามในประเด็นที่เกี่ยวกับกระทู้ถามผู้ที่ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิที่จะมีการชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบการตั้งกระทู้เท่าที่จำเป็นซึ่งการอ้างข้อเท็จจริงนั้นจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้ง

กระทู้ถามให้การรับรองในความเป็นจริงความถูกต้อง ถึงแม้จะมีได้ยื่นรับรองไว้ในกระทู้ถามที่ยื่นไปแล้วก็ตามถ้ามีความจำเป็นก็จะต้องมีการชี้แจงประกอบด้วย กระทู้ถามที่เป็นเรื่องที่มีการตอบแล้วหรือได้มีการชี้แจงว่าไม่ตอบ ก็อาจนำมาตั้งกระทู้ถามขึ้นใหม่ได้เมื่อมีสาระสำคัญที่ต่างกัน หรือมีพฤติการณ์ในขณะที่มีการตั้งกระทู้ถามในครั้งนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงในเหตุการณ์ ต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างจากการตั้งกระทู้ถามในครั้งก่อน ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นสมาชิกรัฐสภาที่ได้มีการยื่นกระทู้ถามในเรื่องเดิม เมื่อมีการถามในเรื่องนั้นอีกก็มักจะมีการเปลี่ยนกระทู้ให้แตกต่างจากเดิม แต่เมื่อถึงเวลาที่จะซักถามก็จะถามในเรื่องที่ตนเองเคยได้ยื่นกระทู้ถามไปแล้ว การยื่นกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาทำให้ประชาชนรู้จักและเป็นการสร้างคะแนนเสียงให้ตนในการเลือกตั้งสมัยหน้าด้วยผู้ที่มิพบทบทต่อเรื่องกระทู้ถามคือ สมาชิกสภาผู้ตั้งกระทู้และสมาชิกอื่นที่อยู่ในที่ประชุมสภา รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการผู้ดำเนินงานตามนโยบายของรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี และประชาชนผู้ประสบปัญหาที่เป็นสาเหตุของกระทู้ถาม ซึ่งกระทู้ถามมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้สมาชิกรัฐสภาสนใจในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินการที่สมาชิกรัฐสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสติตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ ทำให้สมาชิกรัฐสภาในฐานะตัวแทนของปวงชนสนใจการปฏิบัติงานของรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี เมื่อเห็นว่าการบริหารงานของรัฐมนตรีคนใดหรือรัฐมนตรีตั้งคณะบริหารงานจนเป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สมาชิกรัฐสภาก็สามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้อันเป็นการกระตุ้นให้รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีเอาใจใส่ในการบริหารงานและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และในการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบยังทำให้สมาชิกรัฐสภาได้ทราบถึงนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่เป็นต้นเหตุของการตั้งกระทู้ถามซึ่งนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่รัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีได้แถลงต่อสภาในการตอบกระทู้ถามจะเป็นแนวทางในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้เป็นอย่างดี

2. เป็นตัวกระตุ้นให้รัฐบาลสนใจบริหารราชการแผ่นดิน กระทู้ถามที่สมาชิกรัฐสภาตั้งถามรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีนั้นมีทั้งเรื่องที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงและเรื่องที่เป็นปัญหาข้อนโยบายในเรื่องที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริงส่วนมากมักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจนทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน เมื่อสมาชิกสภาผู้เป็น ตัวแทนของประชาชนได้รับทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชน สมาชิกก็สามารถตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงในปัญหาที่ทำให้ประชาชนเดือดร้อนตลอดทั้งแนวทางในการแก้ปัญหา ส่วนกระทู้ถามในข้อนโยบายนั้นจะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหาร เช่น นโยบายเศรษฐกิจ และนโยบายข้าว เป็นต้น กระทู้ถามในข้อนโยบายนี้จะทำให้ฝ่ายบริหารสนใจในการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้

แถลงไว้ต่อรัฐสภาตลอดทั้งแนวทางในการดำเนินนโยบายให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นกระทู้ถามจึงเป็นตัวกระตุ้นให้รัฐมนตรีเป็นผู้รอบรู้ในหน้าที่ของตนและสนใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกเรื่อง ทั้งยังเป็นผู้เข้าใจในนโยบายและวิธีการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่ใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างถูกต้อง

3. เป็นเครื่องวัดความสามารถของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องเอาใจใส่ต่อการบริหารประเทศและต้องระมัดระวังให้การบริหารของตนผิดพลาด จนก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชน ในการตอบกระทู้ถามนั้นถ้ารัฐมนตรีบริหารงานอย่างไม่เหมาะสม หรือไม่มีความสามารถในการบริหารงานอย่างเพียงพอ หรือไม่มีความรู้ในหน้าที่การงานของตนอย่างแท้จริงจะทำให้รัฐมนตรีไม่ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจนไม่สามารถตอบกระทู้ถามได้อย่างถูกต้อง หรือตอบคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับข้อเท็จจริง และไม่สามารถทราบนโยบายและแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างแน่นอน เช่น ในอดีตที่ผ่านมาเคยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรท่านหนึ่งตั้งกระทู้ถามเรื่องราษฎรอยากไม่มีข้าวนาปี เพื่อถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบแต่รัฐมนตรีตอบว่าได้สอบถามไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วได้รับรายงานที่ไม่มีราษฎรอยากในจังหวัดนั้นแต่อย่างไร สมาชิกได้ซักถามเพิ่มเติมว่าคำตอบของรัฐมนตรีไม่เป็นความจริง ความจริงมีประชาชนในจังหวัดนั้นอยากไม่มีข้าวนาปีจนต้องขาดหัวกลอยหัวมันกิน และสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้ทำต่อรัฐมนตรีว่า ถ้าไม่มีการอดอยากจริงตนจะขอลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้ามีการอดอยากจริงรัฐมนตรีต้องลาออกจากราชการตำแหน่งรัฐมนตรี แต่รัฐมนตรีก็มีได้ตอบรับคำทำเพียงแต่ตอบเลี่ยงไปว่าจะสอบข้อเท็จจริงไปยังจังหวัดนั้น ๆ อีกครั้งหนึ่ง ถ้ามีการอดอยากจริงก็จะช่วยเหลือ

กระทู้ถามอีกเรื่องหนึ่งเป็นกระทู้ถามเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเรื่องการรถไฟซึ่งในการซักถามของสมาชิกนั้นประเด็นหนึ่งได้ถามว่า ทางรถไฟสายเหนือตรง “สะพานแม่พวก” ชำรุดไม่เห็นมีการซ่อมแซมกลัวจะเป็นอันตรายแก่ประชาชนผู้โดยสารรถไฟ รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบได้ตอบข้อซักถามว่าได้สั่งซ่อมแซมไปแล้วคงจะเสร็จในไม่ช้านี้ สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้ซักถามต่อไปว่าที่รัฐมนตรีตอบว่าจะเสร็จในไม่ช้า ความจริง “สะพาน – แม่พวก” ได้ซ่อมแซมเสร็จไปหลายเดือนแล้ว

ดังนั้น กระทู้ถามจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการวัดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ และความสนใจต่อปัญหา และนโยบายที่ใช้ในการแก้ปัญหาลดทั้งแนวทางในการบริหารประเทศได้เป็นอย่างดี และเมื่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบไม่สามารถตอบกระทู้ถามให้เป็นที่พอใจแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะมองเห็นความด้อยสมรรถภาพในการบริหารของรัฐมนตรีผู้นั้น อันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะได้

4. ช่วยกระตุ้นให้ข้าราชการเอาใจใส่ต่อหน้าที่ราชการมากขึ้น ข้าราชการเป็นผู้ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามแนวนโยบายที่คณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงกำหนดรัฐมนตรีจะสามารถตอบกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับข้าราชการผู้รับผิดชอบในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรงเมื่อรัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามที่สมาชิกตั้งถามรัฐมนตรีจะต้องเตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการตอบโดยให้ส่วน ราชการและข้าราชการที่รับผิดชอบเป็นผู้รวบรวมข้อมูลให้ ทำให้ข้าราชการต้องเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมิให้เกิดความบกพร่องอันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนจนเป็นเหตุให้สมาชิกรัฐสภา ตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และการที่สมาชิกรัฐสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามถามรัฐมนตรีในปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการบริหารนั้นทำให้ข้าราชการต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานมากขึ้น เพราะมีสมาชิกรัฐสภาผู้เป็นตัวแทนประชาชนคอยควบคุมดูแลอยู่ตลอดเวลาว่าข้าราชการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นไปตามนโยบายของฝ่ายบริหารหรือไม่ ดังนั้นการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาจึงเป็นการกระตุ้น ข้าราชการซึ่งเป็นเครื่องมือของรัฐบาลปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวังและเอาใจใส่ต่อการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน อันเป็นผลดีต่อการควบคุมบริหารราชการแผ่นดินอีกด้วย

5. ทำให้รัฐบาลทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชน และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐในการบริหารราชการแผ่นดินนั้น รัฐมนตรีทุกคนต้องรับผิดชอบต่อประชาชนทั้งประเทศซึ่งกระจายกันออกไปในทุกภูมิภาคของประเทศจึงเป็นการยากที่รัฐมนตรีหรือรัฐบาลจะทราบปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับประชาชนได้ทุกเรื่อง รัฐบาลจึงต้องอาศัยสมาชิกรัฐสภา โดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับเลือกตั้งมาจากทุกภูมิภาคของประเทศเป็นผู้เสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในที่ ต่าง ๆ วิธีหนึ่งที่สมาชิกรัฐสภาจะแจ้งให้รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีทราบได้ก็คือการตั้งกระทู้ถามเพื่อให้ รัฐมนตรีดำเนินการหาข้อมูลเพื่อตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษาและเมื่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะกำหนดแนวทางเพื่อให้ข้าราชการผู้รับผิดชอบดำเนินการแก้ปัญหาต่อไป

นอกจากนี้ การบริหารงานของคณะรัฐมนตรีจำเป็นต้องใช้ข้าราชการประจำเป็นเครื่องมือในการบริหาร โดยคณะรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการปฏิบัติให้กับข้าราชการและเจ้าพนักงานของรัฐ แต่การปฏิบัติงานของข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐในที่ต่าง ๆ ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศนั้น การที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีจะสามารถควบคุมได้อย่างทั่วถึงนั้นเป็นไปได้ยาก เมื่อเจ้าพนักงานของรัฐกระทำการไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนก็จะเป็นการยากที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดจะทราบปัญหานั้นได้ แต่รัฐสภาซึ่งมีสมาชิกที่มาจากทุกเขตของประเทศ สมาชิกเหล่านั้นสามารถที่จะทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานของข้าราชการจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนขึ้นกับ

ประชาชนและสมาชิกเหล่านั้นก็สามารถแจ้งให้รัฐบาลทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีหนึ่งที่ใช้กัน
 อย่างได้ผลก็คือตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบถึงข้อเท็จจริงและแนวทางในการแก้ปัญหา
 การตั้งกระทู้ถามเช่นนี้ทำให้รัฐมนตรีทราบถึงปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐว่าเป็น
 ประการใด ก็สามารถควบคุมและแก้ไขการทำงานของเจ้าพนักงานให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเพื่อ
 ให้เกิดความผาสุกขึ้นแก่ประชาชน

3.4 ลักษณะของกระทู้ถาม

กระทู้ถามก็คือคำถามที่สมาชิกรัฐสภาขึ้นถามต่อรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน
 ตามตัวบทกฎหมาย ทั้งนี้เพราะสมาชิกรัฐสภาต้องการที่จะทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารงาน
 นาของรัฐมนตรี หรือต้องการทราบข้อนโยบายที่รัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบนั้นปฏิบัติอยู่⁴⁰

กระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาจะต้องกระทำกันในที่ประชุมสภาเท่านั้น โดยต้องยื่น
 กระทู้ถามเป็นหนังสือต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ซึ่งจะต้องยื่นกระทู้ถามนั้นล่วงหน้าเพื่อ
 ให้รัฐมนตรีสามารถเตรียมคำตอบและเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของกระทู้ถามนั้นๆ โดย
 ประธานสภาที่สมาชิกรับขึ้นเสนอนั้นเป็นผู้พิจารณา กระทู้ถามจะต้องมีข้อความในข้อเท็จ
 จริงหรือข้อนโยบายที่สมาชิกรัฐสภาต้องการทราบ และจะต้องระบุไว้ด้วยว่าจะให้รัฐมนตรีตอบ
 ทางหนังสือราชกิจจานุเบกษาหรือจะให้ตอบในที่ประชุมสภา สำหรับกระทู้ถามที่ให้ตอบใน
 ราชกิจจานุเบกษาเคยเรียกว่าคำถาม แต่ปัจจุบันนี้เรียกว่ากระทู้ถามทั้งหมด โดยปกติแล้วสมาชิกร
 ัฐสภาต้องการให้รัฐมนตรีตอบในที่ประชุมสภามากกว่าที่จะให้ตอบทางราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้
 เพราะสมาชิกผู้ยื่นกระทู้ถามมีสิทธิที่จะซักถามข้อความได้อีก 3 ครั้ง และถ้าหากรัฐมนตรีตอบยังไม่
 หมดประเด็นสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามก็อาจจะได้รับอนุญาตจากประธานสภาที่รัฐมนตรีมาตอบกระทู้
 ถามนั้นให้ซักถามต่อไปอีกก็ได้ อย่างไรก็ตามการซักถามของสมาชิกรัฐสภาในขณะที่รัฐมนตรีตอบ
 กระทู้ถามนี้จำกัดเฉพาะสมาชิกผู้เป็นเจ้าของกระทู้ถามนั้นๆ เท่านั้น สมาชิกผู้อื่นไม่มีสิทธิร่วมซัก
 ถามแต่ประการใด ในการซักถามนี้สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบได้
 เท่าที่จะเป็น ซึ่งการอ้างข้อเท็จจริงใดๆ สำหรับประกอบกระทู้ถามข้อเท็จจริงนั้นจะต้องเป็นข้อเท็จ
 จริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองในความถูกต้องแม้จะมีได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามที่ยื่นไปแล้วก็
 ตาม และถ้าหากจำเป็นต้องมีคำชี้แจงประกอบ ก็ให้ระบุไว้ในกระทู้ถามเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

⁴⁰ ประเสริฐ โยธิตักษ์. การควบคุมรัฐบาลโดยวิธีตั้งกระทู้ถามในรัฐสภาไทย. พาดงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2513.

ซึ่งข้อความที่อ้างว่าเป็นข้อเท็จจริงนั้นตลอดจนคำชี้แจงต่างๆ ประกอบกระทู้ถาม จะต้องไม่ฟุ่มเฟือยวนเวียนหรือซ้ำซาก นอกจากนี้กระทู้ถามจะต้องไม่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

1. กระทู้ถามที่มีลักษณะ เป็นเชิงประชด เสียดสีหรือแกล้งใส่ร้าย
2. มีลักษณะเคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
3. เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วไม่ตอบ
4. กระทู้ถามที่เป็นการให้ออกความคิดเห็น
5. มีลักษณะเป็นปัญหาข้อกฎหมาย
6. กระทู้ถามเป็นเรื่องที่ไม่มีสาระสำคัญ
7. กระทู้ถามที่มีลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานใน

หน้าที่ราชการ

สำหรับกระทู้ถามที่เป็นเรื่องซึ่งได้ตอบแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ อาจจะต้องเป็นกระทู้ถามขึ้นใหม่ได้เมื่อมีสาระสำคัญต่างกัน หรือเหตุการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน ในทางปฏิบัติแล้วสมาชิกที่ต้องการจะยื่นกระทู้ถามในเรื่องเดิมมักจะตั้งเป็นกระทู้ถามที่มีลักษณะผิดแผกไปจากเดิม แต่เวลาที่จะซักถามก็มักจะซักถามในเรื่องเดิมที่ตนเคยยื่นกระทู้ถามไปแล้ว สมาชิกรัฐสภาโดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะถือว่า การยื่นกระทู้ถามต่อรัฐมนตรีมากเท่าใดก็จะเป็นเรื่องอันช่วยให้ชื่อเสียงของตนเป็นที่รู้จักแก่สาธารณะชนมากขึ้น อันจะส่งผลในการเพิ่มคะแนนเสียงให้แก่ตนในการเลือกตั้งสมัยต่อไป ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า การที่สมาชิกสภาผู้แทนแต่ละคนจะได้รับเลือกตั้งเข้าสู่สภานั้นมักจะต้องอาศัยเกียรติคุณของผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเองเป็นสำคัญ พรรคการเมืองมิได้เป็นเครื่องเอื้ออำนวยในการประสบความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งมากนัก ดังนั้น การตั้งกระทู้ถามต่อรัฐมนตรีมากเท่าใดก็จะเป็นเครื่องเผยแพร่ชื่อเสียงของสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นให้เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางได้มากขึ้นวิธีหนึ่ง

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้มีบทบัญญัติเรื่องกระทู้ถามเพิ่มเติมที่แตกต่างไปจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ โดยได้กำหนดกระทู้ถามไว้ในมาตรา 184 ว่า เรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดที่อยู่ในความสนใจของประชาชน หรือเป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือเป็นเรื่องเร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมในวันนั้นว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้น โดยไม่ต้องระบุคำถามและให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรบรรจุเรื่องดังกล่าวไว้ในวาระการประชุมวันนั้น การถามและการตอบกระทู้ถามตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ผู้นั้นตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้น ได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ทั้งนี้ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2540 จะเห็นได้ว่า การแบ่งประเภทของกระทู้ถามนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

(ก) กระทู้ถามสด

(ข) กระทู้ถามทั่วไป

ดังจะได้พิจารณาโดยลำดับต่อไปนี้

3.4.1 กระทู้ถามสด

การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถตั้งกระทู้ถามด้วยวาจา หรือที่เรียกว่า “กระทู้สด” ถือเป็นมาตรการที่จะช่วยเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ เพื่อจะสามารถควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐมนตรีได้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประชาชนและเป็นปัญหาปัจจุบันของการบริหารราชการแผ่นดินในขณะนั้น และในขณะเดียวกัน การกำหนดให้มีมาตรการที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีโอกาสสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีแต่ละคน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความทุกข์ยากเดือดร้อนหรือผลประโยชน์ของประชาชนนั้นย่อมเป็นมาตรการที่ทำให้ฝ่ายบริหารต้องให้ความสนใจ และใส่ใจในปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับกระทรวง ทบวง กรม ที่ตนรับผิดชอบดูแลอยู่และจะทำให้รัฐมนตรีในฐานะเจ้าหน้าที่บริหารในระดับสูงจะต้องเอาใจใส่ต่อประสิทธิภาพและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตลอดจนผลกระทบจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ที่อยู่ภายใต้การดูแลของตนอีกส่วนหนึ่งด้วย

ความหมายของกระทู้ถามสด

“กระทู้ถามสด” คือ คำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมในวันนั้นว่าจะถามใคร ซึ่งรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่ต้องระบุคำถาม⁴¹

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติถึงกระทู้ถามสดไว้ในมาตรา 184 ความว่า “มาตรา 184 การบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญที่อยู่ในความสนใจ

⁴¹ นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะ. ประสิทธิภาพของรัฐสภาไทย ชุดโครงการวิจัยการติดตามผลและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ. สถาบันพระปกเกล้า, 2546.

ของประชาชนเป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชน หรือเป็นเรื่องเร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ก่อนเริ่ม ประชุมในวันนั้นว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน เรื่องนั้น โดยไม่ต้องระบุคำถามและให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร บรรจुरื่องดังกล่าวในวาระการ ประชุมวันนั้น

การถามและการตอบกระทู้ตามวรรคหนึ่งให้กระทำได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้งและให้สมาชิก สภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นตั้งกระทู้ถามด้วยวาจาเรื่องการบริหารราชการแผ่นดินนั้นได้เรื่องละไม่เกิน สามครั้ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร”⁴²

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 และระเบียบสภาผู้แทนราษฎรว่าด้วย การจัดกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม การถาม การชี้แจง หรือการตอบกระทู้ถามสด พ.ศ. 2541

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นนั้น ได้มีการกำหนดให้กระทู้ถามสดต้องมีลักษณะอย่างหนึ่ง อย่างใด ดังต่อไปนี้

- (1) เป็นเรื่องสำคัญ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน
- (2) เป็นเรื่องที่กระทบถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน
- (3) เป็นเรื่องเร่งด่วน

โดยให้ประธานสภาธิบดีมีการบรรจุกระทู้ถามสดเพื่อให้เข้าสู่ในวาระการประชุมและ แจ้งให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นทราบโดยทันที

การจัดกระทู้ถามสดเข้าพิจารณาในสภามีระเบียบสภาผู้แทนราษฎรว่าด้วยการจัดกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม พ.ศ. 2544 กำหนดสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) การประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทู้ถามสดไม่เกิน 3 กระทู้ถามสด การถาม การตอบ กระทู้ถามสดให้กำหนดเวลาไม่เกิน 60 นาที ในการประชุมแต่ละครั้ง⁴³

(2) การแจ้งขอตั้งกระทู้ถามสดให้แจ้งในวันที่จะมีการประชุมเพื่อให้มีการพิจารณา ระเบียบวาระกระทู้ถาม โดยมีการทำเป็นหนังสือเพื่อยื่นต่อประธานสภาภายในระยะเวลา 10.00 นาฬิกาของวัน ดังกล่าว ในหนังสือให้มีการระบุว่าจะสงัดที่จะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินท่านใดและในเรื่องใดโดยไม่ต้องมีการระบุคำถาม

(3) ประธานสภาจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยว่ากระทู้ถามในเรื่องใดที่มีลักษณะ เป็นกระทู้ถามสดหรือไม่ โดยมีการคำนึงถึงเรื่องที่เป็นปัญหาที่สำคัญที่อยู่ในความสนใจของประชา

⁴² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 184

⁴³ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 131

ชนในสวนรวม หรือเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยส่วนใหญ่ของประเทศในภาพรวม หรือเป็นเรื่องที่มีความจะเป็นเร่งด่วน เรื่องใดนั้นถ้าประธานสภาวินิจฉัยว่าไม่เข้าลักษณะกระทู้ถามสด หรือไม่อนุญาตให้มีการบรรจุระเบียบวาระก็จะระงับไป แต่ถ้าสมาชิกรัฐสภายังมีความประสงค์ที่ต้องการตั้งเป็นกระทู้สดก็ให้มีการเสนอใหม่เพื่อพิจารณาในสัปดาห์ถัดไป

(4) ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้มีการบรรจุกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุมไม่เกินสามกระทู้ โดยในแต่ละสัปดาห์นั้นหากมีกระทู้ถามสดที่ประธานสภาวินิจฉัยแล้วเกินจำนวนสามกระทู้ให้คณะกรรมการที่ประธานสภาจะแต่งตั้งขึ้นมีการจับสลากให้เหลือเพียงสามกระทู้เพื่อบรรจุเข้าระเบียบวาระต่อไป ในจำนวนสามกระทู้นี้หากปรากฏว่ามีกระทู้ถามที่เป็นเรื่องที่มีลักษณะทำนองเดียวกันนั้นก็ให้กระทู้ถามที่มีลักษณะดังกล่าวแต่ถูกจับสลากขึ้นมาในลำดับหลังตกไป และให้คณะกรรมการมีการจับสลากกระทู้ที่เหลือเพิ่มเพื่อให้มีเต็มจำนวน โดยให้มีการคำนึงถึงผู้ที่ตั้งกระทู้ถามด้วยเพื่อมิให้ผู้ที่ตั้งกระทู้ถามคนเดียวกันถามเกินกว่าหนึ่งกระทู้ เว้นแต่ไม่มีกระทู้ถามของสมาชิกอื่น

(5) กระทู้ถามสดในแต่ละกระทู้นั้น ให้มีการถามด้วยวาจาได้เรื่องละไม่เกินสามครั้ง ครั้งละไม่เกินสองคำถาม ทั้งนี้ให้มีการถามตอบให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาสี่สิบนาที เว้นแต่ในสัปดาห์ใดที่มีจำนวนกระทู้ถามสดน้อยกว่าสามกระทู้ก็ให้มีการขยายเวลาออกไปอีกตามสัดส่วนภายในระยะเวลาหกสิบนาที การถามครั้งแรกให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาสี่นาที การตอบครั้งแรกนั้นให้รัฐมนตรีตอบภายในเวลาหกนาที เวลาสิบนาทีที่เหลือสำหรับการซักถามและการตอบข้อซักถามเพิ่มเติม

(6) การถามตอบหรือการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงประกอบกระทู้ถามสดต้องอยู่ในประเด็นของเรื่องที่ถามทั้งคำถามควรมีลักษณะที่สั้น ได้ใจความชัดเจน ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่วนเวียน ไม่ซ้ำซาก หรือมีลักษณะที่เป็นการอภิปราย

(7) กระทู้ถามสดที่ได้มีการบรรจุในระเบียบวาระการประชุมหากผู้ตั้งกระทู้ถามขอเลื่อนการถามให้ถือว่ากระทู้นั้นเป็นอันตกไป

(8) ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ได้มีการรับมอบหมายให้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้นเป็นผู้ตอบกระทู้ถาม เว้นแต่นายกรัฐมนตรีผู้นั้นไม่อยู่หรือติดราชการสำคัญจะมอบหมายให้รัฐมนตรีอื่นเป็นผู้ตอบกระทู้นั้นได้ โดยมีการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรก่อนถึงวาระการพิจารณากระทู้ถามสดในเรื่องนั้น

โดยในการเสนอกระทู้ถามสดของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะหยิบยกเรื่องที่เป็นปัญหา เพื่อให้รัฐมนตรีที่มีหน้าที่รับผิดชอบตอบในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เช่น ในสมัยการประชุมสภาผู้แทนราษฎรสมัยสามัญทั่วไป ระหว่างวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2545-3 มิถุนายน 2545 มีการ

ตั้งกระทู้ถามสดและตอบในที่ประชุมฯ จำนวน 35 เรื่อง⁴⁴ ดังตัวปรากฏอย่างกระทู้สดในตารางข้างล่างนี้

กระทู้ถามสด

บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒

ครั้งที่ ๒ (สมัยสามัญทั่วไป)

วันพฤหัสบดีที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	คลังแสงปากช่องระเบิด	พันตำรวจโท สมชาย พศประเสริฐ	รมว. กลาโหม
๒	อาคาร บริษัท เกลต้า อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ถล่ม	นางสาวเรวดี รัศมีทัต	นายกรัฐมนตรี
๓	กรณีบีไอไอเปลี่ยนแปลงสิทธิประโยชน์ ในเขตการลงทุน	นายอลงกรณ์ พลบุตร	รมว. อุตสาหกรรม

⁴⁴ กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. เอกสารเรื่อง “สรุปผลงานของสภาผู้แทนราษฎรสามัญทั่วไป.” หน้า 77.

กระทู้ถามสด
บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	การปฏิบัติราชการเพื่อความสงบเรียบร้อยของ กระทรวงมหาดไทย	นายชวงส์ ฉายะบุตร	นายกรัฐมนตรี
๒	การบริหารงานข้าราชการตำรวจ	นายองอาจ คล้ามไพบูลย์	นายกรัฐมนตรี
๓	ปัญหาการสอบสวนหาผู้รับผิดชอบกรณีการทางพิเศษ แห่งประเทศไทย	นายอรรถพล สรสุชาติ	นายกรัฐมนตรี

กระทู้ถามสด
บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	ปัญหาทุจริตน้ำมันเถื่อนและการเลียงภาษีของ ปตท.	นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล	นายกรัฐมนตรี
๒	เกมโชว์กับผลกระทบต่อสังคมไทย	นางลลิตา ฤกษ์สำราญ	รมต.ประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน)
๓	ปัญหาความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ที่จังหวัดนายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ ขอนแก่น		นายกรัฐมนตรี

กระทู้ถามสด

บรรจู่เข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒

ครั้งที่ ๕ (สมัยสามัญทั่วไป)

วันพฤหัสบดีที่ ๗ มีนาคม ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	การวางระเบียบรถยนต์โดยสาร (รถทัวร์) ในอำเภอหาดใหญ่	นายลากศักดิ์ ลาภาโรจน์กิจ	นายกรัฐมนตรี
๒	การใช้อำนาจตาม พรบ. ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและปราบปรามการฟอกเงิน	นายอลงกรณ์ พลบุตร	นายกรัฐมนตรี
๓	การใช้สื่อสถานีวิทยุโทรทัศน์และสถานีเสียงผิดวัตถุประสงค์	นายสุทธิชัย จันทร์อาร์ักษ์	นายกรัฐมนตรี

กระทู้ถามสด

บรรจู่เข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒

ครั้งที่ ๑๑ (สมัยสามัญทั่วไป)

วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	การแก้ไขปัญหาการค้าข้าวคั่ว	นางผณิตรา ภัคเกษม	นายกรัฐมนตรี
๒	การจัดตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีการดำเนินงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	นายองอาจ คล้ายไพบุลย์	นายกรัฐมนตรี
๓	ปัญหาการลอบทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐในเขต๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	นางพรพิชญ์ เลิศ	พัฒนาคุณ นายกรัฐมนตรี

กระทู้ถามสด
การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	ปัญหาผลกระทบจากการปรับอัตราภาษี นายสมชาย สหชัยรุ่งเรือง มูลค่าเพิ่มจากร้อยละ ๘ ขึ้นเป็นร้อยละ ๑๐		รมว. การคลัง
๒	นโยบายในการขายข้าวให้กับสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี	นายชัยวัฒน์ กุลศักดิ์วิมล	รมว. พาณิชย
๓	กรณีสำนักงานป้องกันและปราบปราม นายอลงกรณ์ พลบุตร การฟอกเงิน ตรวจสอบนายกรัฐมนตรี		รมต. ประจำ สำนักนายกรัฐมนตรี (พลเอก ธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา)

กระทู้ถามสด
การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	การใช้อำนาจรัฐโดยทำให้ผู้อื่นได้รับความ เสียหาย	นายสุวัฒน์ ธรรมเพชร	นายกรัฐมนตรี
๒	ความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรีต่อสภาผู้ แทนราษฎรในการบริหาร ราชการแผ่นดิน	ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร	นายกรัฐมนตรี

กระทู้ถามสด

บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒

ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป)

วันพฤหัสบดีที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	ปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร ในส่วนของบริษัท อิตาเลียนไทย จำกัด		รมว. คมนาคม
๒	การแก้ไขพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ	ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน	นายกรัฐมนตรี
๓	หนี้สาธารณะในประเทศ	นายมานิตย์ สังข์พุ่ม	รมว. การคลัง

กระทู้ถามสด

บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒

ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญทั่วไป)

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย นายสุทธิชัย จันทร์อารักษ์ เงินฝากและเงินกู้ของธนาคารพาณิชย์		นายกรัฐมนตรี
๒	การท่องเที่ยวทางพารา	นายตรีพล เจาะจิตต์	นายกรัฐมนตรี
๓	การท่องเที่ยวการส่งแรงงานไทยไปต่างประเทศ	นายอลงกรณ์ พลบุตร	นายกรัฐมนตรี

กระทู้ถามสด
บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	มาตรการป้องกันการเล่นพนันฟุตบอล	นายเทวัญ ลิปตพัลลภ	นายกรัฐมนตรี
๒	การทุจริตในกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	นายอลงกรณ์ พลบุตร	รมว. แรงงาน และสวัสดิการ สังคม
๓	การยุบศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)	นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์	รมว. มหาดไทย

กระทู้ถามสด
บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๒๕ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	การจัดซื้อเครื่องบินอัลฟาเจ็ตของกองทัพอากาศ	พันตำรวจโท สมชาย เพศ ประเสริฐ	รมว. กลาโหม
๒	ความเดือดร้อนของผู้ปกครองในการหาเงิน เพื่อเป็นค่า ศึกษารายวิชาวิจิตร ศรีส ใช้จ่ายสำหรับการเปิดภาคการศึกษาใหม่	อาน	รมว. รมว. การคลัง
๓	ปัญหาราคาพืชผลการเกษตร โดยเฉพาะ ทุเรียน เงาะ มังคุด และลิ้นจี่	นายสาริต ปิตุเตชะ	รมว. พาณิชย

กระทู้ถามสด
บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทน ชุดที่ ๒๑ ปีที่ ๒
ครั้งที่ ๓๑ (สมัยสามัญทั่วไป)
วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๕

ที่	เรื่อง	ผู้ตั้งกระทู้ถาม	ถามรัฐมนตรี/ กระทรวง
๑	ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-สหภาพพม่า	หม่อมราชวงศ์ สุขุมพันธุ์ นายกรัฐมนตรี บริพัตร	
๒	ปัญหาการพ่นฟุตบอลที่ระบาดหนักในช่วง ฟุตบอลโลก	นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร	นายกรัฐมนตรี
๓	ปัญหาของเกษตรกรที่เกิดจากการใช้ปุ๋ยเคมีที่ไม่ ได้มาตรฐานและมีราคาสูง	นายศักดิ์สยาม ชิดชอบ	นายกรัฐมนตร

ตัวอย่างการตอบกระทู้ถามสด

รับที่ 170/2544 วันที่ 15 มีนาคม 2544 สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
 กระทู้ถามที่ 006 ส.

สภาผู้แทนราษฎร

15 มีนาคม 2544

เรื่อง กรณีกลุ่มกองกำลังกะลิบันได้ทำลายพระพุทธรูปโบราณ
 กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถามสด ถามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ดังต่อไปนี้
 ตามที่ได้ปรากฏข่าว เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2544 ว่ากองกำลังกะลิบันได้ทำลายพระ
 พุทธรูปโบราณที่แคว้นบาบิยัน อีฟกานิสถาน ในฐานะที่ประเทศไทยมีประชาชนนับถือศาสนา
 พุทธเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดในโลก จึงขอถามว่านอกเหนือจากคำแถลงของกระทรวงการต่าง
 ประเทศ เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2544 แล้ว รัฐบาลมีนโยบายและท่าทีต่อเรื่องนี้ต่อไปอย่างไร

นายชวณ หลีกภัย (ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายชวณ หลีกภัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ ผมขออนุญาตท่าน ประธาน ขอตั้งกระทู้ถามสด ถามท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ กรณีกลุ่มกองกำลังทะเลลิบันทำลายพระพุทธรูปโบราณที่แคว้นมาบิฮัน ประเทศอัฟกานิสถาน ท่านประธานที่เคารพ กระผมขออนุญาตให้แก้คำผิดในเอกสารกระทู้หนึ่งครั้ง พิมพ์ผิดครับ แคว้นมาบิฮัน ม. มาบิฮันครับ ท่านประธานที่เคารพ กระผมขออนุญาตถามกระทู้ถามสดเรื่องนี้ ก็เนื่องจากว่า เมื่อคืนนี้กระทรวงการต่างประเทศได้ออกแถลงประณามการทำลายพระพุทธรูปที่ประเทศอัฟกานิสถาน ความจริงเรื่องนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องปากท้อง แต่ว่าเรื่องนี้มีความสำคัญต่อความรู้สึกของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่เป็นเมืองพุทธศาสนา ในฐานะประเทศไทยเป็นประเทศที่มีผู้นับถือศาสนาพุทธ มีสัดส่วนสูงที่สุดในโลก แม้จำนวนจะไม่สูงที่สุดในโลก แต่ว่าประเทศที่มีประชากรมากกว่าร้อยละ ๕๐ นับถือศาสนาพุทธนั้นก็ยังมีเพียงประเทศเดียวในโลก คือ ประเทศไทย เพราะฉะนั้นข่าวคราวเรื่องที่ถูกกรองกลุ่มทะเลลิบันจะทำลายพระพุทธรูปที่เมืองมาบิฮัน จึงเป็นที่สนใจพอสมควร และกระผมคิดว่าเป็นความห่วงกังวลของพี่น้องชาวพุทธคนไทยทั่วไป และก็ติดตามข่าวสารถึงปฏิกิริยาของรัฐบาลต่อกรณีนี้ตลอดมา กระผมขออนุญาตท่านประธานกล่าวนำสั้น ๆ ว่า พระพุทธรูป 2 องค์ประดิษฐานอยู่ที่แคว้นมาบิฮันนั้นเป็นพระพุทธรูปเก่าแก่ เป็นรุ่นแรก ๆ นอกเหนือจากเป็นหลักฐานของความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในแคว้นในเมืองนั้นเมื่อประมาณ 2,000 ปีมาแล้ว ปัจจุบันนี้ถือว่าพระพุทธรูปดังกล่าวนี้เป็นมรดกของโลก ไม่ใช่เป็นเพียงศาสนวัตถุเท่านั้น แต่ในทางศิลปะ พระพุทธรูปองค์นี้เป็นรุ่นแรก ๆ ที่เกิดขึ้นศิลปะเขาถือว่าเป็นอิทธิพลของศิลปะที่มาจากกรีกด้วย เพราะฉะนั้น ความสนใจต่อพระพุทธรูปองค์นี้จึงมีอยู่สูงมาก ดังนั้นเมื่อมีข่าวว่ากลุ่มทะเลลิบันจะมีการทำลายพระพุทธรูป 2 องค์ดังกล่าว จึงมีการตื่นตัว มีการขอร้อง เรียกร้อง ประณามจากผู้นำขององค์กรและประเทศต่าง ๆ แม้กระทั่งผู้นำในประเทศอิสลามไม่ว่าจะเป็นอิหร่าน อียิปต์ โมร็อกโก เหล่านี้ก็ได้มีหนังสือ มีคำขอร้องและประณามไม่ให้มีการทำลาย กระผมติดตามเรื่องนั้มาตั้งแต่ต้น กระผมไม่เคยเห็นพื้นที่ดังกล่าวเพราะไม่เคยไป แต่ว่าเคยเห็นในรูปมานานแล้ว แล้วก็ยังเชื่อจนบัดนี้ว่า เป็นพระพุทธรูปที่สูงที่สุดในโลก เมื่อติดตามข่าวเรื่องนี้ เดิมทีเดิวก็นึกว่ากระทรวงการต่างประเทศจะเป็นตัวตั้งตัวตีในการที่จะคัดค้านหรือประท้วง หรือทำหนังสือไปยังองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้ระงับการทำลายพระพุทธรูปดังกล่าว กระผมทราบมาก่อนว่าต่อมากกระทรวงการต่างประเทศก็ได้ออกหนังสือในลักษณะแสดงที่ทำ แต่ว่าไม่ได้ทำหนังสือไปยังองค์กรที่สำคัญ ๆ เท่าที่ควร กระผมอ่านพบในหนังสือพิมพ์ข่าวเล็ก ๆ ต้องกราบเรียนท่านประธานว่าได้รับรายงานจากกระทรวงการต่างประเทศว่า กระทรวงการต่างประเทศจะไม่ประท้วงเรื่องนี้ไปอย่างเป็นทางการ ในวันที่กระผมอ่านหนังสือข่าวเรื่องนี้ก็เป็นห่วงว่าในฐานะเรา

เป็นเมืองพุทธแท้ ๆ เราไม่มีความรู้สึกอะไรเลยก็ดูจะแปลก แต่อย่างไรก็ตามกระผมคิดว่าอันนี้ก็เป็นแนวทางที่แล้วแต่รัฐบาลจะให้ความสำคัญ กระผมจึงได้ขอร้องให้ดอกเตอร์สุรินทร์ ซึ่งเป็นอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และเป็นมุสลิมช่วยร่างหนังสือไปนับงกลุ่มประเทศมุสลิม ไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ ไปยังผู้อำนวยการองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) แล้วก็มีไปถึงผู้นำของกลุ่มทะเลลิบันขอร้องให้ระงับการทำลายพระพุทธรูปดังกล่าว ก็พอดีได้ทราบจากท่านอดีตรัฐมนตรีสุรินทร์ว่า ท่านรัฐมนตรีต่างประเทศก็ได้โทรศัพท์มาถึงท่าน ขอร้องให้ทำช่วยพบกับประเทศมุสลิม อย่างไรก็ตามผมก็ได้ทำหนังสือถึงองค์กรดังกล่าวแล้ว และได้ขอไปยังท่านประธานพุทธศาสนิกสัมพันธ์โลก คือ ท่านแผนวรรณเมธี ซึ่งก็ทราบว่าท่านได้ทำหนังสือไปยังองค์กรต่าง ๆ ก็มีปฏิกิริยาอยู่บ้างในประเทศเรา แม้เมื่อเทียบกับประเทศอื่นที่เป็นพุทธ เราจะมีน้อยหน่อยก็ตาม แต่ก็ยังมีอยู่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามในขณะนี้จากรายงานที่กระทรวงการต่างประเทศออกแถลงการณ์ ก็หมายความว่าพระพุทธรูปดังกล่าวนี้ได้ถูกทำลายไปแล้ว ซึ่งก็ยากที่จะรู้สึกว่าจะขณะนี้สถานการณ์เป็นอย่างไร เพราะว่าผมฟังเมื่อคืนเห็นว่าสถาบันขององค์กรข่าวสารที่จะรายงานออกมาก็ถูกไล่ออกจากประเทศอัฟกานิสถานเมื่อคืนนี้ เพราะฉะนั้นก็ยากที่จะรู้ว่าการทำลายนั้นเกิดขึ้นแล้วหรือไม่ เพียงใด แต่เมื่อกระทรวงการต่างประเทศมีข้อมูลที่สมบูรณ์กว่า ก็คงจะมีการทำลายไปแล้ว ประเด็นที่อยากจะกราบเรียนถามท่านประธาน เพื่อท่านรัฐมนตรีต่างประเทศช่วยกรุณาตอบก็คือว่า ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ผมกราบเรียนไปนี้มีอะไรคืบหน้าหรือไม่ในการทำลาย 2 ก็คืออยากกราบเรียนถามว่า รัฐบาลมีที่ทำต่อกรณีนี้ต่อไปอย่างไร ขั้นตอนการดำเนินการนั้นจบสิ้นไปพร้อมกับการทำลายพระพุทธรูป หรือว่ากระทรวงการต่างประเทศ รัฐบาลมีที่ทำจุดยืนต่อกรณีนี้เพิ่มเติมอย่างไร กรุณาช่วยตอบให้ทราบด้วย ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : ขอเชิญท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศตอบครับ

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ขอประธานอนุญาตตอบกระทู้ถามสดในเรื่องของกลุ่มกองกำลังทะเลลิบันได้ทำลายพระพุทธรูปโบราณในอัฟกานิสถาน ที่ ๔ ผมฯ อดีตนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ได้กรุณาถามผมอยากจะกราบเรียนท่านประธานว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากใน 2 แง่ด้วยกันเป็นอย่างน้อย

ประการแรก ก็เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนจิตใจชาวพุทธทั่วโลกเป็นอย่างมาก

ประการที่ 2 ก็คือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการที่มีผลกระทบต่อมรดกของโลกหรือเป็น เวิลด์ เฮอร์ริเทจ (World heritage) ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นชาติใด ศาสนาใด ก็มี

ความหมายร่วมกันทั้งนั้นว่าเป็นสิ่งที่จะต้องช่วยกันพิทักษ์รักษาเอาไว้ ในเรื่องการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศนั้น เราให้ความสำคัญในเรื่องนี้ แล้วก็ดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตลอดที่จะขอประธานอนุญาตกราบเรียนให้ทราบเป็นขั้น ๆ ไปนะครับ เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544 ซึ่งเป็นวันที่เรายังมีการแถลงนโยบายกันอยู่ กระทบเองก็ได้รับทราบเรื่องกองกำลังทะเลลิบันนี้ ก็ได้ให้โฆษกกระทรวงการต่างประเทศได้ออกแถลงการณ์ตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่กระทบต่อจิตใจของชาวพุทธเป็นอย่างมาก และเป็นการสูญเสียของอัฟกานิสถานเอง เพราะว่าถ้าเผื่อว่าบ้านเมืองสงบเรียบร้อยในอนาคต พระพุทธรูปเหล่านี้ก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในการเสริมวัฒนธรรมที่สำคัญที่จะนำรายได้เข้ามาสู่ประเทศ ในวันที่ 1 มีนาคม 2544 ครบถ้วนประธาน ผมเองได้สั่งการให้สถานเอกอัครราชทูตไทยที่กรุงปารีส เพราะว่ายูเนสโกนั้นมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงปารีส ก็ไม่ให้ทูตที่กรุงปารีสนั้นได้ทำหน้าที่ถึงท่านผู้อำนวยการของยูเนสโกได้ กรุณาดำเนินการโน้มน้าวกดดันให้กลุ่มทะเลลิบันเปลี่ยนใจ และขอให้ท่านผู้อำนวยการยูเนสโกได้รวบรวมความคิดเห็นของประเทศต่าง ๆ ที่คัดค้านแล้วก็พยายามโน้มน้าวกดดันให้อัฟกานิสถานเปลี่ยนใจในเรื่องนี้ไม่ทำลายพระพุทธรูปด้วย นอกจากนั้นผมได้ให้คณะทูตผู้แทนถาวรหรือทูตของเราที่นิวยอร์กและที่ประจำอยู่ที่สหประชาชาติได้ดำเนินการร่วมกับเอกอัครราชทูตประเทศต่าง ๆ ที่จะมีการแสดงเจตจำนงร่วมกันหรือที่เรียกกันว่าจอยท์ เรพรีเซนเทชัน (Joint representation) ต่อผู้อำนวยการใหญ่ของยูเนสโกอีกทางหนึ่ง นอกจากที่เราทำไปเป็นลักษณะของจากประเทศไทยแล้วยังได้ให้ทูตที่ ยู เอ็น (UN) ทำไปถึงยูเนสโก และให้ทูตของเราที่นิวยอร์กคือ ทูตที่ ยู เอ็น นั้นะครับ ได้ร่วมกับประเทศต่าง ๆ ในการทำคำชี้แจงแล้วเรียกร้องขอให้ได้หยุดยั้งการกระทำเช่นนี้ไปยังเลขธิการสหประชาชาติด้วย นั่นคือ ในวันที่ 1 กระทบเองได้แถลงข่าวที่กระทรวงการต่างประเทศในวันที่ 1 มีนาคม เรียกร้องขอให้ทุกฝ่ายและขอให้สถานทูตของเราทั่วโลกได้พยายามหามิตรประเทศที่จะแสดงเจตจำนงร่วมกันในการผลักดันในเรื่องนี้ ในวันที่ 1 นั้นเองผมได้ติดต่อกับท่านอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท่านสุรินทร์ พิศสุวรรณ ก็ได้เรียนที่ประชุมแห่งนี้เอาไว้แล้วว่าเรื่องของการต่างประเทศนั้นเป็นวาระของชาติ ไม่ใช่เรื่องของรัฐบาลหรือฝ่ายค้านหรือพรรคการเมืองใด ก็ได้เรียนท่านรัฐมนตรีสุรินทร์ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องมรดกของชาติ ก็ขอความกรุณาท่านได้ช่วยหารือหรือมิตรประเทศหรือประเทศในกลุ่มมุสลิมที่ท่านสนิทสนมด้วย ซึ่งท่านก็รับปากว่าจะไปพูดคุยหารือกับทางทูตอิหร่าน ทูตปากีสถาน แล้วก็รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศปากีสถานด้วย ก็ต้องขอบคุณท่านอดีตรัฐมนตรีสุรินทร์มา ณ โอกาสนี้ด้วยนะครับ หลังจากนั้นท่านประธานครับ ในวันที่ 5 มีนาคม ถัดจากวันที่ 1 เป็นต้นมา ผมก็ได้ให้กระทรวงการต่างประเทศแถลงการณ์แสดงท่าทีของประเทศไทย แล้วก็เรียกร้องให้กลุ่มทะเลลิบันยุติการกระทำดังกล่าวทันทีอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 5 นะครับ ในวันที่ 6 มีนาคมครับ ผมได้ลงนาม

ในหนังสือถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศปากีสถาน เพราะประเทศปากีสถานนั้นเป็นประเทศที่มีความสัมพันธ์อยู่กับกลุ่มกะลีบัน เราเองไม่ได้มีความสัมพันธ์ ไม่ได้รับรองรัฐบาลนี้ นะครับ เพราะฉะนั้นคงจะติดต่อโดยตรงไม่ได้ แล้วประเทศปากีสถานก็เป็นประเทศที่ทางกลุ่มกะลีบันมีความเกรงใจ มีความร่วมมือกันอยู่ระดับหนึ่ง เพราะฉะนั้นก็ได้มีหนังสือถึงท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศปากีสถานเพื่อขอให้โน้มน้าวให้กลุ่มกะลีบันให้ยุติการดำเนินการในครั้งนี้ เป็นหนังสืออย่างเป็นทางการไป ผมเองได้หารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของปากีสถานซึ่งเผชิญว่ารู้จักกันมานาน ก็ได้ขอความกรุณาให้เขาได้พูดคุยกับรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศของปากีสถานด้วย นอกจากนั้นในเวลาเดียวกันผมเองได้ลงนามในหนังสือโดยตรงอีกครั้งหนึ่งถึงผู้อำนวยการใหญ่ขององค์การยูเนสโก เพื่อสนับสนุนบทบาทของท่านผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกในการที่ดำเนินการต่าง ๆ ที่จะโน้มน้าวและกดดันให้กะลีบันยุติการดำเนินการที่จะทำลายพระพุทธรูปทั่วประเทศ รวมทั้งพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่สูงที่สุด 53 เมตร อันนี้ด้วยนะครับ นอกจากนั้นเราได้สั่งการให้ทูตของเราใน 3 ประเทศที่เรามีความสัมพันธ์กับกลุ่มกะลีบัน และมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับเราก็คือทูตที่อิสลามาบัด ประเทศปากีสถาน ทูตที่อาบูดาบี แล้วก็ทูตที่กรุงริยาด ซาอุดีอาระเบียได้ให้ดำเนินการร่วมกับเอกอัครราชทูตของประเทศที่นับถือพุทธศาสนา และประเทศที่มีท่าทีคัดค้านการกระทำของกลุ่มกะลีบันอยู่แล้ว ซึ่งต้องกราบเรียนว่าประเทศที่เป็นประเทศมุสลิมเองก็แสดงท่าทีคัดค้านการกระทำของกลุ่มกะลีบันอย่างแรงเช่นเดียวกับเราเหมือนกัน นะครับ ไม่ใช่ประเทศที่เป็นประเทศพุทธเท่านั้น เราก็ได้ขอให้ประณามการกระทำดังกล่าวแล้วก็ขอให้ยื่นข้อคัดค้านเหล่านั้นต่อกลุ่มกะลีบันในประเทศที่เรามีความสัมพันธ์อยู่ และทั้ง 3 ประเทศนั้นเป็นประเทศที่ให้การรับรองกลุ่มกะลีบัน อันนั้นคือสิ่งที่ดำเนินการไปในวันที่ 6 คือ ได้มีหนังสือโดยตรงถึงท่านรัฐมนตรีต่างประเทศปากีสถาน ท่านผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกแล้วก็ให้สถานทูตนั้นทำ จอยท์ เรฟริเซนเทชัน แล้วก็เรียกร้องคัดค้านไปในวันที่ 8 มีนาคม ผมได้ไปเยือนมาเลเซียก็ได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นหารือกับท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย ก็ได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นหารือกับท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย แล้วก็ขอความกรุณาให้ท่านช่วยดำเนินการในเรื่องนี้ให้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการที่จะหยิบยกเรื่องนี้ขึ้นคุยใน โอ. ไอ. ซี (OIC) หรือองค์กรของประเทศอิสลาม ท่านก็รับปากไป และท่านก็บอกว่าท่านไม่เห็นด้วยเลยในเรื่องนี้ และตั้งแต่ก่อนที่เราจะมาขอร้องท่านก็ทราบอยู่แล้ว เพราะว่าทูตที่กัวลาลัมเปอร์ก็ได้แจ้งอยู่แล้วว่าเป็นจุดยืนท่าทีของประเทศไทย ท่านก็รับปากจะไปดำเนินการให้เพิ่มเติมในวันที่ 9 มีนาคมครับท่านประธาน กระผมก็ได้สั่งการให้คณะผู้แทนถาวรที่สหประชาชาติหรือเรียกง่าย ๆ ว่าทูตที่ ยู. เอ็น. หรือทูตที่นิวยอร์กของเราได้ร่วมร่างและรับรองข้อมติที่เสนอโดยเยอรมันในสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเพื่อประท้วงและประณามคำสั่งการทำลายพระ

พุทธรูปและรูปปั้นโดยกลุ่มทะเลลิบันอันนี้ ซึ่งอันนั้นประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในหลาย ๆ ประเทศที่เป็นผู้ริเริ่มผลักดันให้เกิดข้อมติอันนี้ เราเองได้ให้สถานทูตในปารีสอีกครั้งหนึ่งครับ ได้ร่วมกับกลุ่มเอเชียแปซิฟิกแสดงท่าทีในเรื่องนี้ ก็เป็นที่น่าเสียดายครับว่าตามข่าวเท่าที่เราได้ทราบมากได้มี การทำลายพระพุทธรูปไปในวันที่ 12 ความพยายามในเวทีหลายฝ่ายในเวทีพหุภาคี ในเวทีต่าง ๆ ที่เราคำเนินมานั้นเท่าที่มีรายงานมานั้นไม่เป็นผลสำเร็จ แต่ข้อมูลก็ยังไม่ชัดเจนครับท่านประธาน ว่าได้มีความชัดเจนแค่ไหนว่าทำลายไปหมดหรือเปล่าหรือเฉพาะองค์ใหญ่ ซึ่งเรื่องนี้ก็กำลังติดตาม อยู่ นอกจากนั้นผมกราบเรียนท่านประธานว่าต้องขอขอบพระคุณ ฯพณฯ อธิการรัฐมนตรี เป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าท่านได้กรุณาทำหนังสือลงวันที่ 1 มีนาคม ไปถึงหลาย ๆ ท่านอย่างที่ท่าน ได้กล่าวแล้ว แต่ที่เรามีข้อมูลชัดเจนก็คือได้ถึงท่านเลขาธิการสหประชาชาติแล้วก็คือผู้อำนวยการใหญ่ ยูเนสโก และสถานทูตของเราเพื่อให้ส่งข้อมูลต่อไปยังผู้นำของทะเลลิบัน โดยติดต่อฝ่ายสถานทูตที่ ปากีสถาน ผมเองก็ได้สั่งการให้สถานทูตของเราที่นิวยอร์กและที่ปากีสถานได้รับส่งหนังสือของ ฯพณฯ อธิการรัฐมนตรีไปให้ผู้นำและบุคคลดังกล่าวโดยเร็ว และผมคิดว่าอันนี้เป็นนิมิตหมาย อันดีของการที่เราร่วมมือกันทุก ๆ ฝ่ายเพื่อผลประโยชน์ของประเทศไทย เพื่อจะรักษาจิตชาวพุทธ ศาสนาและที่ร่วมกับทั่วโลกนี้ในการที่จะดูแลไม่ให้มรดกโลกนั้นถูกทำลาย ก็ต้องขอขอบพระคุณ ฯพณฯ อธิการรัฐมนตรีไว้อีกครั้งหนึ่งนะครับ ซึ่งเราก็ได้รับรายงานและได้สั่งการให้ทูตส่ง หนังสือนั้นไปในวันที่ 6 และวันที่ 7 มีนาคม ก็ทันการก่อนวันที่จะมีการทำลายกันในวันที่ 12 ผมขอกราบเรียนท่านประธานผ่านไปยัง ฯพณฯ อธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่าง ประเทศได้ดำเนินการเรื่องนี้ตลอดมา และได้ติดตามอย่างใกล้ชิด ได้มีการหารือตลอดเวลา และผมเองก็ได้ดำเนินการทั้งทำหนังสืออย่างเป็นทางการ ทั้งหารืออย่างไม่เป็นทางการกับทุกระดับที่จะ ทำได้ให้สถานทูตของเราทั้งที่นิวยอร์ก ทั้งที่ปารีสร่วมกับมิตรประเทศทั้งหลาย ทั้งที่เป็นประเทศ มุสลิมและที่เป็นประเทศพุทธ ที่จะมีสิ่งทีเรียกว่าแสดงเจตจำนงร่วมกันหรือ จอยท์ เพรสิเซนเทนซ์ กับองค์กรเหล่านั้น การผลักดันนั้นได้ทำเต็มที่ครับทั้งในเวทีของสมัชชาใหญ่ของสหประชาชาติ ทั้งในเวทีที่ผ่านมิตรประเทศของทะเลลิบันเอง และในเวทีของยูเนสโกซึ่งเป็นเวทีที่ดำเนินการรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง แต่ความพยายามทั้งหมดนั้นก็ยังเป็นที่น่าเสียดายว่าโลกทั้ง โลกลงมาร่วมกัน ขนาดนี้แล้วก็ยังไม่สามารถที่จะหยุดยั้งการกระทำอันนี้ได้ แต่ในแง่ของทะเลลิบันเองนั้น ข่าวที่ออก มานั้นเขาก็ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่ง คือ ทำให้ทั้งโลกนี้ได้สนใจว่ามีอะไรเกิดขึ้นที่นั่น ทาง กระทรวงการต่างประเทศคงจะติดตามเรื่องนี้ต่อไปในเรื่องความคืบหน้าและความพยายามในการ โน้มน้าวกดดันไม่ให้มีการกระทำเช่นนี้เกิดขึ้นอีกในอนาคต ก็เป็นสิ่งที่เรายังดำเนินการอยู่ต่อไป ครับ ขอขอบคุณครับท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : ขอเรียนเชิญครับ

นายชวน หลีกภัย (ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร) : ท่านประธานที่เคารพ ท่านรัฐมนตรีแบ่งเวลาكرمไปเยอะเลยนะครับ กระผมมีประเด็นสั้น ๆ ที่จะกราบเรียนถามท่านเพิ่มเติม นะครับ อย่างที่กราบเรียนไว้ตอนแรกแล้วก็คือว่าโดยที่พระพุทธรูป 2 องค์ดังกล่าวเป็นพระพุทธ รูปโบราณ ซึ่งไม่ได้ถือเป็นเพียงมรดกทางด้านศาสนา แต่ถือเป็นมรดกโลก เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ขณะนี้องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์หรือยูเนสโกก็ต้องถือว่าสมบัติเหล่านี้เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ใครทำลายก็ถือว่าเป็นการก่ออาชญากรรมทางวัฒนธรรม คำถามที่ กระผมกราบเรียนถามท่านรัฐมนตรียังไม่ตอบเมื่อสักครู่ ก็คือว่าที่ทำจุดยืนของประเทศไทยหลังจากนี้ต่อกรณีนี้จะจบแค่นี้ หรือว่าจะดำเนินการกับกลุ่มใดก็ตามที่เป็นอาชญากรทางวัฒนธรรม อย่างไร กระผมอยากกราบเรียนท่านประธานเพิ่มเติมว่า ที่จริงแล้วก็น่าดีใจที่ทั้งสมาชิกวุฒิสภา ก็ให้ความสนใจในสถานะที่ท่านดอกเตอร์เจริญ คันธวงศ์ ส.ส. กรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปัตย์ก็ เป็นคนหนึ่งที่ได้กรุณาทำหนังสือในนามส่วนตัวไปถึงประเทศอย่างน้อย 5 ประเทศโดยเฉพาะ ประเทศที่กลุ่มทะเลลิบันบอกว่าคนอื่นอย่างยูง ยกเว้น 3 ประเทศที่รับรองเขา คือ ออสเตรเลีย ราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกาเรียบร้อยแล้ว ซึ่งดอกเตอร์เจริญ ก็ได้กรุณาทำหนังสือไปยังประเทศเหล่านั้น จะอย่างไรก็ตามถ้าสมมุติว่าการทำลายได้เกิดขึ้นแล้ว อย่างที่ท่านรัฐมนตรีได้กล่าว ขั้นตอนของจุดยืนของที่ทำของเราที่จะติดตามต่อไปต่อกรณีนี้เราจะ ดำเนินการอย่างไร และต่อกรณีของการทำลายมรดกทางวัฒนธรรมหรือการก่ออาชญากรรมต่อ มรดกทางวัฒนธรรมนั้น รัฐบาลเห็นว่าจะมีจุดยืนในการเข้าร่วมกับประชาคมโลกต่อต้านยับยั้ง ระวังไม่ให้มีการก่ออาชญากรรมทางวัฒนธรรมอย่างนี้ขึ้นอย่างไร ขอรบกวนท่านประธานให้ท่าน รัฐมนตรีช่วยกรุณาตอบในประเด็นที่กระผมกราบเรียน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : เรียนเชิญ ท่านรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศตอบให้ตรงประเด็นด้วยครับ

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) : กราบเรียน ท่านประธานครับ กระผม สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สำหรับคำถามว่า ในอนาคตจะทำอะไรนะครับ คือ ในกระทุ้นั้นแยกเป็น 2 ช่วง อันแรกที่จะ ตอบถึงนโยบายก็จะต้องเรียนว่าที่ผ่านมาได้ทำอะไรบ้าง แล้วก็ได้ร่วมมือกับทุก ๆ ฝ่ายอย่างไร ส่วนที่ทำในอนาคตถ้าจุดยืนของรัฐบาลไทยแน่นอนครับ เราประณามการกระทำดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง แล้วเราก็สนับสนุนการประณามของท่านผู้อำนวยการใหญ่ของยูเนสโกที่ใช้คำว่า เป็นอาชญากรรม ต่อวัฒนธรรม เราจะร่วมกับประเทศสมาชิกทั้งหมดในยูเนสโก และประเทศสมาชิกทั้งหมดในสห

ประชาชาติในเวทีโลกที่จะประณาม กดดัน ประท้วงการกระทำดังกล่าวไม่ให้เกิดขึ้นอีกไม่ว่าจะที่ไหนก็ตาม ประการที่ 2 เราจะร่วมกับมิตรประเทศที่อยู่นอกจากกิจกรรมขององค์การระหว่างประเทศทั้งหลายที่จะทำการผลักดันผ่านประเทศที่ให้การรับรองทะเลิบัน ไม่ว่าจะเป็นซาอุดีอาระเบีย ปากีสถาน หรือสหรัฐอเมริกาหรือแอมริเรตส์ ซึ่งอยากจะกราบเรียนว่าเมื่อวานนี้เองเราก็ได้ทำสำเร็จอีกอันหนึ่งถึงแม้จะมีการทำลายไปแล้ว นั่นก็คือ การที่เราพร้อมกับมิตรประเทศ 11 ประเทศยื่นหนังสือประท้วงผ่านสถานทูตของเราที่สหรัฐอเมริกาหรือแอมริเรตส์เพื่อผ่านไปยังผู้นำทะเลิบัน ว่าการกระทำดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เราไม่ประสงค์ที่จะเห็น เป็นสิ่งที่เราประณาม เป็นสิ่งที่มิมีผลกระทบต่อจิตใจของชาวพุทธ แล้วก็เป็นการทำลายล้างมรดกของโลกเป็นอย่างมาก เราควรจะดำเนินการร่วมกับมิตรประเทศอีกที่จะผ่านยังสถานทูตของเราในซาอุดีอาระเบีย แล้วก็ในปากีสถานต่อไป ฉะนั้นโดยสรุปแล้วท่านประธานครับก็คือทั้งในเวทีขององค์การระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสหประชาชาติ หรือยูเนสโกก็ดี ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ทวิภาคี ไม่ว่าจะเป็นเราหรือปากีสถานหรือมิตรประเทศอื่นก็ดี ไม่ว่าจะเป็นการที่เราจะร่วมกับประเทศ 10-20 ประเทศ ในการแสดงเจตจำนง ร่วมกันทำจอทย์ เพรริเซนเทชั่น ไปยังผู้นำของทะเลิบันโดยตรงก็ดีหรือแม้กระทั่งการที่เราเองก็อำนวยความสะดวกให้กับ เอ็น. จี. โอ. องค์การพัฒนาเอกชนบางรายที่ขณะนี้ได้เข้าไปพบกับทางฝ่ายทะเลิบันอย่างไม่เป็นทางการ โดยผ่านทางประเทศที่เป็นมิตรประเทศของเราบ้าง เราก็อำนวยความสะดวกให้ได้มีการไปพูดคุยกัน พยายามหยุดยั้งการกระทำที่ยังอาจจะมีต่อไปอีกให้ได้ ขอกราบเรียนเพียงเท่านี้ครับท่านประธานครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) :
เรียนเชิญครับ

นายชวน หลีกภัย (ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร) : ท่านประธานที่เคารพ ด้วยความเคารพต่อความเห็นของท่านรัฐมนตรี กระผมขอกราบเรียนด้วยความจริงใจนะครับว่า ในฐานะเป็นชาวพุทธคนหนึ่ง และก็อาจจะมากเป็นพิเศษ ก็คือเป็นเด็กวัดเก่า ก็มีความรู้สึกว่าเป็นฐานะเป็นเมืองซึ่งมีคตินับถือศาสนาพุทธ เป็นสัดส่วนที่มากที่สุดในโลก กระผมยังรู้สึกวาทบาทต่อกรณีนี้เรายังไม่เต็มใจเท่าที่ควร อยากจะขออนุญาตฝากความคิดความเห็นตรงนี้ไว้ ท่านรัฐมนตรีช่วยกรุณาพิจารณาต่อไปด้วย และก็ในประเด็นที่ 2 ก็คือต่อกรณีของสถานการณ์เฉพาะหน้าหลังจากนี้ สมมุติทำลายเมื่อวันที่ 12 จากวันนี้เป็นต้นไป นอกเหนือจากคำประณามที่กระทรวงการต่างประเทศออกมาแล้วนี่คิดว่ามาตรการที่จะต้องปฏิบัติควรจะทำอย่างไร กระผมอยากจะขอท่านรัฐมนตรีได้ให้ความกระจ่างในเรื่องนี้ชัดเจน หรือจะกลับไปเป็นข้อสังเกตก็ยินดี ขอขอบพระคุณท่านประธานครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : มีอะไรจะตอบไหมครับท่านรัฐมนตรี ถ้ามีเชิญครับ

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ) : เรียนท่านประธานครับ กระผม สุรเกียรติ์ เสถียรไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ต้องขอขอบพระคุณในข้อสังเกตของ ฯพณฯ อดีตนายกรัฐมนตรี กระผมขอเรียนยืนยันว่าเรามุ่งมั่นตรงกันในทิศทางเดียวกันนะครับว่า เป็นชาวพุทธ ผมเองก็เป็นผู้หนึ่งที่มีศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก่อนข้างจะมาก เพราะฉะนั้น ถ้าโดยส่วนตัวแล้วกระทรวงการต่างประเทศและรัฐบาลจะดำเนินการอย่างเต็มที่และเราคำนึงการอยู่แล้วทุกวันครับ ส่วนข้อสังเกตต่าง ๆ ที่ ฯพณฯ อดีตรัฐมนตรีและกอดีตรัฐมนตรีสุรินทร์ด้วยนะครับ ในท่าทีของเราต่อไปในช่วง 1 อาทิตย์ข้างหน้า 2 อาทิตย์ข้างหน้า เพราะว่าจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวกันระหว่างความสมดุลในเรื่องของมนุษยธรรม ซึ่งมีเรื่องหลายอย่างที่เขาขอความช่วยเหลือมา และขณะเดียวกันการที่เราจะต้องกดดันเขาในสิ่งที่เขาทำแล้วมีผลกระทบต่อพี่น้องชาวพุทธทุกคนครับ ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : ท่านสมาชิกครับ สำหรับกระทู้ถามสดในวันนี้ครับ ทั้ง 3 ข้อก็ได้เสร็จสิ้นแล้ว อันดับต่อไป

นอกจากนี้ กระทู้ถามนั้นจะมีการกำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภา คือลักษณะของคำถามนั้นจะต้องเป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี หรือเป็นคำถามที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐมนตรีและคำถามหรือข้อเท็จจริงที่อ้างในกระทู้ต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (ข้อ 130)

- (1) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- (2) เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
- (3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบ แล้วหรือชี้แจงหลังว่าไม่ตอบ
- (4) เป็นเรื่องที่มีประเด็น คำถามซ้ำกับกระทู้ถามซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- (5) เป็นการให้ออกความเห็น
- (6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- (7) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
- (8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด เว้นแต่ที่เกี่ยวกับการงานในหน้าที่ราชการ

กระทู้ถามเรื่องใดถ้ามีลักษณะดังกล่าวข้างต้น จะเป็นกระทู้ถามที่ต้องห้ามมิให้ถามทั้งนี้ ยกเว้นในส่วนกระทู้ถามนั้นเป็นเรื่องที่ได้มีการตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบนั้น ถ้าหากสาระ

สำคัญของเรื่องต่างกันหรือพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามในครั้งนั้น ได้มีการเปลี่ยนไปจากเมื่อได้มีการตั้งกระทู้ถามในครั้งก่อนแล้วก็ไม่ถือว่ากระทู้ถามนั้นต้องห้ามไม่ให้มีการถาม

ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ได้กำหนดขั้นตอนเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับกระทู้ไว้ดังนี้

(1) เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้รับกระทู้สด แล้วจะต้องรีบบรรจุกระทู้ถามสดเข้าระเบียบวาระการประชุม และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีนั้นทราบโดยทันที

(2) ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ จะบรรจุกระทู้ถามสดได้ไม่เกิน 3 กระทู้ และมีให้ผู้ตั้งกระทู้ถามคนเดียวกันถามเกินกว่า 1 กระทู้

(3) ระยะเวลาในการถามและตอบกระทู้สด ในการประชุมแต่ละครั้งของสัปดาห์ ต้องไม่เกิน 20 นาที เว้นแต่ในสัปดาห์ใดมีกระทู้ถามสด น้อยกว่า 3 กระทู้ ก็ให้ขยายเวลาออกไปอีก ตามสัดส่วนภายในเวลา 60 นาที

แม้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจะให้ความสำคัญของการตั้งกระทู้ถามสดและได้กำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องบรรจุกระทู้ถามสดเข้าในระเบียบวาระการประชุมในลำดับแรก ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 244 ข้อ 15 แต่ปรากฏว่าในระเบียบฯ ดังกล่าว ยังให้อำนาจแก่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจวินิจฉัยว่า กระทู้ถามสดเข้าข่ายต้องห้ามตามระเบียบข้อบังคับการประชุม ข้อ 130หรือไม่ ถ้าไม่เข้าข่ายตามที่กำหนดไว้ดังกล่าวก็ส่งผลให้กระทู้สดนั้นตกไปและการที่ระเบียบวาระการประชุมกำหนดให้ถามและตอบกระทู้สดได้ไม่เกิน 3 กระทู้ ในสัปดาห์ของวันที่มีกระทู้ถามสด ทำให้การใช้กระทู้ถามสดเป็นกลไกในการควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐมนตรีจึงเป็นเรื่องที่ไม่มีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นจากในสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยสามัญนิติบัญญัติระหว่างวันที่ 9 สิงหาคม 2544 – 28 พฤศจิกายน 2544 มีกระทู้ถามสดเพียง 45 กระทู้ เท่านั้น

3.4.2 กระทู้ถามทั่วไป

กระทู้ถามทั่วไป เป็นเครื่องมือที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสมาชิกใช้ตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของรัฐมนตรีตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบายตามที่ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา

ความหมายของกระทู้ถามทั่วไป

กระทู้ถามทั่วไป คือ คำถามที่สมาชิกรัฐสภา ซึ่งอาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือและยื่นต่อประธานสภาของตน โดยระบุว่าจะถามรัฐมนตรีคนใดและจะให้ตอบในที่ประชุม หรือให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา⁴⁵

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่ากระทู้ถามทั่วไปมีลักษณะเป็นไปตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 144 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การตั้งกระทู้ถามทั่วไปให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภาโดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และให้ระบุด้วยว่าจะให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาหรือในที่ประชุม

ข้อเท็จจริงที่อ้างประกอบกระทู้ถาม ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้อง แม้ไม่ได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจงประกอบให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

คำถาม ข้อเท็จจริง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบต้องไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียนซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย”

ทั้งนี้ จากข้อบังคับการประชุมดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าคำถามของกระทู้ถามที่สมาชิกรัฐสภาตั้งคำถามรัฐมนตรีนั้นมิได้สองลักษณะ คือ คำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐมนตรี และคำถามเกี่ยวกับนโยบายการบริหารของรัฐมนตรี กล่าวคือ

(1) คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักเป็นการถามเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่นที่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้รับเลือกตั้งเข้ามา และมักเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องการการแก้ไข หรือต้องการให้รัฐมนตรีชี้แจงปัญหาข้อเท็จจริงนี้ อาจเป็นปัญหาที่ถามเกี่ยวกับสถิติที่อยากจะทราบ ปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่มักตั้งกระทู้ถาม ในปัญหาข้อเท็จจริงกันมากกว่าข้อนโยบาย แต่มีบางครั้งที่สมาชิกตั้งกระทู้ถามกำหนดหัวข้อคล้ายกับจะเป็นกระทู้ถามในข้อนโยบาย แต่คำถามบางคำถามกลับเป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริง เช่น กระทู้ถามเรื่องการส่งเสริมยาสมุนไพรและการแพทย์แผนโบราณซึ่งผู้ตั้งกระทู้ได้ถามประเด็นหนึ่งว่า “ขอทราบว่าประเทศไทยซื้อยาจากต่างประเทศเป็นเงินปีละเท่าไร และจะสั่งยาเข้าให้น้อยลงจะได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้เพราะเหตุใด

(2) คำถามเกี่ยวกับนโยบายการบริหารของรัฐมนตรี รัฐมนตรีได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่จะเข้ารับบริหารราชการแผ่นดินจะต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเสียก่อนเพื่อให้สมาชิกรัฐสภาได้ทราบถึงนโยบายการบริหารประเทศของคณะรัฐมนตรีว่าจะไปในแนวทางใด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ในการนี้ถ้าสมาชิกรัฐสภาเห็นว่าการบริหารราชการแผ่นดิน

⁴⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 183

ดินของรัฐสภาไม่เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภา หรือดำเนินการบริหารงานผิดพลาดไม่ตรงตามนโยบายสมาชิกก็สามารถตั้งกระทู้ถาม ถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการบริหารได้ เช่น กระทู้ถามเรื่องการส่งเสริมยาสมุนไพร และการแพทย์แผนโบราณ ซึ่งสมาชิกผู้เสนอได้ตั้งคำถามประเด็นหนึ่งว่า “ขอทราบว่ามีนโยบายที่จะสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าสมุนไพรหรือการแพทย์แผนโบราณ ในประเทศไทยหรือไม่ หากสนับสนุนขอทราบถึงแผนการและนโยบายหากไม่สนับสนุนขอทราบเหตุผล”

กระทู้ถามอาจมีคำถามที่เป็นคำถามในข้อเท็จจริงและคำถามในข้อนโยบายรวมกันมา ในกระทู้ถามเดียวกันได้ เช่น กระทู้ถามเรื่อง “การส่งเสริมยาสมุนไพร และการแพทย์แผนโบราณ” ดังกล่าวข้างต้น

ในกระทู้ถามนั้นมักจะมีการกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อให้รัฐมนตรีเข้าใจถึงคำถามที่ได้ตั้งถาม ซึ่งข้อเท็จจริงมักจะเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ เช่น อัคคีภัย อุทกภัยหรือเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารราชการ เช่น การประพุดติมิชอบในวงราชการหรือการกระทำต่าง ๆ ของรัฐมนตรีและข้าราชการที่ไม่เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา เป็นต้น ซึ่งการอ้างข้อเท็จจริงนี้ผู้ตั้งกระทู้ถามจะต้องรับรองว่าถูกต้องถึงแม้จะไม่ได้ยืนยันรับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม จึงย่อมนับได้ว่าข้อเท็จจริงที่กล่าวมานั้นเป็นความจริงและในปัญหาบางเรื่องของผู้ตั้งกระทู้ถามจำเป็นต้องชี้แจงรายละเอียดประกอบก็อาจจะทำเป็นคำชี้แจงประกอบแยกเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากก็ได้

กระทู้ถามมีลักษณะเป็นการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้อื่นตอบหรือชี้แจงข้อสงสัย การตั้งกระทู้ถาม จึงควรมีลักษณะเป็นข้อความที่ชัดเจน ตรงประเด็น สามารถเข้าใจได้ง่าย ซึ่งข้อบังคับการประชุมสภาทุกสมัยที่ผ่านมาได้กำหนดลักษณะของกระทู้ถามและคำชี้แจงประกอบว่าต้องชัดเจน ไม่ฟุ่มเฟือย วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นการอภิปราย

นอกจากกระทู้ถามจะมีลักษณะดังกล่าวข้างต้น ระเบียบข้อบังคับการประชุมฯ ยังกำหนดลักษณะของกระทู้ถาม แต่ละกระทู้ถามว่าจะต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้⁴⁶

- (1) เป็นเชิงประชดเสียดสี หรือกลั่นแกล้งใส่ร้าย
- (2) เคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- (3) เป็นเรื่องที่ได้ตอบแล้วหรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- (4) เป็นเรื่องที่มีประเด็นคำถามซ้ำกับกระทู้ถาม ซึ่งมีผู้เสนอมาก่อน
- (5) เป็นการให้เราออกความเห็น
- (6) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- (7) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ

⁴⁶ ข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 130

(8) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ราชการ

สมาชิกสภาผู้ใดตั้งกระทู้ถามเสนอต่อประธานสภา ถ้าคำถามที่ตั้งถามนั้นมีลักษณะประการหนึ่งประการใดในแปดประการดังกล่าวข้างต้น ก็ต้องถือว่ากระทู้ถามนั้นไม่ถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมสภา ซึ่งเป็นอำนาจของประธานสภาที่จะเป็นผู้วินิจฉัยว่า กระทู้ถามใดที่สมาชิกตั้งคำถามมาถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมสภาหรือไม่ และถ้าประธานเห็นว่ากระทู้ถามใดไม่ถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมประธานสภา ก็จะสั่งระงับกระทู้ถามนั้น

ทั้งนี้ข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 131 ได้มีการให้รายละเอียด ว่ากระทู้ถามในข้อ 130 (1) (4) ของข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 นั้น การจะตั้งกระทู้ถามขึ้นใหม่ได้ในเมื่อสาระสำคัญต่างกันหรือพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน ซึ่งหมายความว่ากระทู้ถามที่มีลักษณะตาม 130 (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) และ (8) นั้นถือว่าเป็นกระทู้ถามที่ต้องห้ามไม่ให้ถามยกเว้นแต่ในส่วนที่กระทู้ถามนั้นได้เป็นเรื่องที่ได้มีการตอบแล้วหรือมีการชี้แจงแล้วว่าจะไม่ตอบ ถ้าหากสาระสำคัญของเรื่องต่างกันหรือมีพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป จากเมื่อได้มีการตั้งกระทู้ถามในครั้งก่อนแล้วก็ไม่ถือว่าเป็นกระทู้ถามที่ต้องห้ามไม่ให้มีการถาม

การดำเนินการเกี่ยวกับกระทู้ถามทั่วไป

ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ได้กำหนดขั้นตอน เกี่ยวกับกระทู้ถามไว้ดังนี้

(1) ทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา โดยมีข้อความเป็นข้อเท็จจริง หรือ นโยบาย และระบุว่า จะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

(2) เมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้รับกระทู้ถามทั่วไปแล้วจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีผู้เกี่ยวข้อง (ข้อ 145)

(3) ในกรณีที่ เป็นกระทู้ถามที่ต้องตอบในที่ประชุมสภา ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรี⁴⁷

(4) ถ้าเป็นกระทู้ถามที่ต้องตอบในราชกิจจานุเบกษา ประธานสภาจะแจ้งไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการตอบภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีได้รับกระทู้ถามนั้น⁴⁸

⁴⁷ ข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 146

⁴⁸ ข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 147

(5) เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หรือมีเหตุขัดข้องหรือไม่ตอบภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

รัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา มิได้มีการกำหนดไว้ว่ากระทู้ถามลักษณะใดจะต้องตอบในที่ประชุมสภา หรือตอบในราชกิจจานุเบกษา แต่มีการกำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภาให้สิทธิแก่ผู้ตั้งกระทู้ถามในการที่จะระบุไว้ในกระทู้ถามว่าจะให้รัฐมนตรีตอบกระทู้ถามเรื่องนั้น ๆ ในที่ประชุมสภา หรือในราชกิจจานุเบกษา หลักการที่กล่าวมานี้เป็นหลักการที่ได้มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งกรรมการหลายท่านให้ความเห็นว่าการตอบกระทู้ถามของสมาชิกในที่ประชุมนั้นเป็นเหตุให้การประชุมล่าช้าและเสียเวลาอย่างมาก รวมทั้งสมาชิกส่วนใหญ่จะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกระทู้ถามมากนักเนื่องจากการตอบกระทู้ถามนี้ส่วนมากจะเป็นเรื่องส่วนตัวระหว่างสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถาม กับรัฐมนตรีตอบกระทู้ถามเท่านั้น

การจัดกระทู้ถามทั่วไป เข้าพิจารณาในสภา มีระเบียบสภาผู้แทนฯ ว่าด้วยการจัดกระทู้ถามทั่วไปเข้าระเบียบวาระการประชุม 2544 กำหนดสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(1) ในการระงับกระทู้ถามทั่วไป ให้เป็นอันระงับไปเมื่อคณะรัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง หรือสมาชิกภาพของผู้ตั้งกระทู้ได้สิ้นสุดลง หรือผู้ตั้งกระทู้ถามได้ถอนกระทู้ถามนั้น

(2) กระทู้ถามทั่วไปนั้นประธานของแต่ละสภาจะบรรจุลงในระเบียบวาระการประชุมได้ไม่เกิน 3 กระทู้ ดังนั้น จึงปรากฏว่ามีการตอบกระทู้ถามทั่วไปในสมัยประชุมหนึ่ง ๆ ค่อนข้างน้อย ดังจะเห็นได้จากสมัยประชุมสามัญทั่วไป ของสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2545 – 3 มิถุนายน 2545 มีการถามและตอบกระทู้ถามทั่วไปเพียง 34 เรื่องเท่านั้น ส่วนอีก 145 เรื่องเป็นการตอบในราชกิจจานุเบกษา

(3) กระทู้ถามทั่วไปที่เป็นเรื่องงานในความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีบางรายมักจะให้บุคคลอื่นมาตอบแทน ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีได้ให้ความสนใจกระทู้ถามของสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร

(4) กระทู้ถามทั่วไปไม่มีผลต่อการถอดถอนรัฐมนตรีออกจากตำแหน่ง จึงทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารเท่าที่ควร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการกำหนดรายละเอียดในการถามและการตอบในมาตรา 183 ว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้แต่รับมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ตัวอย่าง การตอบกระทู้ถามทั่วไป

รับที่ 13/2544 วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2544 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
กระทู้ที่ 009

สภาผู้แทนราษฎร

22 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง การขยายเส้นทางเดินรถสายนิมิตใหม่และสายหทัยราษฎร์
กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ตามรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวงคมนาคม ดังต่อไปนี้
พื้นที่เขตมีนบุรี คลองสามวา มีราษฎรอยู่แน่นหนา การเดินทางไปมาไม่สะดวก
เนื่องจากไม่มีรถประจำทางขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ฯ ถนนสายนี้สร้างเสร็จมานานแล้ว
หากรัฐบาลมีโครงการขยายเส้นทางเดินรถประจำทางจะทำให้ราษฎรและนักเรียนได้รับความ
สะดวกมากยิ่งขึ้น จึงขอเรียนถามว่า

1. รัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายเส้นทางเดินรถในถนนสายนิมิตใหม่ และถนนสาย
หทัยราษฎร์หรือไม่ หากมีจำดำเนินการเมื่อใด ขอทราบรายละเอียด
2. ในระหว่างที่ยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐบาลจะมีมาตรการเพิ่มสาย
หรือขยายการเดินรถหรือไม่ ถ้าไม่ได้ เพราะเหตุใด ขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา

นายวิชาญ มีนชัยนันท์ (กรุงเทพมหานคร) : ท่านประธานที่เคารพ ผมวิชาญ มีนชัยนันท์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร พรรคไทยรักไทย ก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณท่าน
ประธานที่ได้บรรจุกระทู้ของกระผมถามไปยังท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่มาของ
กระทู้ที่ได้เรียนถามนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายพื้นฐานของรัฐธรรมนูญในเรื่องแนวทางนโยบาย
พื้นฐานของรัฐ ตามมาตรา 78 รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการ
ท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้าง
พื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงแล้วเท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศ รวมถึงพัฒนาจังหวัดที่มี
ความพร้อมทั้งองค์การปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนาของประชาชนของจังหวัดนั้น
ท่านประธานครับ ตรงนี้ละครับเป็นพื้นฐานที่ผมตั้งกระทู้ เนื่องจากว่าถนนในพื้นที่ของเมืองหลวง

คือกรุงเทพมหานครในขณะนี้ก็มีหลายสายหลายเส้นทางที่ได้รับนโยบายจากรัฐไปดำเนินการในการตัดถนนสายต่าง ๆ แต่ในขณะที่เดียวกันถนนเส้นต่าง ๆ ที่ได้รับการตัดถนน ได้รับการดูแลโดยเงินงบประมาณจำนวนมหาศาล บางเส้นบางสายนั้นเป็นหลายพันล้านบาท มีจำนวนประชากรอยู่จำนวนมากมาย ท่านประธานครับ แต่ถนนเมื่อตัดเสร็จแล้วปรากฏว่ารถต่าง ๆ นั้นมีจำนวนน้อยไม่คุ้มกับการที่จะเอาเงินไปลงทุน เนื่องจากว่ารถดังกล่าวนั้นคือรถของคนที่มีอันจะกิน แต่ส่วนหนึ่งที่พี่น้องประชาชนที่อยู่ในถนนสายต่าง ๆ เหล่านั้นมีหมู่บ้านต่าง ๆ อยู่จำนวนมากกลับไม่ได้รับการบริการตามรัฐธรรมนูญที่ผมได้อ่านมาเมื่อก็ครับ ผมจึงขออนุญาตยกตัวอย่างถนน 2 สาย ซึ่งขณะนี้มีความยาวประมาณ 14 กิโลเมตร ตัดไปถึงลำลูกกาจากเส้นถนน สุวินทวงศ์ มีจำนวนชุมชน จำนวนประชากร จำนวนหมู่บ้านอยู่หลายหมื่นหลังคาเรือน และมีสถานที่ราชการอีกหลายสถานที่ราชการ รวมถึงถนนสายหทัยราษฎร์ มีจำนวนประชากรและหมู่บ้านอยู่จำนวนมาก อันนี้เป็นการยกตัวอย่างนะครับ ถ้ามองถนนตรงนี้รัฐบาลเองมีนโยบายขยายถนนทั้งถนนนิมิตใหม่ ถนนหทัยราษฎร์ แต่จะดำเนินการในเรื่องของรถ ในเรื่องของขนส่งมวลชนหรือไม่ว่าอะไรในขณะนี้ครับ ขอทราบนโยบาย

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : เนื่องจากท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีภารกิจจึงได้มอบหมายให้ท่านรัฐมนตรีช่วย พงศกร เลขาวิเชียร ตอบแทนนะครับ ขอเชิญครับ

นายพงศกร เลขาวิเชียร (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม) : ท่านประธานที่เคารพ ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ กระผม นายพงศกร เลขาวิเชียร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ขอตอบกระทู้ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติ ดังนี้ครับ ปัจจุบันรัฐบาลได้จัดให้มีเส้นทางรถโดยสารประจำทางที่ให้บริการกับประชาชนในเส้นทางนิมิตใหม่และหทัยราษฎร์แล้วดังนี้ครับ

ในเส้นทางถนนนิมิตใหม่ มีเส้นทางหมวด 4 สาย 1304 มินบุรี – ลำลูกกา องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการเดินรถขั้นต่ำวันละ 160 เที่ยว จำนวนรถ 18 – 26 คัน และอีกเส้นทางหนึ่ง คือ เส้นทาง 1127 มินบุรี – คลอง 11 หจก. ส. เพชรทองก้อนเดินรถเป็นผู้ได้รับอนุญาตประกอบการเดินรถขั้นต่ำวันละ 20 เที่ยว จำนวนรถ 4 – 7 คัน ค่าโดยสาร 3 บาทตลอดสาย

สำหรับถนนสายหทัยราษฎร์นั้นก็ยังมีเส้นทางเดินรถโดยสารประจำทางเดินรถอยู่จำนวน 1 เส้นทาง คือเส้นทางหมวด 4 สาย 1123 มินบุรี – เบญจมาชาลัยซึ่งองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบการเดินรถ ขั้นต่ำวันละ 148 เที่ยว จำนวนรถ 12 – 17 คัน ค่าโดยสาร 3 บาทตลอดสาย

สำหรับการขยายเส้นทางรถโดยสารประจำทางในถนนสายต่าง ๆ นั้น โดยหลักการแล้วไม่มีปัญหาประการใด การที่จะขยายเส้นทางนั้นจึงต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้โดยสารในถนนเส้นทางนั้น ๆ ซึ่งจะรับทราบได้ก็ด้วยการสำรวจความต้องการ ซึ่งในเรื่องนี้กระผมได้สั่งให้กรมการขนส่งทางบกไปสำรวจความต้องการของประชาชนในเส้นทางดังกล่าวว่า ถ้าประสงค์จะให้ขยายเส้นทางนั้นจะขยายจะจุดใดไปจุดใด และจะมีจำนวนเที่ยวเท่าใด ในช่วงเวลาใด ซึ่งก็ได้สั่งการไปแล้ว หากผลการสำรวจเป็นประการใดก็จะได้ดำเนินการต่อไปครับ ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : เชิญครับ
คุณวิชาญ

นายวิชาญ มินชัยนันท์ (กรุงเทพมหานคร) : ท่านประธานครับ ผมต้องขอขอบพระคุณครับที่ท่านรัฐมนตรีช่วย ได้ตอบกระทู้ในประเด็นที่ผมถาม แต่สิ่งที่คุณได้ตอบนั้นผมเอง ณ ปัจจุบันนี้ยังไม่เห็นรถดังกล่าวที่ท่านบอกนะครับ ก็คงขออนุญาตว่าถ้ามีสัมปทานจัดให้จริงขณะนี้คงจะต้องเร่งเดินรถดังกล่าวเพราะว่ารถที่เห็นเป็นรถสองแถว รถที่ผมพูดถึงนั้นในความหมายคือรถประจำทาง เนื่องจากว่ารถประจำทางนั้นในหมู่บ้านต่าง ๆ เป็นหมู่บ้านซึ่งจะต้องเดินทางไปทำงานนอกพื้นที่ของเขตมินบุรี ไม่ใช่ไปจอดที่ตลาด ขออนุญาตท่านประธานครับ ในเมื่อตรงนี้ได้ผมได้ถามกระทู้ ท่านเองนั้นได้ตอบแล้ว ท่านรัฐมนตรีได้ตอบแล้วนี่เองผมเองก็คงไม่ถามต่อ แต่ผมขอฝากก็แล้วกันครับ เพราะว่าท่านตอบว่ามีสัมปทานที่บอกมา ฝากท่านครับว่าในส่วนของรัฐบาลเองนั้นได้แถลงนโยบายไว้เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ ในเรื่องของการขนส่งในด้านของการคมนาคม ในข้อ 3 ปรับปรุงพัฒนาระบบขนส่งมวลชนและเครือข่ายการคมนาคมภายในประเทศให้เชื่อมโยงต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็วและปลอดภัย ท่านประธานครับ ผมเองขออนุญาตเรียนฝากท่านประธานไปยังท่านรัฐมนตรีที่ดูแลกำกับดูแลในส่วนของการคมนาคมดังกล่าว ช่วยกรุณาตรวจสอบถนนสายต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่เมืองหลวงคือกรุงเทพมหานคร ในขณะปัจจุบันซึ่งมีพื้นที่ที่กำลังขยายประชากรอยู่ในขณะนี้ควรเร่งเร่งดำเนินการจัดสัมปทานต่าง ๆ ในการให้สัมปทานกับเอกชน ถ้าขนส่งหรือองค์การขนส่งมวลชนไม่สามารถที่จะขยายเครือข่ายได้ควรจะให้เอกชนไปดำเนินการ แล้วรถที่จะวิ่งนั้นมี 2 ประเภทท่านประธานครับ รถที่วิ่งอยู่ภายในพื้นที่นั้นเป็นรถสองแถว เหมาะสมแล้ว เพราะว่าประชาชนยังต้องเอาของขึ้นเพื่อที่จะเข้าจากตลาดไปสู่บ้าน ส่วนรถอีกประเภทหนึ่งคือรถขนส่ง รถเมล์รถประจำทาง จำเป็นที่จะต้องขนคนจากจำนวนหมู่บ้านต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รอบนอกนั้นเข้าไปสู่ใจกลางเมือง ผมขอกราบเรียนท่านประธานฝากไปยังท่านรัฐมนตรีนะครับ เพื่อขอความเห็นใจกับพี่น้องประชาชนที่ไปอยู่ยังบริเวณทั้ง 2 สาย ที่ผมหยิบยกตัวอย่างขึ้นมา ขอกราบขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : เชิญท่าน รัฐมนตรีช่วย ฯ ตอบให้หายสงสัยหน่อยครับ

นายพงศกร เลาหวิเชียร (รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม) : ถนนทั้ง 2 สายที่ กระผมเรียนไปแล้วนั้นเป็นรถโดยสารขนาดเล็ก เพราะว่ารถเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อตอนที่ถนนทั้ง 2 สายยังไม่ได้มีการขยายเส้นทาง บัดนี้เมื่อมีการขยายเส้นทางแล้วและมีประชาชนเพิ่มหนาแน่น ขึ้น ทางราชการก็จะไปสำรวจความต้องการอีกครั้งหนึ่งว่า ถ้าจะขยายนั่นสมควรจะขยายจากจุดใด ไปจุดใดครับ ผมจึงขอรับไปดำเนินการต่อไปครับ ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร (รองประธานสภาคนที่สอง) : ต่อไป 1. 2. 3 กระทั่งถาม เรื่อง ราคามะพร้าว สับปะรดและปาล์มตกต่ำ ของร้อยตำรวจเอก พเยาว์ พูลธรัตน์ ถาม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มาไหมครับ ถ้ามาขอเชิญ ร้อยตำรวจเอก พเยาว์ พูลธรัตน์

ตัวอย่าง กระทั่งถามที่ตอบในราชกิจจานุเบกษา

รับที่ 29/2544 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2544 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
กระทั่งถามที่ 009 ร.

สภาผู้แทนราษฎร

19 กุมภาพันธ์ 2544

เรื่อง เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทั่งถาม ถาพนายกรัฐมนตรี ดังต่อไปนี้

การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาของนักเรียนนั้นต้องทำเรื่องกู้ยืมเงินเป็นเวลานานมาก และมีนักเรียนจำนวนน้อยที่ได้รับเงินส่วนนี้ ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เป็นการเพิ่มภาระให้กับ ผู้ปกครอง ในส่วนโรงเรียนเอกชน นักเรียนจะกู้ได้เกือบทั้งโรงเรียน ซึ่งเป็นการไม่เสมอภาคกัน และเมื่อนักเรียนได้รับอนุมัติเงินกู้แล้ว บางคนนำไปใช้จ่ายเองโดยไม่มีผู้ปกครองคอยดูแลซึ่งบาง

กรณีนำไปใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการศึกษา ทำให้เงินกู้หมดไป ก่อให้เกิดความเดือดร้อนในวันหน้า จึงขอเรียนถามว่า

1. รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับเงินกู้เพื่อการศึกษาอย่างไร และมีวิธีดำเนินการให้รวดเร็วทันเหตุการณ์และเสมอภาคกันทั้ง โรงเรียนรัฐบาล และ โรงเรียนเอกชนอย่างไร
2. มาตรการการจัดเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาตลอดจนการเบิกจ่ายและการติดตามผล มีวิธีการอย่างไร ขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

คำตอบกระทู้ถามที่ 009 ร.

ของ นายอำนาจ คลังผา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี

เรื่อง เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา

ข้าพเจ้า นายสมคิด จานุศรีพิทักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และนายจำลอง ครุฑขุนทด รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับมอบหมายจาก ฯพณฯ ให้เป็นผู้ชี้แจงตอบกระทู้ถาม เรื่องเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ข้าพเจ้าขอตอบกระทู้ถามของท่านสมาชิกผู้มีความเกียรติดังนี้

คำตอบข้อ 1 และข้อ 2 ขอเรียนว่า รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา เพราะถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ และแข่งขันกับนานาชาติด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาขึ้น โดยมีนโยบายเพิ่มโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ทั่วประเทศได้กู้ยืมเงินจากกองทุนใช้ในการศึกษา รัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กองทุนเพิ่มขึ้นทุกปี ดังจะเห็นได้ว่าเริ่มจัดสรรงบประมาณตั้งแต่ปีงบประมาณ 2539 จำนวน 3,000 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นในปีงบประมาณ 2540 เป็นจำนวน 8,450 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2541 จัดสรรให้ 18,300 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2542 จัดสรรให้ 20,000 ล้านบาท ปีงบประมาณ 2543 จัดสรรให้ 25,600 ล้านบาท และปีงบประมาณ 2544 จัดสรรเพิ่มให้เป็น 28,000 ล้านบาท งบประมาณดังกล่าวได้จัดสรรเป็นวงเงินไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปให้นักเรียน นักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์กู้ยืมปัจจุบันมีหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมโดยพิจารณาจากรายได้รวมของครอบครัวนักเรียนนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ (ไม่เกินปีละ 150,000 บาท)

สำหรับวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการให้กู้ยืม ได้กำหนดให้ได้รับเงินกู้ยืมรวดเร็วทันเหตุการณ์และเสมอภาคตามหลักเกณฑ์เดียวกันทั้งนักเรียน นักศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลและ

โรงเรียนเอกชนโดยให้กระทรวงศึกษาธิการ (คณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่หนึ่ง) และทบวงมหาวิทยาลัย (คณะอนุกรรมการบัญชีจ่ายที่สอง) พิจารณาให้แก่สถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดตามเกณฑ์ที่เหมาะสม คือ สถานศึกษาที่มีนักเรียน นักศึกษาและผู้มีคุณสมบัติผู้ยืมจำนวนมากจะได้รับเงินกู้มาก และมีหน่วยงานรับผิดชอบระดับกรม จังหวัด ด้วย โดยมีการกระจายอำนาจการจัดสรรเงินกองทุน ดังนี้

ระดับกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการมีคณะกรรมการชุดหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการบัญชีจ่ายที่หนึ่ง ซึ่งมีปลัดกระทรวงเป็นประธานกรรมการ มีผู้แทนจากกรมต่าง ๆ เป็นกรรมการ เช่น อธิบดีกรมสามัญศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการศึกษาเอกชน เป็นต้น มีหน้าที่กำกับดูแลและติดตามการให้กู้ยืมเงินแก่นักเรียน หรือนักศึกษา สถานศึกษา หรือสถาบันการศึกษาที่อยู่ในสังกัดหรือนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนราชการอื่นที่ไม่ใช่ทบวงมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่คณะกรรมการกำหนด

ระดับกรม รับผิดชอบบริหารงานและดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา เฉพาะสถานศึกษาในสังกัดที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีองค์กรรับผิดชอบคือ คณะกรรมการพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของกรม (ใน กทม.) ซึ่งมีผู้แทนจากกรมต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและผู้แทนจากสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาของส่วนราชการอื่นเป็นกรรมการ มีหน้าที่ในการสำรวจความต้องการกู้ยืม พิจารณาจัดสรรเงินกู้ กำกับ ดูแลและติดตามผลการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงในกรุงเทพมหานคร

ระดับจังหวัด มีคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมจังหวัด (ศสว.จ.) ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ศึกษาธิการจังหวัดเป็นเลขานุการ และมีผู้แทนจากกรมในระดับจังหวัดเป็นกรรมการ มีหน้าที่ในการสำรวจความต้องการกู้ยืม พิจารณาจัดสรรเงินกู้ กำกับ ดูแล และติดตามผลการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาทุกสังกัดในจังหวัด ยกเว้นสถานศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ชุด

1. คณะอนุกรรมการบริหารงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาจังหวัด มีหน้าที่พิจารณาจัดสรรเงินกองทุน เงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาให้สถานศึกษาทุกสังกัดในจังหวัด

2. คณะทำงานติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุน เงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา มีหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

ทั้งนี้ การบริหารงานกองทุนระดับต่าง ๆ จะมีตัวแทนจากกรมในสังกัด ตัวแทนจากสถาบันการศึกษาของส่วนราชการอื่นที่มีการดำเนินงานการศึกษาเป็นกรรมการหรือเป็นอนุกรรมการ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานกองทุนทุกระดับ งานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

จึงมีความถูกต้อง เป็นธรรมต่อนักเรียน นักศึกษา ของสถานศึกษาทุกสังกัดทั่วถึงกันทั้งประเทศ และเอื้ออำนวยต่อการให้ความช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาจากครอบครัวที่ประสบความเดือดร้อน ได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งกองทุนฯ ได้มีนโยบายให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับเงินทันตามกำหนด ระยะเวลา โดยให้สถานศึกษาจัดทำสัญญากู้ยืม สำหรับผู้กู้รายเก่าก่อนเปิดภาคเรียน เมื่อเปิดภาคเรียนจะได้รับเงินกู้ยืมทันที ส่วนผู้กู้รายใหม่ให้สถานศึกษาจัดทำสัญญาวันแรกที่เปิดภาคเรียน นักเรียน นักศึกษาทุกกลุ่มนี้จะได้รับเงินในระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ทั้งนี้ การจัดทำสัญญาทั้ง ของผู้กู้รายเก่าและผู้กู้รายใหม่ หากถูกต้องไม่มีการแก้ไขหรือส่งคืนแก้ไขสัญญาของผู้กู้ นั้น ๆ จะได้รับเงินภายในกำหนดระยะเวลา

ในส่วนของทบวงมหาวิทยาลัยก็ได้มีการกระจายการบริหารเช่นเดียวกันคือพิจารณาจัดสรรให้แต่ละมหาวิทยาลัยโดยคณะกรรมการระดับทบวงมหาวิทยาลัยและคณะกรรมการในระดับ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งพิจารณาจัดสรรเงินกู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ตามเกณฑ์ที่กำหนด

วิธีการเบิกจ่ายเงินกู้ยืมให้แก่ นักเรียน นักศึกษานั้น รัฐบาลได้ให้คณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ว่าจ้างผู้บริหารและจัดการเงินให้กู้ยืม ซึ่งในปัจจุบันคือธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ดำเนินการตามวงเงินที่แต่ละสถาบันการศึกษาได้รับการจัดสรรและเบิกจ่ายให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ตามจำนวนเงินในสัญญากู้ยืมเงินที่คณะกรรมการแต่ละสถาบันการศึกษา ได้พิจารณาจัดสรรให้แก่ นักเรียน นักศึกษาแต่ละคน

การเบิกจ่ายและการติดตามผล ผู้บริหารและจัดการเงินให้กู้ยืมได้ดำเนินการโดย

1. กรณีเป็นผู้กู้ต่อเนื่อง ได้ให้สถาบันการศึกษาจัดส่งสัญญากู้ยืมเงิน ให้แก่ธนาคาร ก่อนวันที่ 15 เมษายน ของทุกปี เพื่อให้ผู้กู้ต่อเนื่องได้รับเงินกู้ไปชำระค่าเล่าเรียนได้ทันก่อนเปิดภาคเรียน

2. กรณีผู้กู้รายใหม่ ได้ให้สถาบันการศึกษาจัดส่งสัญญากู้ยืมให้แก่ธนาคาร โดยเร็วที่สุด เพื่อสามารถจ่ายเงินกู้ได้ทันที ซึ่งเริ่มจ่ายตั้งแต่เดือนมิถุนายน และจะจ่ายเป็นรายเดือนในทุกวันที่ 15 ของเดือน

3. มาตรการในการติดตามผลการดำเนินงาน ได้ดำเนินการในการติดตามปัญหาของผู้กู้ เช่น ผู้กู้ยืมไม่ได้รับเงินกู้หรือได้รับเงินกู้ไม่ครบถ้วน ธนาคารได้ดำเนินการจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการ ทั่วประเทศ มีการจัดตั้งทีม “Help Desk” และผู้ประสานงานที่อาคารชั้นทาวเวอร์ ถนนวิภาวดีรังสิต เพื่อรับฟังปัญหาและแก้ไขปัญหา นอกจากนี้กองทุนยังได้จัดตั้ง Call Center “สายตรง กยศ.” ที่สำนักงานกองทุนฯ เพื่อให้ผู้กู้ยืม สถานศึกษา ประชาชนทั่วไปที่มีความประสงค์ขอทราบ รายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การให้กู้ยืมเงินกองทุน การชำระหนี้คืน รวมถึงลดจนถึงปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 9 เมษายน 2544 เป็นต้นไป สำหรับการ

เบิกจ่ายเงิน ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) รายงานผลการเบิกจ่ายให้คณะกรรมการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาทราบทุกเดือน โดยผ่านสำนักงานกองทุนเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ ในการจ่ายเงินและติดตามผลของการกู้ยืม สำนักงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ ในการจ่ายเงินและติดตามผลของการกู้ยืมสำนักงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และสถานศึกษาได้มีการประสานงานเพื่อดำเนินการให้การจัดทำสัญญาและการจัดส่งสัญญากู้ยืมมีความถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จะได้เบิกจ่ายเงินให้แก่นักเรียน นักศึกษา ทันตามกำหนด

อนึ่ง ในการดำเนินงานกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา นอกจากทางราชการจะมีการกำกับดูแลและติดตามผลแล้ว ยังได้มีการปลูกจิตสำนึกการใช้จ่ายเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษาให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง ตามเจตนารมณ์แห่งเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและนโยบายของรัฐบาล

3.5 ขั้นตอนการดำเนินงานของฝ่ายกระทู้ถามของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

(1) กระทู้ถามสด

วิธีการดำเนินการ

- (1.1) ลงทะเบียนรับกระทู้ถามสด ขึ้นระหว่างเวลา 8.30 น.-10.00 น. ของวันพฤหัสบดี
- (1.2) จัดทำบัญชีกระทู้ถามสด เรียงตามลำดับที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งคำถามในวันนั้น
- (1.3) ส่งบัญชีกระทู้ถามสดที่สมาชิกตั้งถามไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ทราบทางโทรสาร เพื่อให้เตรียมตอบกระทู้ถามสด โดยจัดส่งไปยังหน่วยงานต่าง ๆ คือ
 - สำนักเลขานุการกระทรวงที่รัฐมนตรีถูกตั้งกระทู้ถาม
 - สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
 - สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
 - กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานต่าง ๆ ที่สนใจ ขอให้จัดส่งบัญชีกระทู้ถามสดให้ทางโทรสารในแต่ละคราว
- (1.4) จัดทำสำเนาบัญชีกระทู้ถามสดที่ฝ่ายกระทู้ถามเพื่อการเผยแพร่แก่หน่วยงานภายในและภายนอกตลอดจนสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปที่สนใจ

(1.5) พิจารณากระทู้ถามสดโดยอาศัยรัฐธรรมนูญมาตรา 184 ข้อบังคับการประชุมฯ เสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น จนถึงรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการวินิจฉัยว่าเป็นกระทู้ถามสดหรือไม่

ในกรณีที่วินิจฉัยแล้วมีกระทู้ถามสดเกินกว่า 3 กระทู้ ต้องดำเนินการจับฉล เพื่อให้เหลือกระทู้ถามสดที่ต้องบรรจุระเบียบวาระเพียง 3 กระทู้

(1.6) เมื่อรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 2 วินิจฉัยให้เป็นกระทู้ถามสด และสั่งให้บรรจุระเบียบวาระแล้ว แจ้งให้หน่วยงานตามข้อ 3 ทราบทางโทรศัพท์ก่อน เพื่อให้เตรียมการตอบกระทู้ถามสด

(1.7) เสนอระเบียบวาระกระทู้ถามสดผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ลงนาม

(1.8) เมื่อเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรลงนามในระเบียบวาระกระทู้ถามสดแล้ว จะดำเนินการจัดทำสำเนาระเบียบวาระพร้อมสำเนาถามสด 400 ชุด

(1.9) ส่งสำเนาระเบียบวาระกระทู้ถามสดพร้อมสำเนากระทู้ถามสดแจ้งไปยังหน่วยงานตาม 1.3 เพื่อให้ทราบแนวทางอีกครั้งหนึ่ง

(1.10) ระเบียบวาระการประชุมกระทู้ถามสด เพื่อแจกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่หน้าห้องประชุมสภาก่อนเริ่มการประชุม และจัดไว้ที่ฝ่ายกระทู้ถามเพื่อแจกให้แก่หน่วยงานภายในและภายนอกตลอดจนสื่อมวลชนและผู้สนใจทั่วไป

(1.11) ปิดประกาศระเบียบวาระการประชุมกระทู้ถามสดที่หน้าห้องประชุมสภา เพื่อแจ้งให้ทราบทั่วกัน

(1.12) กรณีที่ผู้ตั้งกระทู้ถามขอถอน

- ลงทะเบียนรับหนังสือถอนกระทู้ถาม

- บันทึกความเห็นแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นเพื่อเสนอรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ 2 ทราบ

- แจ้งให้รัฐมนตรีที่ถูกต้องตั้งกระทู้ถามทราบถึงการถอนกระทู้ถามทางโทรศัพท์

- ประสานงานกับฝ่ายรายงานการประชุมเพื่อแจ้งไว้ในขั้นตอนการประชุมในกรณีที่ผู้ตั้งกระทู้ถามขอถอนเมื่อได้มีการบรรจุในระเบียบวาระการประชุมแล้ว

(1.13) ดำเนินการจับเวลาในการถาม - ตอบ กระทู้ถามสดในที่ประชุมสภาเรื่องละ 20 นาที (ตามระเบียบ ฯ ข้อ 8)

(2) กระทู้ถามทั่วไป

(2.1) กระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา

วิธีการดำเนินการ

ก. ลงทะเบียนรับกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา บันทึกความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อเสนอรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 วินิจฉัย

ข. ในกรณีที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 ไม่อนุญาตให้เป็นกระทู้ถาม ต้องทำหนังสือแจ้งผู้ตั้งกระทู้ถามให้ทราบถึงการวินิจฉัยไม่อนุญาตให้เป็นกระทู้ถาม (ข้อบังคับ ฯ ข้อ 120)

ค. ในกรณีที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 อนุญาตให้เป็นกระทู้ถาม

- แจ้งผู้ตั้งกระทู้ถามให้ทราบถึงการวินิจฉัยอนุญาตให้เป็นกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา (ข้อบังคับ ฯ ข้อ 120)

- ส่งสำเนากระทู้ถามแจ้งไปยังเลขาธิการรัฐมนตรีของกระทรวงที่ถูกตั้งกระทู้ถาม เพื่อให้เตรียมตอบ

- ส่งสำเนากระทู้ถามแจ้งไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อทราบ

ง. จัดลำดับการบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุมครั้งละ 3 กระทู้โดยอาศัยข้อบังคับการประชุม ฯ ข้อ 126 และ ข้อ 127 เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อให้รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 พิจารณาอนุญาตให้บรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

จ. ทำหนังสือแจ้งเรื่องการบรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระการประชุมไปยังเลขาธิการรัฐมนตรี ของกระทรวงที่ถูกตั้งกระทู้ถามให้มาตอบตามวันและเวลาประชุม และทำหนังสือแจ้งไปยังผู้ตั้งกระทู้ถามให้มาถาม ตามวันและเวลาประชุม

ฉ. จัดทำสำเนากระทู้ถาม เพื่อบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมครั้งละ 1,500 ชุด

ช. กรณีที่ผู้ตั้งกระทู้ถามขอถอน

- ลงทะเบียนรับหนังสือขอลถอนกระทู้ถาม

- บันทึกความเห็นแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นเพื่อเสนอ รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 ทราบ

- ทำหนังสือแจ้งไปยังเลขาธิการรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ระงับการเตรียมตอบ

- ประสานงานกับฝ่ายรายงานการประชุมเพื่อแจ้งไว้ในขั้นตอนการประชุม
ในกรณีที่ผู้ตั้งกระทู้ถามขอถอนเมื่อได้มีการบรรจุในระเบียบวาระการประชุมแล้ว

(2. 2) กระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

วิธีดำเนินการ

- ก. ลงทะเบียนรับกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา
- ข. บันทึกความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อเสนอรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 วินิจฉัย
- ค. ในกรณีที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 อนุญาตให้เป็นกระทู้ถาม
- แจ้งผู้ตั้งกระทู้ถามให้ทราบถึงการวินิจฉัยอนุญาตให้เป็นกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา (ข้อบังคับ ฯ ข้อ 120)
 - ส่งสำเนากระทู้ถาม แจ้งไปยังเลขาธิการรัฐมนตรีของกระทรวงที่ถูกตั้งคำถาม เพื่อให้เตรียมตอบ
 - ส่งสำเนากระทู้ถามแจ้งไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อทราบ
 - ง. ในกรณีที่รองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 ไม่อนุญาตให้เป็นกระทู้ถาม ต้องทำหนังสือแจ้งผู้ตั้งกระทู้ถามให้ทราบถึงการวินิจฉัยไม่อนุญาตให้เป็นกระทู้ถาม (ข้อบังคับ ฯ ข้อ 120)
 - จ. กรณีผู้ตั้งกระทู้ถามขอถอน
 - ลงทะเบียนรับหนังสือขอลถอนกระทู้ถาม
 - บันทึกความเห็นแจ้งผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นเพื่อเสนอรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 ทราบ
 - ทำหนังสือแจ้งไปยังเลขาธิการรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถาม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ระงับการเตรียมตอบ
 - ฉ. ในกรณีที่รัฐมนตรีแจ้งว่าไม่สามารถตอบกระทู้ถามได้ทันตามกำหนดเวลาตามข้อบังคับ ข้อ 121
 - ลงทะเบียนรับหนังสือแจ้งเหตุไม่พร้อมตอบ
 - บันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นจนถึงรองประธานสภาผู้แทนราษฎร คนที่ 2 เพื่อทราบ

- ทำหนังสือแจ้งเหตุขัดข้องให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบ

ข. เมื่อรัฐมนตรีตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

- ลงทะเบียนรับหนังสือแจ้งการตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษา

- บันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาทราบตามลำดับชั้นจนถึงรองประธานสภาผู้แทน

ราษฎร คนที่ 2 เพื่อทราบ

- ถ่ายเอกสารคำตอบกระทู้ถามจากหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วรับรอง

ความถูกต้องของเอกสารคำตอบกระทู้ถาม

- ทำหนังสือแจ้งผู้ตั้งกระทู้ถามเพื่อให้ทราบว่ารัฐมนตรีได้ตอบกระทู้ถามในราชกิจจานุเบกษาแล้วพร้อมกับส่งสำเนาคำตอบตามที่ถ่ายเอกสารคำตอบกระทู้ถามจากหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วรับรองความถูกต้องของเอกสารคำตอบกระทู้ถามไปยังผู้ตั้งกระทู้ถามเพื่อทราบด้วย

(3) รวบรวมคำตอบกระทู้ถาม

วิธีดำเนินการ

ก. ติดตามผลการตอบกระทู้ถามสดและกระทู้ถามในที่ประชุมสภาจากรายงานการประชุมเมื่อที่ประชุมได้รับรองรายงานการประชุม แล้วจะถ่ายสำเนาคำตอบกระทู้ถามรวบรวมไว้กับคำถามแล้วรวบรวมไว้เป็นเล่ม และจัดเก็บโดยเรียงตามลำดับของกระทู้ถาม

ข. กระทู้ถามที่ตอบในราชกิจจานุเบกษา เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบกระทู้ถามและได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ถ่ายสำเนาคำตอบรวบรวมไว้กับคำถามแล้วรวบรวมไว้เป็นเล่ม และจัดเก็บโดยเรียงตามลำดับของกระทู้ถาม

ค. จัดทำสารบบกระทู้ถามสดกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร และกระทู้ถามที่ให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

สรุป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การควบคุมรัฐบาลโดยการตั้งกระทู้ถามนั้น หากรัฐบาลสามารถตอบข้อซักถามจนเป็นที่น่าพอใจแก่สมาชิกทั้งหลายได้ ก็จะลดความตึงเครียดทางการเมืองลงได้ ในขณะเดียวกัน หากรัฐบาลไม่ยอมตอบกระทู้ถาม หรือตอบในลักษณะที่ไม่เป็นที่พอใจแก่สมาชิก และกระทู้ถามนั้นเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการเมืองที่มีความสำคัญเป็นที่น่าสนใจแก่ประชาชนโดย

ทั่วไปแล้ว ก็ทำให้สมาชิกสภาหันไปใช้วิธีการควบคุมที่เด็ดขาดขึ้น อันจะมีผลทำให้คะแนนเสียงของประชาชนที่มีต่อรัฐบาลลดลง หรือไม่ก็อาจมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเรื่องดังกล่าว อยู่ในความสนใจของมหาชนทั่วไปมากน้อยเพียงใดอีกด้วย⁴⁹

DPU

⁴⁹ ไมตรี วิริยะ, “การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของสภาผู้แทนราษฎร” พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2519 กับ การปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พ.ศ. 2519. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยการตั้งกระทู้ถาม

ได้ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยการตั้งกระทู้ถามเมื่อได้พิจารณาบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2544 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 ในส่วนที่เกี่ยวกับการตั้งกระทู้ จะเห็นได้ว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนและประเทศชาติอย่างมากในปัจจุบันทำให้สมาชิกที่ารู้ซึ่งถึงปัญหาตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อเร่งแก้ไขให้รัฐบาลดำเนินการแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น โดยที่สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามได้โดยไม่ต้องมีพรรคการเมืองหรือสมาชิกอื่นรับรอง ทำให้สมาชิกสภาตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีกันเข้ามามาก โดยเฉพาะกระทู้ถามที่มาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีจำนวนมากจนสภาผู้แทนราษฎรไม่มีเวลาให้สำหรับการถามและตอบกระทู้ถามและรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องก็ไม่สามารถที่จะตอบกระทู้ถามของสมาชิกได้หมดทุกกระทู้ถาม

จากการที่สมาชิกตั้งกระทู้ถามกันมาก และกระทู้ถามส่วนใหญ่สมาชิกมีกำหนดให้รัฐมนตรีตอบในที่ประชุมสภา ทำให้กระทู้ถามเป็นจำนวนมากไม่ได้รับการตอบ จากการที่กระทู้ถามได้รับการตอบช้า และกระทู้ถามค้างในสภามากมายนั้นก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับการที่ไม่มีสภาบังคับต่อรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่ต้องตอบกระทู้ถาม

จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้สิทธิให้แก่รัฐมนตรีในอันที่จะไม่ตอบกระทู้ถาม เมื่อเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่สมควรเปิดเผยเนื่องจากเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 183 บัญญัติว่า “ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน”

นอกจากนี้ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2544 ข้อ 133 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ.2544 ข้อ 136 ได้เปิดโอกาสให้รัฐมนตรีเลื่อนการตอบกระทู้ถามได้ซึ่งไม่

ปรากฏว่ามีการกำหนดให้เลื่อนไปได้อีกในระยะเวลาเท่าใด และหากไม่ตอบภายในกำหนด รัฐมนตรีผู้นั้นจะได้รับผลเสียหรือมีโทษอย่างไร ซึ่งผลอันเกิดจากลักษณะดังกล่าวนี้ย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียสองประการคือ ทำให้การชี้แจงแนวทางการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนล่าช้า และทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถตรวจสอบควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐมนตรีได้อย่างทันทั่วถึง

ในส่วนของข้อบังคับเกี่ยวกับระยะเวลา ขั้นตอน และจำนวนกระทู้ถามไม่สัมพันธ์กัน และไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ สมาชิกสภาเจ้าของกระทู้ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานสภาเมื่อประธานสภาวินิจฉัยว่าเข้าหลักเกณฑ์ให้ถามได้ก็จะแจ้งให้เจ้าของกระทู้ทราบ ภายใน 7 วัน นับแต่วันได้รับกระทู้นั้น และประธานสภาจะจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องให้ตอบภายในกำหนด คือ ถ้าตอบในราชกิจจานุเบกษาต้องตอบภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับกระทู้ถาม และในกรณีที่เป็นการกระทู้ที่ต้องตอบในที่ประชุมสภาต้องบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ส่งกระทู้ไปยังรัฐมนตรี ซึ่งในความเป็นจริงในการปฏิบัติมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้⁴⁹

ขั้นตอนที่ 1 สมาชิกสภาขึ้นกระทู้ถามต่อสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ขั้นตอนที่ 2 เจ้าหน้าที่กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณากระทู้ถามในความถูกต้องตามข้อบังคับการประชุมสภา และทำบันทึกถึงประธานสภาเพื่อการพิจารณาวินิจฉัย

ขั้นตอนที่ 3 ประธานสภาวินิจฉัยกระทู้ถามไปยังรัฐบาล

ขั้นตอนที่ 4 รัฐบาลรับทราบเรื่องและส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเพื่อเตรียมตอบกระทู้ถามนั้น

ขั้นตอนที่ 5 รัฐบาลแจ้งกลับไปยังสภาผู้แทนฯ ว่า จะสามารถตอบกระทู้ถามนั้นได้เมื่อไร

ขั้นตอนที่ 6 เจ้าหน้าที่กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภารับเรื่องและขึ้นบัญชีกระทู้ถามที่จะตอบไว้

ขั้นตอนที่ 7 เจ้าหน้าที่กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาส่งรายการบัญชีกระทู้ถามที่จะตอบให้ประธานสภาเลือกบรรจุเข้าสู่วาระการประชุมสภา

ขั้นตอนที่ 8 กระทู้ถามเข้าสู่วาระการประชุมสภา รัฐมนตรีที่รับผิดชอบตอบกระทู้ถามในที่ประชุมสภา

⁴⁹ สัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

จะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติ กระทั่งถามจะได้รับการตอบในที่ประชุมสภาได้ต้องผ่านขั้นตอนถึง 8 ขั้นตอน ซึ่งจะต้องใช้เวลานานพอสมควรเพื่อให้ผ่านกระบวนการครบทุกขั้นตอน ทั้งนี้ยังไม่ได้พิจารณาถึงรัฐมนตรีว่าต้องใช้เวลานานเท่าไรในการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะตอบกระทั่วยิ่งไปกว่านั้นการที่ให้โอกาสรัฐมนตรีสามารถเลื่อนการตอบกระทั่วยถามออกไปได้อีกนั้นทำให้เห็นได้ชัดว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมสภาไม่ได้สัมพันธ์กับข้อบังคับอื่น นอกจากนั้นการที่กำหนดให้การประชุมครั้งหนึ่ง ๆ บรรจุกระทั่วยถามสดและกระทั่วยถามทั่วไปรวมกันได้ไม่เกิน 6 กระทั่วย หากพิจารณาจากระยะเวลาการประชุมสภาที่มีน้อย คือในสมัยประชุมจะประชุมเฉพาะวันพฤหัสบดี สมัยประชุมหนึ่งมี 120 วัน ดังนั้นในสมัยประชุมหนึ่งจะประชุมได้อย่างมากประมาณ 18-20 ครั้ง และสามารถบรรจุกระทั่วยเข้าระเบียบวาระได้เพียง 65-70 กระทั่วยถามเท่านั้น ในขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวน 500 คน และวุฒิสภามีสมาชิกอีก 200 คน หากมีปัญหาความเดือดร้อนที่จำเป็นต้องตอบในที่ประชุมสภาคนละเพียง 1 กระทั่วย ก็ไม่สามารถตอบกระทั่วยได้กันอย่างแน่นอน จากลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการค้างค้ำงของกระทั่วยถามในสภา และไม่ได้รับการตอบหรือตอบล่าช้า ทำให้สมาชิกสภาไม่สามารถควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ปัญหาการเปิดโอกาสในการให้รัฐมนตรีมีการใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง

กล่าวคือบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 183 เกี่ยวกับการตั้งกระทั่วยถามได้เปิดโอกาสให้มีการใช้ดุลพินิจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระทั่วยถามในหลายขั้นตอน ดังนี้

(ก) รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทั่วยถามได้ เมื่อรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

(ข) ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะวินิจฉัยว่า กระทั่วยถามใดที่สมาชิกตั้งถามมาเป็นกระทั่วยถามตามข้อบังคับการประชุมสภาที่อนุญาตให้ถามหรือเป็นกระทั่วยถามด่วน หรือเป็นกระทั่วยที่ให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา หรือให้ตอบในที่ประชุมสภา

(ค) การบรรจุกระทั่วยเข้าระเบียบวาระการประชุม ให้ประธานสภาคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์และความสนใจของประชาชน ซึ่งควรจะได้ทราบโดยปัจจุบันนั้นเป็นหลักการพิจารณา

(ง) การประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้บรรจุกระทั่วยถามได้ไม่เกิน 6 กระทั่วย แต่หากมีกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน ประธานสภาจะบรรจุกระทั่วยถามเกินกว่า 6 กระทั่วยก็ได้

การที่รัฐมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบกระทู้ถามได้ โดยอ้างว่าเป็นเรื่องลับ หรือความมั่นคงของประเทศ แต่ในทางปฏิบัติการอ้างเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องง่ายนัก เพราะต้องเป็นความเป็นของคณะรัฐมนตรี ไม่ใช่เรื่องที่อยู่ในดุลยพินิจของรัฐมนตรีเอง และแม้จะอ้างความเห็นของคณะรัฐมนตรีก็ไม่ใช่เรื่องที่จะฉลาดนัก เพราะจะทำให้เป็นเรื่องที่ขัดแย้งกับรัฐสภาโดยไม่จำเป็น และก่อให้เกิดความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภา หนทางที่มักจะปฏิบัติจึงเป็นเรื่องที่ยินยอมมาตอบ แต่มีการถ่วงเวลาให้นานที่สุดที่จะกระทำได้

ไม่ว่าจะมีการประวิงเวลาหรือไม่ก็ตาม มาตรการควบคุมโดยการตั้งกระทู้ถามไม่ผู้จะได้อผลนัก เพราะกระทู้ถามมีมากในขณะที่วันประชุมมีน้อย จึงมักปรากฏเสมอว่ากระทู้ถามค้างคั้งอยู่เป็นจำนวนมาก แม้เมื่อหมดวาระของสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็ยังมีกระทู้ที่ค้างไม่ได้ตอบอยู่อีกเป็นอันมาก จึงควรพิจารณาเรื่องการเพิ่มสมัยประชุมและวันประชุมด้วย

จากการที่รัฐธรรมนูญและข้อบังคับการประชุมสภา เปิดโอกาสให้ทั้งรัฐมนตรีผู้ตอบกระทู้ สามารถที่จะไม่ตอบกระทู้ได้ หรือสามารถเลื่อนตอบกระทู้ถามได้และประธานสภาสามารถใช้ดุลยพินิจพิจารณาได้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้แก่ฝ่ายรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารเป็นอย่างมาก และกรณีที่เปิดโอกาสให้ประธานสภาสามารถใช้ดุลยพินิจได้อย่างกว้างขวางนั้น ในความเป็นจริงหากประธานสภาจากพรรคร่วมรัฐบาล ก็อาจจะมีความกดดันจากฝ่ายรัฐบาลทำให้เสียความเป็นกลาง กระทู้ถามที่สำคัญและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แต่กระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาลอาจตกไป หรือต้องไปรอคิวตอบเป็นเวลานานจนล่วงเลยความจำเป็นในการควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลไปแล้ว ซึ่งถ้านำแนวความคิด check and balance มาเป็นกรอบการวิเคราะห์แล้ว จะเห็นได้ชัดว่า การเปิดโอกาสให้ใช้ดุลยพินิจมากเกินไปเช่นนี้อาจทำให้ปัญหาสำคัญของชาติไม่ได้รับการแก้ไข หรือแก้ไขล่าช้ากว่าที่ควรจะเป็นหรืออาจทำให้การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายนิติบัญญัติที่มีฝ่ายบริหารขาดประสิทธิภาพ จะอาจเรียกได้ว่าประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาแต่ละครั้งจะมีการถามและตอบกระทู้ถามไม่เกิน 10 กระทู้ถาม โดยมีกระทู้ถามสดไม่เกิน 3 กระทู้ถาม และจะต้องใช้เวลาในการถามและตอบกระทู้สดหนึ่งชั่วโมง (60 นาที) ส่วนกระทู้ถาม ทั่วไปไม่มีกำหนดเวลาในการพิจารณาเพียงแต่ข้อบังคับการประชุมกำหนดว่า เมื่อถึงวาระกระทู้ถามของผู้ใดถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุมให้กระทู้ถามนั้นตกไป ดังนั้น ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกครั้งหนึ่ง เว้นแต่จะมีข้อซักถามต่อไป เพราะคำถามยังไม่หมดประเด็น และประธานอนุญาตซึ่งโดยปกติประธานจะอนุญาตให้ซักถามต่ออีกครั้งหนึ่ง ทำให้ต้องเสียเวลากับกระทู้ถามแต่ละเรื่องมากเพราะในการซักถามของสมาชิกนั้นสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิจะชี้แจงข้อเท็จจริง

ประกอบได้เท่าที่จำเป็น ทำให้มีการอธิบายเหตุผลและความจำเป็นของการที่ต้องตั้งกระทู้ถาม ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร

ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2544 กำหนดให้บรรจุกระทู้ถามเข้าระเบียบวาระประชุมได้ดังนี้⁵⁰

(1) กระทู้ถามสดได้ไม่เกิน 3 กระทู้ และ

(2) กระทู้ทั่วไปไม่เกิน 3 กระทู้

การที่ข้อบังคับการประชุมกำหนดหลักเกณฑ์การบรรจุกระทู้ถามดังกล่าวทำให้สภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถใช้กระทู้ถามเป็นมาตรการในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีกระทู้ถามที่ได้รับการตอบด้วยวาจาจากรัฐมนตรี เพียงสัปดาห์ละไม่เกิน 10 กระทู้ และมีกระทู้ถามเป็นจำนวนมาก ที่มีได้บรรจุระเบียบวาระ หรือได้รับการบรรจุระเบียบวาระล่าช้า จนทำให้รัฐมนตรีตอบได้ไม่ทันกับความต้องการของสมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถาม

แม้ว่าการตั้งกระทู้ถาม ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2544 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ.2544 จะกำหนดตั้งกระทู้ถามที่มีลักษณะชัดเจน ไม่ฟุ่มเฟือย วกเวียนซ้ำซาก หรือมีลักษณะอภิปราย แต่ปรากฏว่ากระทู้ถามที่ตั้งขึ้นโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา มักจะมีลักษณะเป็นการอภิปรายและมีข้อความที่ค่อนข้างยืดเยื้อทำให้เสียเวลาในการชี้แจงในขณะที่การตั้งกระทู้ของต่างประเทศทุกประเทศจะต้องเป็นข้อความกระชับรัด และให้ได้ใจความชัดเจน

3. แนวทางแก้ไขปัญหา

3.1 การแก้ไขนโยบาย

3.1.1 การแก้ไขหลักการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับกระทู้ถาม เพื่อให้สิทธิต่อสมาชิกรัฐสภาในการตั้งกระทู้ถามเรื่องการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล เช่นเดียวกับต่างประเทศ อาทิ ประเทศอังกฤษได้มีการกำหนดให้รัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามนั้นต้องสามารถตอบกระทู้ถามได้อย่างน้อยช้าที่สุด 2 วัน เป็นต้น

3.1.2 การแก้ไขข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาให้มีระยะเวลาในการดำเนินการที่รวดเร็ว เพื่อที่จะได้สามารถตอบกระทู้ได้ทันต่อสถานการณ์

⁵⁰ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2544 ข้อ 132

และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในขณะนั้น และการตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรีจะต้องใช้ระยะเวลาที่จำกัด

(3) การกำหนดขั้นตอน และระยะเวลาในการปฏิบัติเกี่ยวกับกระทู้ถามของข้าราชการประจำ ซึ่งจะมีผลทำให้ข้าราชการประจำ สมาชิกรัฐสภา และรัฐมนตรีทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

(4) การกำหนดสภาพบังคับ (sanction) ที่มีผลต่อรัฐมนตรี โดยการสร้างธรรมเนียมปฏิบัติทางรัฐสภา และการบริหารประเทศว่ารัฐมนตรีไม่ตอบกระทู้ถาม หรือตอบกระทู้ถามไม่ได้ จะต้องลาออก

3.2 การแก้ไขสถาบันทางการเมือง

3.2.1 การที่ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา มีอำนาจตามหลักการปกครองในระบบรัฐสภา (Supremacy of Parliament) ดังนั้นควรมีการกำหนดให้รัฐมนตรีสนใจการตอบกระทู้ถาม เพื่อที่จะได้สามารถควบคุมกำกับดูแลตรวจสอบการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

3.2.2 ให้พรรคการเมืองร่วมทำหน้าที่ในการกลั่นกรองการตั้งกระทู้ถามของสมาชิกพรรคก่อนที่สมาชิกนั้นจะนำปัญหานั้นมาตั้งกระทู้ถาม เพื่อที่กระทู้ถามนั้นจะได้เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชน หรือเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตอนนั้น ไม่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องส่วนบุคคล

3.3 การแก้ไขเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในสังคมการเมือง

3.3.1 การให้ความรู้ต่อสมาชิกรัฐสภาเกี่ยวกับกระทู้ถาม และวิธีดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนหรือสังคมโดยรวม

3.2.2 การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกรัฐสภาในการตั้งกระทู้ถามให้มีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด และตามข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติในการตั้งกระทู้ถาม

3.2.3 การใช้กระทู้ถามเป็นเครื่องมือให้ประชาชนได้เรียนรู้ วิธีการควบคุมการทำงานของรัฐบาล โดยกระทู้ถามนั้นสมาชิกรัฐสภาใช้ควบคุมรัฐบาล และประชาชนควบคุมการทำหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3.4 การส่งข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับกระทู้ถามให้สื่อมวลชนเผยแพร่ทางวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ อย่างต่อเนื่องเพื่อสนับสนุนควรมีประสิทธิภาพในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของสมาชิกรัฐสภา

3.3.5 การสนับสนุนให้นักวิชาการสนใจพัฒนา วิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.4 การแก้ไขในทางปฏิบัติ

3.4.1 การแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อให้รัฐบาลตอบกระทู้ถามภายในระยะเวลาที่จำกัด การกำหนดวันประชุมเพื่อตอบกระทู้

3.4.2 การแก้ไขปรับปรุงข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ให้มีกำหนดวันเวลาในการประชุมสภา เพื่อให้รัฐบาลตอบกระทู้ถาม

3.4.3 การให้พรรคการเมืองกลับกรองกระทู้ถามที่จะเสนอต่อที่ประชุมสภา

3.4.4 การให้ประธานสภาได้ใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยกระทู้ถามมากกว่าการให้ข้าราชการประจำของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ในการเสนอแนะ

3.4.5 การกำหนดแนวทางในการติดตามผลภายหลังจากที่รัฐบาลได้ตอบกระทู้ถามไปแล้วอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ความสำคัญต่อผลของการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยรัฐสภาเพิ่มมากขึ้น

3.4.6 การตอบกระทู้ถามจะทำให้เกิดการลดความเครียดทางการเมืองลงถ้าผู้ถามพอใจในคำตอบของรัฐมนตรี

3.4.7 การตอบกระทู้ถาม เป็นการสอนให้ประชาชนได้เรียนรู้วิธีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยด้วยตนเอง ซึ่งจะมีผลทำให้ค่านิยมความเชื่อ และทัศนคติทางการเมืองของประชาชนเปลี่ยนแปลงไปได้

3.4.8 การตอบกระทู้ถามจะทำให้รัฐบาล ทราบวิธีการทำงานของผู้ได้บังคับบัญชาผู้อยู่ในความรับผิดชอบของตนในการให้บริหาร หรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับประชาชนว่ามีการดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะทำให้รัฐบาลสามารถควบคุม กำกับดูแลการทำงานของข้าราชการประจำอย่างจริงจัง รวมทั้งสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการประจำได้ด้วย

3.4.9 การตอบกระทู้ถามของรัฐมนตรี จะทำให้รัฐบาลได้แถลงนโยบาย งาน แผนงาน โครงการ เพื่อทำให้มีการแก้ไข ปรับปรุงแผน ดังกล่าว และควบคุมการดำเนินนโยบาย และนำแผนไปปฏิบัติได้อย่างละเอียด

สรุป

จากการวิเคราะห์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับการประชุมสภาโดยละเอียด พบว่า มีลักษณะที่อาจทำให้การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายรัฐบาลโดยฝ่ายนิติบัญญัติขาดประสิทธิภาพได้ นั่นคือมีลักษณะไม่มีผลบังคับหรือไม่เด็ดขาด, มีความไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างข้อบังคับและข้อเท็จจริง นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้รัฐมนตรีได้มีการใช้ดุลยพินิจมากเกินไป

โดยเหตุที่ขอบเขตของกระทู้ถามมีอยู่อย่างกว้างขวางนี้เอง ทำให้เป็นที่แน่นอนว่าไม่มีเรื่องความเดือดร้อนอันใด หรือปัญหาอะไรที่จะสร้างความยากลำบากให้แก่ประชาชน หรืออาจจะเป็นอันตรายแก่ประชาชนหรือประเทศชาติเป็นส่วนรวมจะไม่ได้รับการหยิบยกขึ้นมาตั้งเป็นกระทู้ถามเพื่อให้รัฐบาลตอบในที่ประชุมสภา และกระทู้ถามต่าง ๆ นี้ก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลจะต้องระมัดระวังตัวอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานให้ตรงกับความประสงค์ของประชาชนมากที่สุด โดยมีสมาชิกรัฐสภาเป็นผู้คอยควบคุมดูแลมิให้การปฏิบัติงานของรัฐบาลเข้าไปขัดขวางหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม

อย่างไรก็ตาม กระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาก็ยังมีผลไม่เป็นที่พึงพอใจ เพราะลักษณะของกระทู้ถามยังขาดการแสวงหาข้อเท็จจริงที่แน่ชัด และยังขาดการติดตาม ทำให้เข้าใจได้ว่าการยื่นกระทู้ถามในบางครั้งก็เพื่อเป็นการเสริมสร้างคะแนนนิยมเท่านั้น มิได้หวังผลทางด้านการควบคุมรัฐบาลอย่างจริงจังนัก

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

กระทู้ถามเป็นวิธีการควบคุมรัฐบาลวิธีหนึ่งที่บรรดาสมาชิกรัฐสภาไทยนิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะเหตุว่า การตั้งกระทู้ถามเพื่อสอบถามข้อเท็จจริง หรือข้อนโยบายหรือเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารให้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และได้ผลดียิ่งขึ้นนั้น ไม่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกสภาคนอื่น เพราะเป็นเอกสิทธิ์เฉพาะตัวของสมาชิกแต่ละคนที่จะสอบถามหรือเร่งรัดการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารได้โดยตรง นับแต่ที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐบาลเป็นหลักทางการปกครอง ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับก็ได้บัญญัติให้รัฐสภามีอำนาจควบคุมวิธีหนึ่ง ซึ่งสมาชิกรัฐสภาไทยก็ได้ใช้อำนาจในการตั้งกระทู้ถามอย่างกว้างขวางตลอดมา โดยในหลักการแล้วจะเป็นการตั้งกระทู้ถามอย่างกว้างขวางตลอดมา โดยในหลักการแล้วจะเป็นการตั้งคำถามคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือนโยบาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ แต่ในทางปฏิบัติ การตั้งคำถามของสมาชิกรัฐสภาก็มีลักษณะเป็นการแจ้งข่าวสารข้อเท็จจริงที่บรรดาสมาชิกรัฐสภาได้รับทราบมาจากท้องถิ่นที่ตนเป็นตัวแทนอยู่ไปยังรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รับผิดชอบให้ทราบปัญหาด้วย ดังนั้น กระทู้ถามนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนกับรัฐบาลโดยผ่านทางสมาชิกรัฐสภา ซึ่งหลักการในการถาม-ตอบกระทู้นี้ได้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตลอดมา โดยมีหลักการสำคัญอยู่ว่าให้สมาชิกรัฐสภาสามารถตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีได้โดยทำเป็นหนังสือยื่นผ่านทางประธานสภา และรัฐมนตรีมีหน้าที่ตอบกระทู้ในที่ประชุมสภา หรือในราชกิจจานุเบกษา ตามที่ประธานสภาพิจารณาสั่งการ หรือรัฐมนตรีอาจจะไม่ตอบกระทู้ ก็ได้เมื่อพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่ควรเปิดเผยหรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

การตั้งกระทู้ถามเป็นวิธีการที่จะควบคุมไม่ให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจของตนไปในทางที่ผิด ถึงแม้ว่าการตั้งกระทู้ถามจะไม่มีมาตรการอันเด็ดขาดแต่ประการใดเพราะรัฐมนตรีมีสิทธิที่จะตอบหรือไม่ตอบกระทู้ถามนั้นก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามการตั้งกระทู้ถามก็เป็นประโยชน์ในการควบคุมฝ่ายบริหารให้ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงต่อสภา และยังเป็นการยับยั้งการปฏิบัติ อันอาจจะเกิด

ความผิดพลาดขึ้น ซึ่งอาจจะเกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อวงการราชการ ซึ่งกระทู้ถามนั้นจะช่วยตรวจสอบให้ฝ่ายบริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง ในการตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหารนั้นอาจนำไปสู่การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจฝ่ายบริหารได้ ในประเทศที่ปกครองโดยระบบรัฐสภา การตั้งกระทู้ถามฝ่ายบริหารจึงนับว่าเป็นเครื่องมืออันสำคัญของฝ่ายนิติบัญญัติที่จะใช้ควบคุมฝ่ายบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพไม่น้อยกว่าการควบคุมฝ่ายบริหารโดยวิธีอื่น ถ้าหากสามารถกำหนดระเบียบการตั้งกระทู้ถามให้รัดกุมดีพอ โดยไม่ให้กระทู้ถามมีการถามค้ำในสภามากเกินไป โดยให้แต่เฉพาะกระทู้ถามที่มีความสำคัญ ๆ เท่านั้นผ่านเข้าสภาได้

วิธีการที่จะทำให้กระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภามีผลต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลมากที่สุดควรประกอบด้วยลักษณะดังนี้

การที่จะมีการตั้งกระทู้ถามต่อรัฐบาล ควรจะได้มีการแสวงหาข้อเท็จจริงอย่างพร้อมมูลตามสมควรซึ่งเป็นการเพียงพอที่จะทำให้รัฐบาลต้องยอมรับในข้อเท็จจริงที่สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามได้กล่าวอ้าง และการซักถามหลังจากการตอบกระทู้ถามครั้งแรกของรัฐมนตรีแล้ว สมาชิกรัฐสภาควรจะได้มีข้อเสนอแนะอันน่าจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานของรัฐบาล ในฐานะที่สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้ที่ทราบถึงความเดือดร้อนหรือปัญหานั้นรัฐบาล และหลังจากการยื่นกระทู้ถามและรัฐมนตรีได้ตอบกระทู้ถามแล้ว ควรจะได้มีการติดตามผลของคำตอบหรือคำรับรองของรัฐมนตรีที่จัดการแก้ไขปัญหาที่สมาชิกได้เสนอไว้ในกระทู้ถามนั้น ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วการติดตามผลของกระทู้ถามมีน้อยมาก และทางด้านคณะรัฐมนตรีผู้บริหารประเทศควรจะให้ความเอาใจใส่ต่อกระทู้ถามและให้ความสำคัญต่อการตอบกระทู้ให้มากยิ่งขึ้น เพราะกระทู้ถามนี้เองเป็นประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารอย่างมาก เพราะคณะรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบไม่อาจจะไปอยู่ไกลชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดปัญหาขึ้นจนทำให้สมาชิกรัฐสภาสามารถนำไปตั้งเป็นกระทู้ถามขึ้นมา ดังนั้นเมื่อมีกระทู้ถามขึ้นมาก็ยอมทำให้รัฐมนตรีสามารถทราบถึงข้อเท็จจริงและความเดือดร้อนของประชาชนหรือข้อปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร

โดยเหตุที่กระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาเป็นประโยชน์สำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเหตุที่สมาชิกรัฐสภาสามารถที่จะควบคุมการบริหารราชการของรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีได้โดยตรง อันเป็นการควบคุมที่ไม่เด็ดขาดและมีลักษณะเป็นการประนีประนอมกันระหว่างสมาชิกรัฐสภากับรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ถ้ารัฐมนตรีสามารถที่จะใช้การตั้งกระทู้ถามจากสมาชิกรัฐสภาให้เป็นประโยชน์แก่การบริหารราชการแผ่นดินแล้ว การตั้งกระทู้ถามของสมาชิกรัฐสภาก็จะกลายเป็นการหันหน้าเข้าหากันเพื่อปรึกษาหารือระหว่างรัฐมนตรีกับผู้แทน

ของราษฎรเพื่อแก้ไขปัญหาข้อเดือดร้อนของประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งจะทำให้รัฐบาลได้รับข้อคิดเห็นในทางที่แตกต่างจากทางปฏิบัติอันน่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นอันใดที่จะจำกัดหรือลดปริมาณของกระทู้ถามลง และสมควรอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้สมาชิกวุฒิสภาดังกระทู้ถามและประธานสภาผู้พิจารณากระทู้ถามของสมาชิกว่าสมควรที่จะอนุญาตให้ถามได้หรือไม่นั้น ควรจะให้มีอำนาจอย่างเด็ดขาดในการพิจารณากระทู้ถามที่เห็นว่ามีประโยชน์จริงๆ บรรจุเข้าประชุม

การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วยวิธีการตั้งกระทู้ถามนั้น ยังคงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ถึงแม้ว่าการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วยวิธีนี้จะได้ผลไม่เต็มที่เท่าที่ควร แต่ก็ยังคงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาที่จะสามารถยับยั้งการดำเนินงานอันไม่น่าจะเป็นผลดีแก่ประชาชนโดยรัฐบาลได้ และยังสามารถช่วยเร่งรัดการปฏิบัติงานของรัฐบาลให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นในการแก้ไขปัญหาข้อเดือดร้อนของประชาชน อันจะเป็นปัจจัยสำคัญของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีรัฐสภาเป็นผู้ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

กระทู้ถามนั้นแม้จะเป็นวิธีการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินขั้นต้นที่ไม่มีผลโดยตรงที่จะทำให้รัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่งก็ตาม แต่ผลของกระทู้ถามก็อาจทำให้เห็นถึงความบกพร่องในหน้าที่ของรัฐบาล จนเป็นสาเหตุนำไปสู่การเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจได้ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมากระทู้ถามนั้นมีบทบาทสำคัญในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ในปัจจุบันระบบรัฐสภาไทยได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ ทำให้บทบาทของกระทู้ถามลดลงเพราะปัญหาที่สำคัญส่วนใหญ่จะได้รับการพิจารณาจากสภาอย่างเช่น ได้มีคณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ได้ตามที่สมาชิกสภาเสนอซึ่งมีส่วนลดบทบาทของกระทู้ถามลง นอกจากนี้การดำเนินการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยกระทู้ถามนี้ยังได้รับคำตอบที่ล่าช้าหรือบางครั้งไม่ได้รับการตอบเลย ทำให้สมาชิกผู้ตั้งกระทู้ถามและประชาชนไม่ได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการซึ่งการแก้ไขปัญหาค่าช้าในการตอบกระทู้ถามนั้น จะช่วยให้กระทู้ถามมีบทบาทในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินได้ดียิ่งขึ้น

DRPU

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530
- คณิน บุญสุวรรณ. ศัพท์รัฐสภา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท บพิธการพิมพ์ จำกัด, 2520
- _____. สารที่นำรู้เกี่ยวกับการประชุมสภา. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2521
- _____. ปทานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์สาธารณะ, 2527
- _____. ปทานุกรมศัพท์รัฐสภาไทย. กรุงเทพมหานคร : สัมพันธ์การพิมพ์, 2526
- จรูญ สุภาพ. สารานุกรมรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2518
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531
- _____. การเมืองเปรียบเทียบ : ทฤษฎีและแนวความคิด. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์. วิทยุชน, 2543
- ณรงค์ สัจพันโรจน์. การจัดทำ อนุมัติ และบริหารงบประมาณแผ่นดิน : ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2536
- ทัศนาวงษ์. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536
- นรนิติ เศรษฐบุตร และคณะ. รายงานวิจัย ฉบับสมบูรณ์ ชุด โครงการวิจัยการติดตามและประเมินผลบังคับใช้รัฐธรรมนูญ เรื่อง ประสิทธิภาพของรัฐสภาไทย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันพระปกเกล้า, 2546
- ประธาน สุวรรณมงคล. รายงานวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : กองการพิมพ์, 2540
- ประยูร กาญจนกุล. คำบรรยายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538

มนตรี รูปสุวรรณ. รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางในการเพิ่มพูนสมรรถนะของสภาผู้แทน
ราษฎรไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะทำงานของคณะกรรมการ. กรุงเทพมหานคร :
กองการพิมพ์, 2540

_____. กฎหมายรัฐสภา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545
มานิตย์ จุมปา. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
วิญญูชน, 2541

วิษณุ เครืองาม. กฎหมายรัฐธรรมนูญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิ
การพิมพ์, 2530

ศูนย์บริการทางวิชาการและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รวมรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย เล่ม 1-2. เอกสารสำเนา
สมยศ เชื้อไทย. คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2535

วารสาร

จเร พันธุ์เปรื่อง. “กระทู้ถาม” รัฐสภาสาร. ฉบับที่ 34,5. พฤษภาคม 2529
ประเสริฐ ปัทมาสุคนธ์. “การควบคุมราชการแผ่นดินด้วยวิธีตั้งกระทู้ถาม” รัฐสภาสาร. ปีที่ 17,
ฉบับที่ 11. ตุลาคม 2512

เอกสารอื่น ๆ

กองการประชุม. สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, สารบบกระทู้ถามที่ตอบแล้วในที่ประชุมสภา พ.ศ.
2522, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2522

_____. สารบบกระทู้ถามที่ตอบแล้วในที่ประชุมสภา พ.ศ. 2523, กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2524

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา. กระทู้ถาม. เอกสารเผยแพร่ของสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา,
กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ศ., ม.ป.ป.

วิทยานิพนธ์

ประเสริฐ โยธีพิทักษ์. “การควบคุมรัฐบาลโดยวิธีตั้งกระทู้ถามในรัฐสภาไทย” วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513

ปัญญา สุชีวะ. “การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน : ศึกษาเฉพาะกรณี พ.ศ. 2526-2529”

วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530

ไมตรี วิริยะ. “รัฐสภาไทย : การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของสภาผู้แทนราษฎร

พุทธศักราช 2518 และ 2519 กับสภาพปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พุทธศักราช 2519”

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. “การควบคุมฝ่ายบริหาร” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520

สฤษฎ์ชัย เอนกเวียง. “ความล้มเหลวในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยวิธีตั้งกระทู้ถาม”

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537

เว็บไซต์

http://www.parliament.ge/LEGAL_ACTS/CONSITIUTION/Law.html

[http://agcvldb4.agc.gov.sg/agc/Consultation Paper \(19.2.04\).pdf](http://agcvldb4.agc.gov.sg/agc/Consultation%20Paper%20(19.2.04).pdf)

ภาษาอังกฤษ

Books

Matti Wiberz, **Parliamentary Question : Control by Communication** Helsinki : the Finnish Political Science Association , 1994.

Norton, Phillip. **Does Parliament Matter?** New York : Harvester Wheatsheaf, 1993.

Other Material

Jacques ZILLER, "Introduction" in **An Introduction to French Administration**, IIAP, Correction "Getting to Know French Administration" Documentation Francaise, Paris, 1996.

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ ชื่อสกุล : นางสาวอรรวรรณ เชื้อโตหลวง
- วัน เดือน ปีเกิด : วันอาทิตย์ที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2517
- สถานที่เกิด : จังหวัดนครปฐม
- ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 9/42 ถนนลาดพร้าว ซอย 23 แขวงลาดยาว เขตจตุจักร
จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- วิฒนาการศึกษา : สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลนครปฐม
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เมื่อปีพ.ศ. 2530
- : สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนราชินีบูรณะ
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เมื่อปี พ.ศ. 2533
- : สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เมื่อปีพ.ศ. 2536
- : สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ปีการศึกษา 2539
- : เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาน
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อ พ.ศ. 2542